

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS
VIEŠOJO VALDYMO IR VERSLO FAKULTETAS
VIEŠOJO ADMINISTRAVIMO INSTITUTAS

LINA ŽUKAUSKAITĖ-VENGELEVIČIENĖ

NEFORMALIOJO VAIKŲ ŠVIETIMO PASLAUGŲ PLĖTROS
GALIMYBIŲ UTENOS SAVIVALDYBĖJE ANALIZĖ

Magistro baigiamasis darbas

Vadovė
Aušra Šukvietienė

VILNIUS
2023

TURINYS

TURINYS	2
PAGRINDINĖS SĄVOKOS	3
ĮVADAS	4
1. NEFORMALIOJO VAIKŲ ŠVIETIMO PASLAUGŲ TEORINĖ ANALIZĖ.....	6
1.1. Neformaliojo vaikų švietimo samprata, reikšmė ir tikslai	6
1.2. Neformaliojo vaikų švietimo paslaugų problematika.....	10
1.3. Neformaliojo vaikų švietimo paslaugų teikimo charakteristika.....	13
1.4. Neformaliojo vaikų švietimo organizavimo principų, formų, tipų apžvalga	19
1.5. Neformaliojo vaikų švietimo paslaugų teikimo vertinimo kriterijai	20
1.6. Neformaliojo vaikų švietimo paslaugų Utenos savivaldybėje situacijos analizė.....	25
2. NEFORMALIOJO VAIKŲ ŠVIETIMO PASLAUGŲ PLĖTROS GALIMYBIŲ UTENOS SAVIVALDYBĖJE TYRIMO METODIKA.....	29
2.1. Tyrimo problematika	29
2.2. Tyrimo organizavimo aspektai.....	29
3. NEFORMALIOJO VAIKŲ ŠVIETIMO PASLAUGŲ PLĖTROS GALIMYBIŲ UTENOS SAVIVALDYBĖJE TYRIMO REZULTATŲ ANALIZĖ.....	32
3. 1. Neformaliojo vaikų švietimo paslaugų plėtros galimybių Utenos savivaldybėje tyrimo rezultatų lyginamoji analizė	32
3. 2. Neformaliojo vaikų švietimo paslaugų plėtros galimybių Utenos savivaldybėje tyrimo rezultatų apibendrinimas.....	51
IŠVADOS	55
REKOMENDACIJOS	56
LITERATŪRA.....	57
SANTRAUKA	62
SUMMARY	63
PRIEDAI.....	65

PAGRINDINĖS SĄVOKOS

Neformalusis ugdymas – „neformalusis ugdymas yra kryptinga veikla, kuria, plėtojant žmogaus asmenines, socialines ir edukacines kompetencijas, siekiama ugdyti sąmoningą asmenybę, sugebančią atsakingai ir kūrybingai spręsti savo problemas ir aktyviai dalyvauti visuomenės gyvenime“ (Lietuvos neformaliojo ugdymo asociacija, 2021).

Neformalusis švietimas – „švietimas pagal įvairias švietimo poreikių tenkinimo, kvalifikacijos tobulinimo, papildomos kompetencijos įgijimo programas, išskyrus formaliojo švietimo programas“ (Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas, 2015, 2 str.).

Neformaliojo vaikų švietimo paskirtis – „tenkinti mokinių pažinimo, lavinimosi ir saviraiškos poreikius, padėti jiems tapti aktyviais visuomenės nariais“ (Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymas, 2015, 15 str.).

Neformaliojo vaikų švietimo teikėjas – „organizacijos, kurioms neformalusis vaikų švietimas yra pagrindinė arba kita veikla, laisvasis mokytojas, šios sampratos nustatytais principais teikiantis neformaliojo vaikų švietimo paslaugas“ (Neformaliojo vaikų švietimo koncepcija, 2012, p. 2).

Neformaliojo vaikų švietimo įstaiga – „mokykla, kaip juridinis asmuo, valstybės narės juridinio asmens ar kitos organizacijos padalinys, įsteigtas Lietuvos Respublikoje teisės aktų nustatyta tvarka, kurio pagrindinė veikla yra formalusis arba (ir) neformalusis švietimas“ (Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas, 2016, 2 str.).

Neformaliojo vaikų švietimo krepšelis – „teisės aktų nustatyta tvarka apskaičiuota lėšų suma, skirta vaikui ugdyti per nustatytą laikotarpį pagal pasirenkamojo vaikų ugdymo programą“ (Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija, 2012, p. 8).

Švietimo politika – „tai visuma kryptingų veiksmų, kuriais siekiama įgyvendinti strateginius švietimo sistemos arba organizacijos tikslus“ (Želvys, Būdienė, Zabulionis, 2003, p. 6).

Vietos savivalda – „savivaldybės bendruomenės savitvarka ir savaveiksmiškumas pagal Lietuvos Respublikos Konstitucijos ir įstatymų apibrėžtą kompetenciją“ (Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas, 1994, 4 str.).

IVADAS

Darbo aktualumas. Švietimo kokybės užtikrinimo, jos įtakos vaikų socialinei raidai klausimai aktualūs ne tik Lietuvoje, bet ir visame pasaulyje. Todėl diskusijos apie švietimo kokybės gerinimą, naujų švietimo strategijų kūrimą, laikmetį ir vaikų poreikius atitinkamos švietimo politikos formavimą išlieka svarbūs ir aktualūs. Valstybės, pasitelkdamos už švietimą atsakingus asmenis, nuolatos ieško galimybių ir įrankių, visuomeniškos asmenybės ugdymui, atsižvelgiant į jos interesus ir poreikius. Dėl šių priežasčių vis dažniau kaip į pagalbinių vaikų ugdymo įrankį dėmesys krypta į neformalųjį vaikų švietimą. Neformalusis vaikų švietimas gali padėti vaikams siekti aukštesnių mokymosi, kritinio mąstymo pasiekimų, skatina didesnę vaikų pasitikėjimą savimi, savarankiškumą, taip pat atitraukia vaiką nuo nuobodulio, blogų įpročių formavimosi ir kitų negatyvių laisvalaikio praleidimo būdų. Kokybiškos neformaliojo švietimo paslaugos šiuo laikmečiu laikoma svarbia ugdymo dalimi ir padeda vaikams sustiprinti mokykloje įgytas kompetencijas, ugdo sėkmingesnę, atviresnę, imlesnę asmenybę. Janavičiūtės (2018) teigimu - „neformalus švietimas sukuria alternatyvią mokymosi erdvę, teikia prasmingo laisvalaikio praleidimo galimybes ir pozityviai įtakoja popamokinio užimtumo problemas“. Tačiau tam, kad neformalusis švietimas suteiktų didžiausią vertę ir naudą kiekvienam vaikui, svarbia tampa neformaliojo švietimo pasiūla, atitinkanti individualius poreikius. Dėl paminėtų priežasčių būtina tirti neformaliojo švietimo paslaugų pasiūlą savivaldybėse, įvertinti kaip neformaliojo švietimo pasiūla atitinka mokyklinio amžiaus vaikų (ir jų tėvų) poreikius bei lūkesčius ir pateikti galimas neformaliojo švietimo paslaugų plėtros galimybes. Šiame darbe neformalusis vaikų švietimas ir paslaugų teikimas apžvelgtas teoriniu lygmeniu, išanalizuota Utenos rajono savivaldybės neformaliojo švietimo paslaugų pasiūla, atliktas tyrimas, leidžiantis įvertinti, kaip neformaliojo švietimo pasiūla atitinka vartotojų poreikius bei pateikti siūlymai neformaliojo vaikų švietimo paslaugų pasiūlos plėtros galimybėms Utenos savivaldybėje.

Neformalusis švietimas mokslinių autorių yra aptariamas skirtingais aspektais. Bendrą neformaliojo vaikų švietimo situaciją šalyje, jo tikslus analizavo Ruškus, Žvirdauskas, Stanišauskienė (2009) ir kt. Neformaliojo vaikų švietimo prieinamumo problemas ir aktualius klausimus apžvelgė Kvieskienė ir Petronienė (2007), Taljūnaitė ir Petronienė (2011), Bičkauskaitė (2016), Makarskaitė-Petkevičienė (2016) ir kt. O daugelis autorių, analizavę neformalųjį švietimą, jį tyrė ne kaip bendrą procesą, tačiau susikoncentravo į skirtingų kryptių (dailės, technologijų, sporto, muzikos ir kt.) neformaliojo švietimo aspektus, galimybes, situaciją: Šulcaitė, Širiakovienė, Grabauskienė, Bakutytė (2012), Kaluinaitė (2002), Dinstmanas (2017), Makarskaitė-Petkevičienė (2016), Pečeliūnas (2006), Kaluinaitė (2002) ir kt. Bendrus neformaliojo švietimo paslaugų pasiūlos ir prieinamumo klausimus apžvelgė Vaitkevičius, Miliūnienė ir Bakanovienė (2008), Dinstmanas (2017) ir kt. Taip pat neformaliojo švietimo poveikį skirtingiems asmenims įgūdžiams, socializacijai nagrinėjo

Chalytovas (2020), Baublytė (2006), Senavaitytė (2015) ir kt. Apie neformaliojo švietimo tobulinimo galimybes savo mokslinėse publikacijose rašo Martinavičius (2010), Mikalionis (2009), Morkūnienė (2012) ir kt. Taip pat šalyje rengiamos Švietimo ir mokslo ministerijos inicijuotos programų kokybės rekomendacijos, kurių pagrindinis tikslas - gerinti savivaldybių ir švietimo paslaugų tiekėjų veiklas, išspręsti klausimus, susijusius su tikslingu programų organizavimu ir lėšų paskirstymu. 2018 m. pateikti bandomojo tyrimo, atlikto šešiose Lietuvos savivaldybėse, susijusio su neformaliojo vaikų švietimo ir jo teikėjų veiklos kokybės vertinimu, rezultatai (Nacionalinė švietimo agentūra, 2022). Tam, kad papildyti mokslinę sritį ir plačiau apžvelgti neformaliojo vaikų švietimo situaciją Lietuvoje, 2018 m. balandžio–gegužės mėnesiais Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centras atliko tyrimą: „Neformaliojo vaikų švietimo ir formalųjį švietimą papildančio ugdymo mokyklų, kurių savininko teisės ir pareigos įgyvendina savivaldybė, vertinimas: anketinių duomenų apžvalga ir analizė“ (Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centras, 2023). Tačiau nepaisant neformaliojo švietimo tema atliktų analizių ir tyrimų, vertinant visos Lietuvos padėtį bei atskirų savivaldybių situaciją, neformalusis vaikų švietimas yra dar mažai analizuojama tema. Akademiniam lygmenyje pateikiama mažai patikimos informacijos apie esamą neformaliojo švietimo būklę ir vystymosi tendencijas atskirose savivaldybėse. Neformaliojo vaikų švietimo paslaugų organizatoriai bei teikėjai retai inicijuoja savo bendruomenės narių tyrimus, todėl kyla klausimas, ar dabartinė sistema tenkina mokinių, tėvų ir pačių paslaugų teikėjų poreikius bei atitinka jų lūkesčius.

Darbo problema – kokios neformaliojo vaikų švietimo paslaugų plėtros galimybės Utenos savivaldybėje?

Darbo objektas – neformaliojo vaikų švietimo paslaugos Utenos savivaldybėje.

Darbo tikslas – ištirti neformaliojo vaikų švietimo paslaugų pasiūlą Utenos savivaldybėje ir pateikti jų plėtros galimybes.

Baigiamojo darbo uždaviniai:

1. Išanalizuoti neformaliojo švietimo paslaugos teorinius aspektus;
2. Apibrėžti neformaliojo vaikų švietimo paslaugų teikimo vertinimo kriterijus;
3. Identifikuoti Utenos savivaldybės neformaliojo vaikų švietimo paslaugų pasiūlą;
4. Ištirti Utenos rajono savivaldybės vartotojų poreikius ir paslaugų plėtros galimybes neformaliojo vaikų švietimo srityje.

Darbo metodai: mokslinės literatūros analizė ir sintezė; Lietuvos Respublikos teisinių dokumentų analizė; antrinių duomenų analizė (tyrimų ataskaitų analizė); statistinių duomenų analizė; kiekybinis apklausos metodas.

Raktiniai žodžiai: neformalusis ugdymas; neformalusis švietimas; neformaliojo švietimo paslaugos; viešoji paslauga; neformaliojo vaikų švietimo paslaugas teikianti įstaiga.

1. NEFORMALIOJO VAIKŲ ŠVIETIMO PASLAUGŲ TEORINĖ ANALIZĖ

1.1. Neformaliojo vaikų švietimo samprata, reikšmė ir tikslai

Tiek Lietuvos, tiek ir užsienio autorių teorinėse analizėse, Lietuvos Respublikos (toliau – LR) teisės aktuose bei LR švietimo dokumentuose apibrėžiant neformalųjį švietimą pateikiami įvairūs jo apibūdinimai (žr. 1 lentelė), apimantys laisvai pasirenkamą veiklą popamokiniu metu – „neformalusis vaikų švietimas“, „neformalusis ugdymas“, „saviraiška“, „vaikų užimtumas“, „popamokinė veikla“, „užklasinis auklėjimas“, „neformalusis jaunimo švietimas“, „papildomas ugdymas“ ir kt. (Skirmantienė, 2013, Neformaliojo vaikų švietimo koncepcija, 2015).

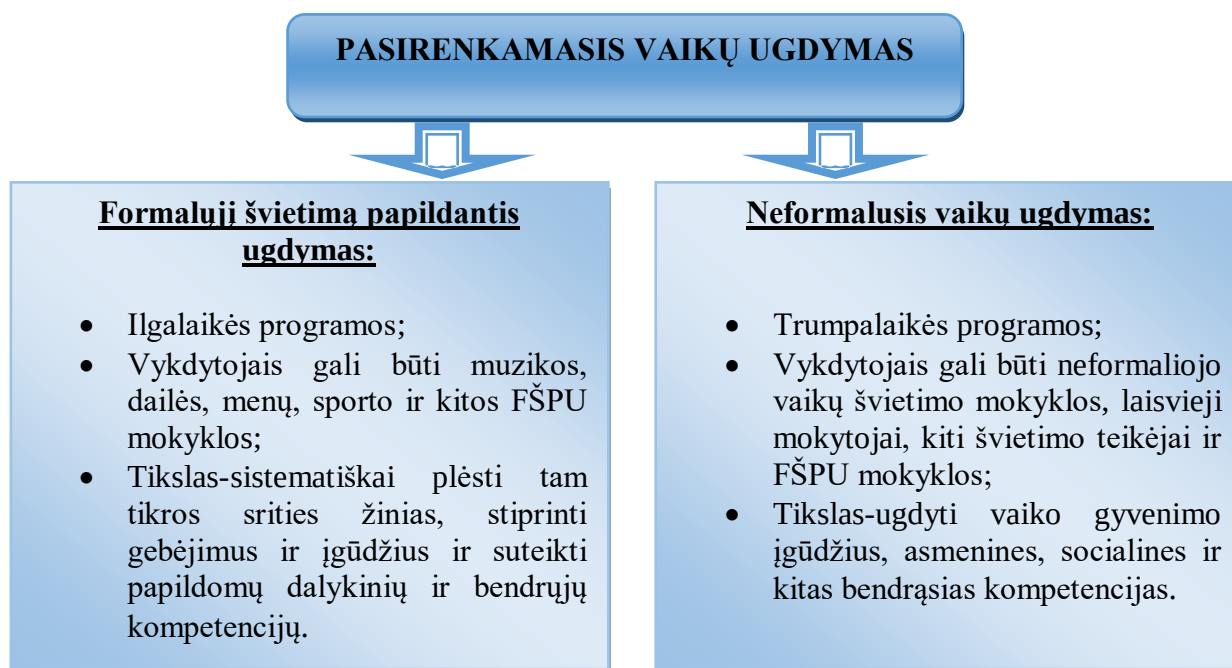
1 lentelė
Neformaliojo vaikų švietimo terminai

Principas	Apibūdinimas
(Neformaliojo vaikų švietimo koncepcija, 2005, p. 2)	Neformalusis vaikų švietimas - „kryptinga veikla, padedanti vaikui įgyti kompetencijos, tapti sąmoninga asmenybe, sugebančia atsakingai ir kūrybingai spręsti savo problemas ir aktyviai veikti visuomenėje bei prisitaikyti prie kintančios aplinkos“.
(LR Švietimo įstatymas, 2016)	Neformalusis švietimas - „švietimas pagal įvairias švietimo poreikių tenkinimo, kvalifikacijos tobulinimo, papildomos kompetencijos įgijimo programas, išskyrus formaliojo švietimo programas“.
(Morkūnienė, 2013, p. 2)	„Neformalusis švietimas – švietimas pagal įvairias švietimo poreikių tenkinimo, kvalifikacijos tobulinimo, papildomos kompetencijos įgijimo programas, išskyrus formaliojo švietimo programas“.
(Roy & Woodcock, 2010)	Neformalus ugdymas apima švietimo procesą, kuris vyksta už formalios mokyklos sistemos ribų bei laikomas priešingybe formalaus švietimo sistemai. Tai formalaus ugdymo papildymas, kurio integravimas į formalųjį ugdymą ir pritaikymas neformaliojo ugdymo metodų jame, užtikrina formalaus ugdymo efektyvumą.
(Brander, Cardenas, Abad, Gomes & Taylor, 2007)	Neformalus ugdymas, suprantamas kaip bet kokia organizuojama ir į formaliąją sistemą nepatenkanti šviečiamoji veikla, veikianti atskirai ir nereikalaujanti nuolatinio mokinio bei mokytojo bendravimo, aptarnaujanti besimokančiuosius ir jų mokymosi tikslus bei prisitaikanti prie asmens poreikių bei interesų.
(Kvieskienė ir Petronienė, 2007)	Neformalus ugdymas - nepertraukiamo ugdymo dalis, užklasinė, popamokinė veikla (meninė, sportinė, kultūrinė, visuomeninė ir kt.), dažniausiai vykstanti už mokyklos ribų ir padedanti ugdyti vaikų ir paauglių intelektualius, techninius, meninius, sportinius, socialinius bei kt. gebėjimus.
(Jonutytė, 2007)	Neformalusis ugdymas - vaikų savanoriškai ir laisvai pasirenkama patinkanti veikla, padedanti vaiko asmenybei tobulėti, sudaranti sąlygas pilietinėms iniciatyvoms plėtoti, ugdyti kūrybinėms galioms bei socialinių įgūdžių tobulinimui.

Šaltinis: sudaryta darbo autorės

Pagal Lietuvos Respublikos švietimo įstatymą (1991), „neformalusis vaikų švietimas (toliau – NVŠ) apibrėžiamas kaip sudėtinė Lietuvos švietimo sistemos dalis, pavaldi bendriesiems pokyčiams švietimo srityje atliepiant strateginius Europos Sąjungos ir Lietuvos švietimo tikslus, numatytus strategijose: „Lietuva 2030“, Valstybinėje švietimo strategijoje 2013-2022 metams (2013) ir kt.”. Pagal LR Švietimo įstatymo nuostatas (1991) „NVŠ apima įvairias švietimo poreikių tenkinimo, kvalifikacijos tobulinimo, papildomos kompetencijos įgijimo programas, išskyrus formaliojo švietimo programas, o jo paskirtis – tenkinti mokinių pažinimo, ugdymosi ir saviraiškos poreikius, sistemiskai plėsti tam tikros srities žinias, stiprinti gebėjimus ir įgūdžius, suteikti asmeniui papildomas dalykines kompetencijas, padėti jiems tapti aktyviais visuomenės nariais“ (LR Švietimo įstatymas, 1991).

Pagal LR Švietimo įsakymo redakciją (2012 m. kovo mėn. 29 d. įsak. Nr.V-554) kitas neformalus vaikų švietimas pakeistas į „Pasirenkamasis vaikų ugdymas, kuris pagal programų apimtį suskirstytas į: „formalųjį švietimą papildantis ugdymas“ ir „neformalusis vaikų ugdymas“ (žr. 1 pav.).

1 pav. Pasirenkamo vaikų ugdymo skirstymo schema

Šaltinis: sudaryta autorės, pagal neformaliojo vaikų švietimo koncepciją, 2012, A. Morkūnienę, 2013

Schemoje pateikta informacija parodo, kad tiek formalųjį švietimą papildantis ugdymas, tiek ir neformalusis vaikų ugdymas skirti ugdyti, plėsti, stiprinti tam tikrus vaikų įgūdžius bei bendrąsias kompetencijas. LR Švietimo įstatymo redakcijoje (2015) NVŠ paskirtis apibrėžiama kaip „mokinių pažinimo, ugdymosi ir saviraiškos poreikių patenkinimas, pagalbos jiems tapti aktyviais visuomenės nariais forma, o formalų švietimą papildančio ugdymo paskirtis – pagal ilgalaikes programas sistemiskai plėsti tam tikros srities žinias, stiprinti gebėjimus ir įgūdžius ir suteikti asmeniui papildomas dalykines kompetencijas“ (LR Švietimo įstatymo redakcija, 2015, 15 str.). Apie NVŠ

glaudžias sąsajas su asmeninių, edukacinių, socialinių ir profesinių kompetencijų ugdymu, rašo ir A. Lakštauskas (2011). Autorius teigimu, minimos kompetencijos sudaro galimybes padėti lavinti vaikui turimus gabumus bei įgūdžius, sudaro prielaidas naujų žinių įgijimui, o tuo pačiu taip patenkina vaiko saviraiškos poreikius. Minimų kompetencijų ugdymo dėka, siekiama įgyvendinti pagrindinį NVŠ tikslą – „formuoti asmenį, gebantį sėkmingai veikti visuomenėje, tapti aktyviu, visaverčiu jos nariu bei padėti tenkinti pažinimo, lavinimosi ir saviraiškos poreikius“ (LR Švietimo ir mokslo ministerija, 2012, p. 4).

M. Smith (2001) teigimu, tarptautiniame švietimo kontekste, neformaliojo švietimo sąvoka pradėta vartoti jau XX a. šeštojo dešimtmečio pabaigoje-septintojo dešimtmečio pradžioje ir atsirado kartu su mokymosi visą gyvenimą koncepcija. Todėl ir Europoje, kaip ir visame pasaulyje, neformalusis švietimas nėra naujas konceptas, o Europos Sąjunga jam skiria nemažą dėmesį. Didėjantis poreikis vaikams ir jaunimui suteikti galimybes kokybiškai išnaudoti laisvalaikį, reikalauja ir visiškai naujo požiūrio į formalųjį bei neformalųjį švietimą. Todėl Europos Sąjungos dokumentuose NVŠ skiriamas ypatingas dėmesys ir pabrėžiama jo svarba, išskiriant tokio ugdymo suteikiamas galimybes asmeniui: „tapti aktyviu visuomenės nariu, sėkmingai veikti visuomenėje, padėti tenkinti pažinimo ir saviraiškos poreikius“ (Neformaliojo ugdymo aktualijos, 2012, p. 1). „2012 m. Europos Komisija savo komunikate „Švietimo persvarstymas. Investavimas į gebėjimus siekiant geresnių socialinių ir ekonominių rezultatų“ atkreipia valstybių narių dėmesį į neformaliojo mokymosi ir savišvietos rezultatų patvirtinimo svarbą. Komunikate pažymima, kad neformalusis švietimas gali suteikti galimybes piliečiams įgyti visą ar dalinę kvalifikaciją remiantis už formaliojo švietimo ribų įgytais gebėjimais ir kompetencija“ (Neformaliojo ugdymo aktualijos, 2012, p. 1). 2018 m. gegužės 22 d. Europos Tarybos rekomendacijose dėl bendrųjų mokymosi visą gyvenimą gebėjimų, pažymima, kad „neformalusis ir savaiminis mokymasis atlieka svarbų vaidmenį ugdant būtinus tarpasmeninius, bendravimo ir kognityvinius įgūdžius, tokius kaip kritinis mąstymas, analizės įgūdžiai, kūrybiškumas, problemų sprendimas ir atsparumas, savęs pažinimas, komunikavimas – tai padeda jaunuoliams žengti į suaugusiųjų gyvenimą, tapti aktyviais piliečiais ir dirbti“ (OL 2018 C 189, p. 1). Taip pat 2021 metų Europos Komisijos dokumente „Dėl Europos Sąjungos jaunimo strategijos (2019–2027 m.) įgyvendinimo“, rekomenduojama Europos sąjungos šalims „dalytis geriausios praktikos pavyzdžiais ir toliau plėtoti veiksmingas sistemas, skirtas neformaliojo mokymosi ir savišvietos metu įgytiems įgūdžiams ir kompetencijoms patvirtinti ir pripažinti“. Be to, Europos Komisija analizuodama neformaliojo švietimo įgyvendinimo reikšmingumą nurodė, kad:

1. „Formaliojo švietimo sistema veikia izoliuotai, dėl šių priežasčių ji negali atitikti didėjančių technologinių, socialinių ir ekonominių pokyčių ir svarbu, kad ji būtų papildyta neformaliojo švietimo patirtimi.

2. *Nevyriausybinių organizacijų turi būti pripažintos kaip partneriai ilgalaikėje perspektyvoje, o neformalusis švietimas turi tapti prieinamu visiems.*

3. *Neformalusis švietimas laikomas neatskiriama mokymosi visą gyvenimą koncepcijos dalimi, kuri suteikia jauniems žmonėms bei suaugusiesiems įgyti ir išlaikyti įgūdžius, mokėjimus bei kompetencijas, reikalingus jų adaptacijai nuolat kintančioje aplinkoje“ (LR Švietimo ir mokslo ministerija, 2012, p. 1).*

Vienas iš svarbesnių NVŠ uždavinių, paminėtų Valstybinės švietimo 2013-2022 metų strategijoje – „plėtoti formaliojo ir neformaliojo švietimo integralumą bei tarpusavio papildomumą“ (LR Švietimo ir mokslo ministerija, 2014, p. 39), todėl labai svarbu, kad būtų atitinkamai skiriamas dėmesys neformaliojo ugdymo paslaugų plėtrai ir efektyviam jo suderinimui su formaliojo ugdymu. Toje pačioje strategijoje, trečiuoju strateginiu tikslu nurodoma, kad „būtina maksimaliai plėtoti vaikų ir jaunimo neformaliojo švietimo aprėptį, taip suteikiant mokiniams, studentams bei jaunimui palankiausias galimybes išskleisti individualius gebėjimus ir tenkinti specialiuosius ugdymosi poreikius“ (LR Švietimo ir mokslo ministerija, p. 29). I. Zaleskienės (1994) ir D. Šukytės (2007) manymu, neformaliojo švietimo sistema pasižymi išskirtinėmis sąlygomis, kurios leidžia neformaliojo ugdymo veikloje įgytomis žiniomis bei įgūdžiais papildyti, praplėsti bei praturtinti formalųjį ugdymą ir pažadinti asmenybės kūrybines galimybes. I. Zaleskienės (1994) manymu, „papildomo ugdymo sistema turi funkcionuoti taip, kad moksleivis galėtų: 1) papildyti, gilinti, plėtoti žinias, įgytas formalios veiklos metu; 2) per meninę, techninę, sportinę ar kitokią veiklą realizuoti saviraiškos poreikį; 3) ugdytis kaip socialinis subjektas: laisvai, nevaržomai bendrauti su savo vienmečiais, jaunesniais ar vyresniais už save, įvairių tautybių, įsitikinimų ir polinkių žmonėmis; 4) ruošti aktyviai ekonominei veiklai, profesinei karjerai; 5) ugdytis pilietiškumą, brandinant tautinę bei kultūrinę savimonę“ (1994, p. 7-8).

Nepaisant to, kad NVŠ reikšmė yra plačiai aptariama moksliniame bei valstybių lygmenyse, tačiau reikia pažymėti, kad didesnis dėmesys visada buvo sukoncentruotas į formalųjį švietimą, kuris ne visada ar nepakankamai plačiai atskleidžia realaus gyvenimo situaciją. Įgūdžiai bei žinios, įgytos formalaus švietimo vykdymo kontekste, ne visada paprastai pritaikomos realioje socialinėje situacijoje (Zinkevičienė, 2013). Dėl šių priežasčių, norint, kad visuomenės nariai lengviau integruotųsi į socialinį gyvenimą, veiksmingiau atliktų užduotis ir efektyviau dirbtų pasirinktą darbą nuolat kintančiame XXI amžiuje, svarbu atkreipti dėmesį į neformalųjį švietimą. Neformaliojo ugdymo, kaip neatsiejamą nenutrūkstamos ugdymo dalies funkcionavimas tampa prioritetiniu (Butvilienė, 2011). Būtent dėl neformaliojo ugdymo pritaikymo papildant formalųjį ugdymą, svarbu tampa, kad šios dvi sritys veiktų kartu papildydamos viena kitą bei kurdamos glaudų bei nekonkurencingą tarpusavio ryšį. Tokį ryšį patvirtina ir G. Petraitytė bei A. Lingytė (2010), kurių teigimu „formalus ir neformalus vaikų švietimas yra tiesiogiai susijęs su vaikų užimtumu ir vienas kitą papildo“. Galima apibendrintai teigti, kad NVŠ

praplečia formalaus ugdymo ribas, vaikams suteikia galimybes savo gabumus atskleisti įvairiose srityse. Taip tampa svarbu akcentuoti, kad NVŠ palaipsniui įgyja lygiareikšmę vertę formaliajam švietimui ir užtikrina tų vaikų poreikių patenkinimą, kurie nėra užtikrinami ar neįpareigoti užtikrinti formalūs švietimas. Teisinga būtų daryti prielaidą, kad NVŠ leidžia pasirinkti alternatyvias ugdymosi priemones, kurios yra nukreiptos ugdyti bendrąsias, socialines kompetencijas, gebėjimus, tenkinti vaikų saviraiškos poreikius, sustiprinti vaikų savigarbą bei leidžia vaikams lengviau įsitraukti į bendruomenę, teigiamai veikia asmenybės augimą ir tobulėjimą. NVŠ taip pat labai svarbus ir lengvai socialiai pažeidžiamoms grupėms, imigravusiems asmenims, tam tikrų poreikių turintiems vaikams, nes jis padeda ne tik jų socializacijai, bet tuo pačiu įtraukia į visuomenėje vykstančius procesus, padeda spręsti ir eliminuoti po pamokinio ugdymo problemas. R. Jusienės (2021) teigimu „NVŠ ne tik sukuria prasmingo vaikų laisvalaikio praleidimo galimybes, bet taip pat suteikia alternatyvas itin gabiems, talentingiems vaikams, kurie linkę plėtoti savo gebėjimus ir ieško priimtinos ugdymosi formos“ (p. 3).

Išanalizavus NVŠ reikšmę, tikslus bei sampratą mokslinių autorių darbuose, bei įvairiuose dokumentuose, NVŠ galima apibūdinti kaip ikimokyklinio ar mokyklinio amžiaus vaikų įvairių įgūdžių, kompetencijų bei gebėjimų, kurių pagalba vaikams būtų lengviau prisitaikyti prie kintančių aplinkos sąlygų, ugdymą ir tuo pačiu vaikams tampa lengviau prisitaikyti prie kintančių visuomenės sąlygų bei tapti pilnaverčiais jos nariais. NVŠ tikslas yra ne tik rūpintis vaikų laisvalaikio užimtumu, tačiau ir padėti tenkinti vaikų saviraiškos bei pažinimo poreikius, skatinti jų kūrybiškumą, lavinti bendravimo ir tarpusavio bendradarbiavimo įgūdžius. Nežiūrint į tai, kad NVŠ nėra privalomas, tačiau Lietuvoje veikiančioje švietimo sistemoje atlieka labai svarbias funkcijas: formaliojo švietimo papildymo, programų trūkumo kompensavimo, individualių vaikų gebėjimų ugdymo norima linkme ir kt.

1.2. Neformaliojo vaikų švietimo paslaugų problematika

Valstybinėje švietimo 2013–2022 metų strategijoje yra nurodoma, kad ir „neformaliojo švietimo mokyklos nepakankamai išnaudoja turimą potencialą, siekdamos geresnės kokybės ir sąveikos su žmogaus ir visuomenės poreikiais“ (LR Švietimo ir mokslo ministerija, p. 24). Šios strategijos 16.2 punkte rašoma, kad nors per paskutinius dešimt metų pakankamai išplėtotą įvairių švietimo duomenų surinkimo kultūra, tačiau vis dar trūkstant įgūdžių bei esant žemai vadybinei kultūrai, menkai ja pasinaudojama:

- „Mažai užsakoma tyrimų, skirtų bendrosios švietimo politikos krypties pagrindimui nustatyti;
- Vyrauja į konkrečias siauros srities problemas nukreipti tyrimai;

- Tik dalyje švietimo sričių yra patikimo rezultatų matavimo tyrimų;
- Tyrimų išvadamis menkai naudojamosi priimant praktinius sprendimus dėl formaliojo, neformaliojo švietimo, savišvietos ir švietimo įstaigų veiklos gerinimo;
- Visuomenė per mažai įtraukiama į švietimo kaitos gairių ir konkrečių naujovių svarstymą, nėra nuolatinio dialogo tradicijos ir mechanizmų, neišplėtos viešosios konsultacijos ir visuomeniniai susitarimai dėl permainingų krypčių ir jų įgyvendinimo modelių” (LR Švietimo ir mokslo ministerija, p. 33-34) .

Tos pačios strategijos 18.2 punkte nurodoma, kad problemos kyla ir dėl to, kad net ir gabiems vaikams kyla problemos, nerandant priimtinos mokymosi formos, kas “aktualizuoja įtraukties į švietimą ir alternatyvių mokymosi galimybių, ypač socializacijos, asmenybinio, kultūrinio ugdymo tikslais, uždavinius” (LR Švietimo ir mokslo ministerija, p. 37). Strategijoje taip pat pateikiamos ir kitos, su neformaliojo vaikų švietimu susijusios problemos į kurias, kaip teigiama, būtina atkreipti dėmesį, norint gerinti neformaliojo švietimo teikimo situaciją šalyje:

- „Per mažai įstaigų (muziejai, bibliotekos, kitos kultūros, meno įstaigos ir kiti potencialūs neformaliojo švietimo teikėjai) yra įtraukiamą ar neįsitraukia į neformalųjį švietimą;
- Pernelyg menkas dėmesys kreipiamas į esamų ir potencialių neformaliojo švietimo teikėjų pedagoginę kvalifikaciją;
- Vaikai turi per mažai galimybių naudotis instituciniu ikimokykliniu ugdymu;
- Neišplėtos neformalaus akademinio bendravimo bei lavinimosi formos ir infrastruktūra (studijų miesteliai)” (LR Švietimo ir mokslo ministerija, p. 37).

O 2021–2030 m. plėtros programos pagrindimo ataskaitoje įvardijamos tokios neformaliojo švietimo problemos: “neužtikrinamas neformaliojo vaikų švietimo prieinamumas. NVŠ krypčių plėtra daugiausia vykdoma NVŠ krepšelio lėšomis ir kitomis valstybinėmis investicijomis (kuriami STEAM centrai), tačiau savivaldybės nesiima veiksmų, kurie sudarytų palankias sąlygas NVŠ krypčių įvairovės plėtrai. Nesubalansuota NVŠ pasiūla ir paklausa. NVŠ programos teikimo vieta, programų krypčių pasiūla, paslaugos kaina ir kokybė ne visiems vaikams suteikia galimybes dalyvauti NVŠ veiklose. Nepakankama NVŠ krypčių ir formų įvairovė skirtingo amžiaus vaikams (p. 13-14).”

Kaip viena iš svarbiausių ir aktualiausių problemų, apimančią neformaliojo švietimo prieinamumą kiekvienam norinčiam, tampa lėšų stygius. Tai atskleidė ir 2006 metais atlikto tyrimo „Neformaliojo vaikų švietimo sąnaudos ir prieinamumas“ (Kvieskienė ir kt., 2006), rezultatai. Tyrimas atskleidė nemažai aktualių NVŠ problemų:

1. „Nepakankamas NVŠ institucijų tinklas (neformaliojo švietimo mokyklos sutelktos savivaldybių centruose, jų per mažai mažesniuose miesteliuose ir kaimo vietovėse);
2. Nėra tolygaus dalyvaujančių vaikų kiekybinio pasiskirstymo NVŠ sistemoje;

3. Skirtingas NVŠ finansavimas, pažeidžiantis vaiko teises į vienodos apimties neformaliojo vaikų švietimo paslaugas;
4. Miesto ir rajonų savivaldybių NVŠ finansavimo skirtumai;
5. Skirtingų NVŠ sričių finansavimo atskyra (p. 23-27).”

Neformaliojo švietimo problematiką taip pat atsiskleidė ir 2004 m. atliktas tyrimas „Jaunimo dalyvavimas visuomeninių organizacijų ir savivaldos veikloje“ (Bužinskas, Tamošiūnas, 2004). „Tyrimas parodė, kad neformaliojo švietimo veikla savivaldos institucijose ir visuomeninėse organizacijose padeda ugdyti bendravimo įgūdžius, mokiniai turi galimybę geriau išreikšti save, auga jų pasitikėjimas savimi, tačiau pagrindine problema, kylanti jaunimo organizacijose dalyvaujantiems mokiniams, – laiko stygius bei visuomeninės veiklos derinimas su mokymusi, o pagrindinės nedalyvavimo priežastys yra informacijos trūkumas bei įdomių užsiėmimų stoka“ (Ruškus, Žvirdauskas, Stanišauskienė, 2009, p. 15).

Be to dar 2012 m., švietimo dalyviai, tyrėjai ir vertintojai įvardijo neformaliojo vaikų švietimo kokybės problemas Lietuvoje, kurios aktualios ir šiandien: nepakankamai veiksmingą NVŠ organizavimą; nepakankamą prieinamumą; nepakankamą finansavimą; nepakankamą kokybės užtikrinimą; NVŠ programų pasiūlos ir paklausos neatitikimą“ (Neformaliojo ugdymo aktualijos, 2012, p. 4). Taip pat ir A. Morkūnienė (2012) neformaliojo vaikų švietimo kaitos nuostatose pažymi, kad kaita neformaliajame vaikų ugdyme yra būtina ir įvardija tokios būtinybės priežastis:

1. *„Formalaus ugdymo sistema viena pati nėra pajėgi prisitaikyti prie besikeičiančių technologinių, socialinių ir ekonominių šalies ir Europos pokyčių;*
2. *Nepakankamas vaikų dalyvavimas neformaliojo vaikų švietimo (NVŠ) veiklose;*
3. *Šalyje trūksta neformaliojo vaikų švietimo veiklų, orientuotų į vaiko gyvenimo įgūdžių ugdymą, asmenines, socialines kompetencijas;*
4. *Vaikų (tėvų) poreikiai tenkinami tik iš dalies, nes yra pasiūlos ir paklausos disproporcija dėl geografinės padėties; dėl kainų; dėl nepakankamo vietų skaičiaus; dėl lyties; daugiau pasiūlymų didesnės motyvacijos vaikams;*
5. *Vaikai ganėtinai dažnai veiklas renkasi ne pagal savo individualius interesus, bet dėl kitų, išorinių motyvų. Interesus apriboja tėvų, mokytojų, institucijų interesai ar galimybės;*
6. *Lietuvoje nesudaromos sąlygos didinti NVŠ prieinamumą ir veiklų įvairovę;*
7. *Savivaldybės nėra pajėgios savarankiškai užtikrinti sparčios NVŠ plėtros“ (Morkūnienė, 2012, p. 5-7).*

Atsižvelgiant į analizuotas ir minimas NVŠ paslaugų teikimo problemas, šiai dienai NVŠ probleminiai klausimai vis dar lieka labai aktualiais ir turėtų būti sprendžiami, pasitelkiant tiek NVŠ teikėjus, tiek šių paslaugų vartotojus.

1.3. Neformaliojo vaikų švietimo paslaugų teikimo charakteristika

Paslaugos samprata, dėl jų specifiškumo, įvairių autorių apibrėžiama skirtingai ir nėra vieno universalios paslaugų apibrėžimo. P. Kotler, K. L. Keller (2007) paslaugą apibūdina kaip bet kokią veiklą ar naudą, kurią viena šalis gali pasiūlyti kitai šaliai, kuri iš esmės yra nemateriali ir nesukelia nuosavybės teisės. Kiti autoriai paslaugą pateikia „kaip interaktyvų procesą, kuris realizuojamas per teikimo sistemą taip, kad sukuriamą šiame procese dalyvaujančias šalis tenkinanti vertė“ (Skačkauskienė ir Vestertė, 2018, p. 4). Taip pat paslauga gali būti apibrėžiama kaip veiksmas ar veiksmų serija, suteikianti pasitenkinimą vartotojui (Lethinen, 1983). I. Bulašaitė ir L. Jesevičiūtė-Ufartienė (2019) pateikia apibendrintą paslaugų apibrėžimą ir teigia, kad „paslaugą bendru požiūriu galima apibūdinti kaip veiksmą ar seriją veiksmų, santykius tarp vartotojo ir tiekėjo, teikiant ekonominę naudą tiekėjui bei tenkinant vartotojo poreikius“ (p. 35). I. Skačkauskienė ir J. Vestertė (2018) susistemindamos paslaugų sampratų įvairovę identifikavo šešis jų aspektus, kuriais gali būti apibūdinamos paslaugos: „1) paslauga kaip procesas; 2) paslauga kaip mainai; 3) paslauga kaip vertės bendrakūra; 4) paslauga kaip sistema; 5) paslauga kaip unikaliomis savybėmis pasižyminti esybė; 6) paslauga kaip atitinkamai klasifikacijai priklausanti veikla“ (žr. 2 pav.) (p. 4).

2 paveikslas. Paslaugos sąvokos apibūdinimo būdai mokslinėje literatūroje

Šaltinis: I. Skačkauskienė ir J. Vestertė, 2018 (p. 4)

Neformalusis vaikų švietimas, priklauso bendrai švietimo sistemai ir formuojamas, įgyvendinamas, valdomas ir administruojamas LR Švietimo ir mokslo ministerijos. Todėl, kaip ir visa švietimo sistema šalyje yra paremta pagrindiniu dokumentu - LR Švietimo įstatymu (1991), kuriame nustatyti švietimo tikslai, švietimo sistemos principai bei sandara, švietimo veiklos bei švietimo santykių pagrindai ir valstybės įsipareigojimai švietimo srityje“. Neformalusis švietimas apima keletą švietimo sričių: ikimokyklinį, priešmokyklinį, kitą neformalųjį vaikų, suaugusiųjų švietimą. NVŠ šiame darbe analizuojamas kaip viešoji paslauga. Dėl šios priežasties svarbu išskirti viešosios paslaugos sampratą, pateikti švietimo paslaugų kaip viešųjų paslaugų ypatumus. Lietuvos įstatymuose

ir dokumentuose viešoji paslauga apibrėžiama kaip valstybės ar savivaldybių įsteigtų specialių įstaigų bei organizacijų veikla, teikianti gyventojams socialines, švietimo, mokslo, kultūros, sporto ir kitas įstatymų numatytas paslaugas (Privačių asmenų įtraukimo į viešųjų paslaugų teikimą savivaldybėse galimybių analizė, 2007). Įstatymai numato ir atvejus bei tvarką, kai viešųjų paslaugų teikėjais gali būti vieši ir privatūs asmenys. Moksliniai autoriai viešąją paslaugą apibrėžia kaip įgalioto subjekto veiklą ar veiksmus kitų asmenų poreikių ir teisių patenkinimui. Veikla apima tiek visos visuomenės viešųjų ir privačiųjų interesų patenkinimą, (t. y. neribotą subjektų skaičių), tiek atskiro piliečio poreikių patenkinimą (Tichomirovo, 2005). LR Vietos savivaldos įstatyme (2022 m. redakcija) 8 str. yra apibrėžiamas viešųjų paslaugų teikimas:

1. „Savivaldybė yra atsakinga už viešųjų paslaugų teikimą gyventojams. Savivaldybės institucijos ir administracija viešųjų paslaugų neteikia, išskyrus šiame straipsnyje nustatytus atvejus. Jas teikia biudžetinės ir viešosios įstaigos, savivaldybės įmonės, akcinės bendrovės ir kiti subjektai.

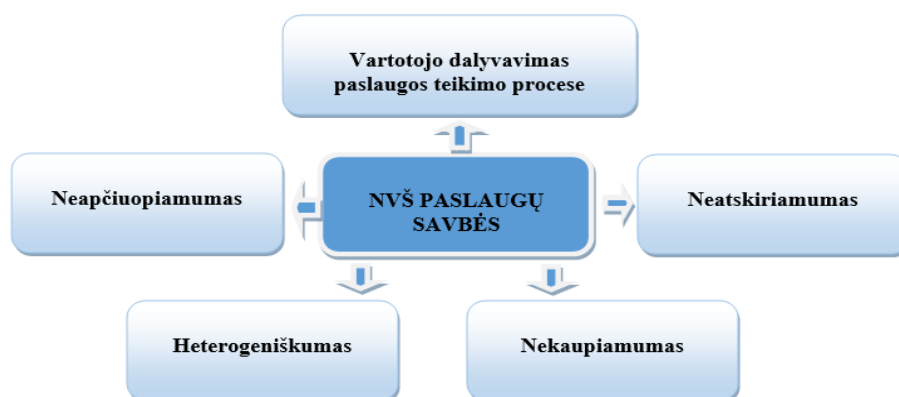
2. Kai nėra viešųjų paslaugų teikėjo, savivaldybės tarybos sprendimu seniūnija gali pati teikti viešąsias paslaugas.

3. Teikdami savivaldybės gyventojams viešąsias paslaugas, jų teikėjai privalo vadovautis įstatymais, savivaldybės institucijų sprendimais ir kitais teisės aktais.

4. Viešosios paslaugos gyventojams teikiamos teisės aktų nustatyta tvarka atlygintinai ir neatlygintinai.

5. Savivaldybė turi užtikrinti, kad viešosiomis paslaugomis galėtų naudotis visi savivaldybės gyventojai ir kad šios paslaugos būtų teikiamos nuolat“ (akto redakcija įsigalioja nuo: nuo 2023-01-01, 8 str.).

Mokslinėje literatūroje plačiąja prasme pati paslauga yra apibrėžiama kaip neapčiuopiama veikla, kurios metu tenkinami tam tikri žmonių poreikiai. Remiantis mokslinėje literatūroje išskiriamomis pagrindinėmis paslaugų savybėmis (Bagdonienė ir Hopenienė, 2009; Pranulis ir kt., 2012, Ferrell & Hartline, 2008), galima išskirti šias neformaliojo vaikų švietimo paslaugų savybes (žr. 3 pav.).

3 pav. Pagrindinės neformaliojo vaikų švietimo paslaugų savybės
Šaltinis: sudaryta pagal Pranulį ir kt., 2012, Ferrell & Hartline, 2008

1. NVŠ paslaugos neapčiuopiamumo faktorius aiškina tai, kad NVŠ paslaugų naudą yra sunku suvokti ir įvertinti tol, kol jomis realiai nepasinaudojama. Tačiau pažymima, kad naudojantis nauja paslauga pirmą kartą vaikams (tėvams, leidžiantiems vaikus naudotis paslaugomis), natūraliai kyla abejonės dėl paslaugos kainos ir kokybės santykio. NVŠ teikėjams, dėl teikiamų paslaugų neapčiuopiamumo, gali būti sunku pristatyti neformaliojo vaikų švietimo paslaugą vaikui prieš jos vartojimą. Dėl šios priežasties teikėjai stengiasi įvairiais būdais supažindinti vaiką ir tėvus su būsima paslauga ir jos rezultatais.

2. Vartotojo dalyvavimas paslaugos teikimo procese. Reikia pažymėti, kad NVŠ paslaugų teikimo procesas nėra įsivaizduojamas be būtino vartotojo dalyvavimo jame. Nors yra nemažai viešųjų paslaugų, kur vartotojo - teikėjo kontaktas gali būti didesnis arba mažesnis. Anot Raipos (2009) vartotojo dalyvavimas ypač svarbus tose paslaugose, kuriose kliento būsenos ar elgsenos pokyčiai yra pirminis paslaugos rezultatas. „Ugdymo proceso metu mokinys yra poveikio objektas, kuriam gali būti keičiamos intelektualinės, psichologinės ir kitos savybės, ugdoma jo saviraiška, kūrybiškumas bei įvairios kompetencijos“ (Ivasenko, 2012, p. 22).

3. Nekaupiamumo savybė. Kaip jau minėta darbe, NVŠ paslauga sąlygojama savo neapčiuopiamumu ir nematerialumu bei gyvuoja tik jos vartojimo laikotarpiu. Dėl paslaugos neapčiuopiamumo bruožo paslauga nėra kaupiama. Kaip teigia Kindurys (1998) „paslaugos kokybei nekaupiamumo savybė yra itin svarbi arba lemianti, kadangi neabejotinai paslaugos teikimas tik esamuoju laiku, nesant pasiruošimo ir sandėliavimo (kas taikytina prekėm) mažina tikimybę suteikti aukščiausios kokybės, kurios tikisi klientas, paslaugą (p. 28-29).

4. Paslaugos neatskiriamumas apibrėžiamas kaip NVŠ paslaugos teikimo ir vartojimo vienovė. NVŠ paslauga teikimo procesas sukuriama ir vartojamas ugdymo proceso metu.

5. Paslaugos heterogeniškumas (nvienodumas) apibrėžia tai, kad paslauga pasižymi tokia savybe, kai nėra užtikrinama tokios pačios paslaugos teikimas kiekvienam klientui (Mažeikaitė, 2002). Heterogeniškumas kyla tiek iš tiekėjo pusės, tiek ir iš paslaugos gavėjo bei jį nulemia žmogiškieji faktoriai (bendravimas, bendradarbiavimas, nusiteikimas ir kt.), tiek ir fiziniai veiksniai (įranga, techninės priemonės ir kt.).

Šios visos pagrindinės NVŠ organizavimo savybės yra glaudžiai tarpusavyje susijusios ir viena kitą papildančios. Išvardintas viešųjų paslaugų teikimo savybes kiti autoriai (Bagdonienė ir Hopenienė, 2009, Terešenko, 2004) dar papildė jas sekančiomis savybėmis, tokiomis kaip: paslaugos nepatvarumas, paslaugos teikimo ir vartotojo vienovė, nuosavybės nekeičiamumas, veiklos kryptingumo užtikrinimas, paslaugų naudotojų skaičiaus neribotumas ir kt.

LR Viešojo administravimo įstatyme (2020 m. redakcija) 2 straipsnio 19 punkte viešoji paslauga apibrėžiama kaip – „pagal įstatymų ir (ar) viešojo administravimo subjektų nustatytus reikalavimus vykdoma šių subjektų prižiūrima veikla, kuria sukuriamą valstybės ar savivaldybių

garantuojama ir visuomenės nariams vienodai prieinama nauda“ (2 str.). Vykdamas neformaliojo švietimo, kaip viešosios paslaugos teikimo paslaugą, joms galioja ir viešojo administravimo subjektų principai, kuriais savo veikloje, teikiant NVŠ paslaugas būtina vadovautis: 1) atsakomybės už priimtus sprendimus; 2) draudimo keisti į blogąją pusę (non reformatio in peius); 3) efektyvumo; 4) įstatymo viršenybės; 5) išsamumo; 6) lygiateisiškumo; 7) naujovių ir atvirumo permainoms; 8) nepiktnaudžiavimo valdžia; 9) objektyvumo; 10) proporcingumo; 11) skaidrumo; 12) subsidiarumo; 13) vieno langelio (Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas, 2023).

Kadangi NVŠ yra įvardijama kaip viešojo paslauga, jai galioja ne tik bendri viešųjų paslaugų teikimo principai, tačiau ir bendrieji švietimo sistemos principai. Todėl kaip nurodoma Valstybinėje švietimo 2013–2022 metų strategijoje, pagrindinė švietimo misija – „suteikti kiekvienam su Lietuva save susijusiam asmeniui savarankiško ir aktyvaus gyvenimo pagrindus, padėti nuolat tobulinti savo gebėjimus tapti visaverčiu demokratinės visuomenės nariu, aktyviai dalyvaujančiu socialiniame, ekonominiame ir kultūriniame gyvenime“ (LR Švietimo ir mokslo ministerija, 2014, p. 21). Kaip tyrimo ataskaitoje pateikia G. Kvieskienė, O. Petronienė, B. Bitinas, R. Prakapa ir D. Mockevičienė (2006), „neformaliojo vaikų švietimo sistema turi funkcionuoti taip, kad vaikas galėtų:

1. Gilinti, papildyti, plėtoti žinias, įgytas formaliojo ugdymo metu;
2. Per meninę, sportinę ar kitokią veiklą realizuoti saviraiškos poreikius;
3. Ugdytis kaip socialinis subjektas: laisvai, nevaržomai bendrauti su vienmečiais, jaunesniais ar vyresniais už save, įvairių tautybių ir įsitikinimų žmonėmis;
4. Ugdytis kompetencijas, būtinas aktyviai ekonominei veiklai, profesinei karjerai;
5. Ugdytis pilietiškumą, tautinę ir kultūrinę savimone“ (p. 8).

Pasak A. Ivasko (2012) „viešosios paslaugos tiesiogiai susijusios su pagrindinėmis valstybės funkcijomis, kurių paskirtis - svarbiausių piliečių viešųjų interesų bei poreikių užtikrinimas, o taip pat pagrindinių piliečių teisių bei laisvių įgyvendinimas“ (p. 23). O Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos analizėje (2010) yra pateikti trys pagrindiniai viešosioms paslaugoms būdingi bendrieji požymiai:

1. „Jų teikimą reguliuoja valstybės ar savivaldybės valdžios institucijos;
2. Jos gali būti teikiamos tiesiogiai valstybės ir savivaldybės organizacijų (biudžetinės, viešos įstaigos ar savivaldybių kontroliuojamos įmonės, bendrovės) arba finansuojant ir reguliuojant paslaugos privačių ar nevyriausybinų organizacijų veiklą, pastarosioms vykdamas viešųjų paslaugų teikimą;
3. Joms būdingos tam tikros paslaugų savybės, kurios tenkina viešąjį interesą bei teikia naudą visai visuomenei, o būtent: a) paslaugos kaip grynos viešosios gėrybės; b) paslaugos, kurios visiems visuomenės ar teritorinės bendruomenės nariams yra socialiai reikšmingos gėrybės“ (p. 4-5).

Pagal Lietuvos vidaus reikalų ministerijos ataskaitoje pateiktus požymius, galima apibendrinti ir teigti, kad viešoji paslauga, kuri pateikiama kaip viešoji gėrybė turėtų būti prieinama visiems, gali būti bendro naudojimo ir turi suteikti naudą visai visuomenei.

Dėl paminėtų priežasčių teisinga yra teigti, kad NVŠ paslaugos įeina į viešųjų paslaugų spektrą ir savo ruožtu atlieka tam tikrų visuomenės grupių švietimo poreikių patenkinimo funkciją, dėl ko šių paslaugų teikimas bei pasiekiamumas, pagal įstatymus nustatytomis sąlygomis, turi būti suteiktas.

Kadangi NVŠ yra viena iš Lietuvos švietimo sistemą sudarančių dalių, tai jos veikla yra reglamentuojama teisės aktais, susijusiais su NVŠ paslaugų teikimu. Pagrindiniai teisės aktai ir jų aprašymai pateikti 2 lentelėje.

2 lentelė. Pagrindiniai NVŠ reglamentuojantys teisės aktai

Įstatymas	Įstatymo paskirtis
LR Švietimo įstatymas (1991/Nr. 153-0)	„nustato Lietuvos Respublikos švietimo tikslus, švietimo sistemos principus, švietimo sistemos sandaros, švietimo veiklos, švietimo santykių pagrindus, valstybės įsipareigojimus švietimo srityje“ (1 str.).
Valstybinė švietimo 2013-2022 metų strategija (2013/Nr. 140-7095)	„parengta siekiant sutelkti švietimo bendruomenės pastangas esminiams švietimo pokyčiams, kurie būtini atsižvelgiant į visuomenės lūkesčius, Valstybės pažangos strategijos „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“, patvirtintos Lietuvos Respublikos Seimo 2012 m. gegužės 15 d. nutarimu Nr. XI-2015 (Žin., 2012, Nr. 61-3050), nuostatas, pasaulines švietimo filosofijos, politikos ir praktikos tendencijas, naujausius Lietuvos ir Europos Sąjungos švietimo būklės duomenis, ir tam kryptingai skirti finansinius, materialinius ir intelektualinius išteklius“ (I dalis, 1 punktas).
Neformaliojo vaikų švietimo koncepcija (2012/ Nr. 42-2102)	„apibrėžiama neformaliojo vaikų švietimo vieta Lietuvos švietimo sistemoje ir jos kaitos kryptys, tikslas ir uždaviniai, principai, reikalavimai švietimo teikėjams, rezultatas, ugdymo proceso organizavimo, informavimo ir finansavimo principai bei numatomos priemonės Koncepcijai įgyvendinti“ (I dalis, 1 punktas).
Neformaliojo vaikų švietimo programų finansavimo ir administravimo tvarkos aprašas (2022/Nr. 281)	„paskirtis – apibrėžti mokinių ugdymui pagal neformaliojo vaikų švietimo (išskyrus ikimokyklinio, priešmokyklinio ir formalųjį švietimą papildančio ugdymo) (toliau – NVŠ) programas skiriamų Europos Sąjungos finansinės paramos, bendrojo finansavimo ir kitų Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų (toliau – NVŠ lėšos) skyrimo principus, NVŠ lėšų naudojimą, reikalavimus švietimo teikėjui, nacionalinio ar savivaldybės lygmens NVŠ programoms, NVŠ lėšomis finansuojamų mokinių apskaitą, NVŠ programų vertinimo, kokybės užtikrinimo ir atsiskaitymo už NVŠ lėšas tvarką“ (I skyrius., 1 punktas).
Susitarimas dėl Lietuvos švietimo politikos (2021-2030)	jame numatoma sistemiškai į formaliųjų ir neformaliųjų švietimą integruoti kultūros turinį, meno formas ir kūrybiškumą skatinančius metodus; Iki 2027 metų išplėsti neformaliojo vaikų švietimo krepšelį; Iki 2024 metų sukurti savišvietos ir neformaliojo būdu įgytų kompetencijų pripažinimo sistemą.

Šaltinis: sudaryta darbo autorės

Svarbu pažymėti, kad be jau lentelėje paminėtų svarbiausių NVŠ veiklą reglamentuojančių teisės aktų, seka ir visa eilė aprašų, programų, nutarimų, potvarkių ir kt. dokumentų, susijusių su NVŠ paslaugų teikimo reguliavimu, tokie kaip: „Pedagoginių ir psichologinių žinių kurso vykdymo tvarkos

aprašas“; „Dėl neformaliojo vaikų švietimo pažymėjimo“; „Dėl mokymo nuotoliniu ugdymo proceso organizavimo būdu kriterijų aprašo patvirtinimo“; „Neformaliojo vaikų švietimo programų vykdymo bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ ; „Išaiškinimas dėl veiklos rūšių, kurioms būtinas leidimas-higienos pasas“; „Vaikų neformaliojo švietimo programas vykdančių įstaigų veiklos dokumentų saugojimo terminų rodyklė“; „Bendrųjų iš valstybės ar savivaldybių biudžetų finansuojamų neformaliojo švietimo programų kriterijų aprašas“ ir kt. (Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centras, https://www.lmnsc.lt/neformaliojo_svietimo_finansavimas/).

Pagal Neformaliojo vaikų švietimo programų finansavimo ir administravimo tvarkos aprašą (2022/Nr. 281, Suvestinė redakcija nuo 2023-04-01) NVŠ finansavimui lėšos skiriamos tiek iš Europos Sąjungos finansinės paramos fondo bendrojo finansavimo, tiek ir iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto. Lėšos yra paskirstomos kiekvienai savivaldybei, kad būtų užtikrintas NVŠ plėtojimas, siekiant didinti vaikų, ugdomų pagal NVŠ programas, skaičių. Savivaldybės, gavusios finansinę paramą iš Valstybės, paskirsto jas savo nuožiūra tiekėjams, kurie akreditavo NVŠ programas konkrečioje savivaldybėje. NVŠ finansinė parama „skiriama mokiniams, besimokantiems pagal pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programas bei socialinių įgūdžių ugdymo programą (toliau – Mokiniai), taip pat asmenims, einamaisiais kalendoriniais metais baigusiems pradinio ar pagrindinio ugdymo programas, iki einamųjų kalendorinių metų rugpjūčio 31 d.“ (Neformaliojo vaikų švietimo programų finansavimo ir administravimo tvarkos aprašas, TAR, 2022-01-10, Nr. 281, II skyrius, 7 punktas). Pagal Neformaliojo vaikų švietimo programų finansavimo ir administravimo tvarkos aprašą (TAR, 2022-01-10, Nr. 281), „NVŠ lėšomis gali būti finansuojama tik viena Mokinio pasirinkta NVŠ programa, nepaisant to, kurioje savivaldybėje jis gyvena ir mokosi“ (II skyrius, 9 punktas). Išskirtiniais atvejais, numatytais įstatymuose, vaikams gali būti skiriamas finansavimas ir dviem NVŠ programoms finansuoti. Šiuo metu NVŠ lėšų suma vienam NVŠ programoje dalyvaujančiam vaikui nuo 2022 m. yra 15-20 Eur/mėn. (jei mokinys turi vidutinių, didelių ar labai didelių specialiųjų ugdymosi poreikių, jam skiriama du NVŠ krepšeliai (30–40 eurų)). Kadangi konkretų NVŠ krepšelio dydį kiekviena savivaldybė nusistato pati, tai ir krepšelio dydis pagal savivaldybes gali būti skirtingas.

Kadangi, NVŠ priklauso yra formuojamas, įgyvendinamas, valdomas ir administruojamas LR Švietimo ir mokslo ministerijos ir jam galioja bendri švietimo įstatymai, kurie pasižymi dažna kaita, papildymu, poįstatyminių aktų priėmimu ir pan., o nustatyta tvarka, kuri daro poveikį NVŠ paslaugų teikimui yra kintanti, tai atsiranda skirtingos NVŠ įgyvendinimo sąlygos. Kiekviena savivaldybė nusistato skirtingą savo biudžeto sumą, skiriamą NVŠ, rengia ir įgyvendina skirtingas NVŠ programas ir pan., o tai sukelia sunkumų, norint užtikrinti vienodos kokybės paslaugas, prieinamumą prie NVŠ paslaugų, galimybių gauti finansavimą NVŠ paslaugų vykdymui visoje šalyje. Vieningos NVŠ įgyvendinimo sistemos nebuvimas neleidžia efektyviai integruoti neformalųjį švietimą į formalųjį,

atima lygybės teisę iš šalies vaikų vienodai jiems naudotis NVŠ teikiamomis paslaugomis bei teisę į vienodą finansavimą, nepriklausomai nuo to, kokioje savivaldybėje vyksta NVŠ užsėmimai.

1.4. Neformaliojo vaikų švietimo organizavimo principų, formų, tipų apžvalga

NVŠ programas vykdo NVŠ ir kitos švietimo įstaigos, laisvieji mokytojai, kiti švietimo teikėjai. NVŠ priskiriamas taip pat ir formalųjį švietimą papildantis ugdymas, kurį vykdo muzikos, dailės, kitos menų ir sporto mokyklos (Švietimo, mokslo ir sporto ministerija, 2023). „Bendruosius iš valstybės ar savivaldybių biudžetų finansuojamų neformaliojo švietimo programų kriterijus nustato švietimo ir mokslo ministras. NVŠ ir formaliojo švietimo programas vykdančios mokyklos yra priskiriamos atitinkamos grupės ir (ar) tipo formaliojo švietimo mokykloms. Muzikos, dailės, meno, sporto kryptių aukštojo išsilavinimo siekiantys asmenys, jeigu tai nustatyta aukštosios mokyklos priėmimo tvarkos apraše, kartu su viduriniu išsilavinimu turi būti baigę švietimo ir mokslo ministro patvirtintą atitinkamą neformaliojo švietimo programą. NVŠ programos mokinių atostogų metu vykdomos valstybinės ir savivaldybės mokyklos – biudžetinės ir viešosios įstaigos – savininko teises ir pareigas įgyvendinančios institucijos (dalyvių susirinkimo), kitų mokyklų – savininko (dalyvių susirinkimo) ar švietimo teikėjo nustatyta tvarka. NVŠ programa gali būti pripažįstama kaip formaliojo švietimo programos (išskyrus studijų programas) dalis švietimo ir mokslo ministro nustatyta tvarka arba kaip studijų programos dalis – aukštosios mokyklos nustatyta tvarka“ (LR Švietimo įstatymas, 2015, 15 str.).

NVŠ koncepcijoje (2012), išdėstyti aštuoni pagrindiniai NVŠ principai, kurie pateikti 3 lentelėje.

3 lentelė. Neformaliojo vaikų švietimo principai

Autorius (-iai)	Apibrėžimas
Savanoriškumo	laisvai pasirenkamas švietimo teikėjas ir jo siūlomos veiklos;
Prieinamumo	veiklos ir metodai yra prieinami visiems vaikams pagal amžių, išsilavinimą, turimą patirtį nepriklausomai nuo jų socialinės padėties;
Individualizavimo	ugdymas individualizuojamas atsižvelgiant į jo asmenybę, galimybes, poreikius ir pasiekimus;
Aktualumo	veiklos, skirtos socialinėms, kultūrinėms, asmeninėms, edukacinėms, profesinėms ir kitoms kompetencijoms ugdyti;
Demokratiškumo	mokytojai, tėvai ir vaikai yra aktyvūs ugdymo(si) proceso kūrėjai, kartu nustato ugdymosi poreikius;
Patirties	ugdymas grindžiamas patyrimu ir jo refleksija;
Ugdymosi grupėje	mokomasi spręsti tarpasmeninius santykius, priimti bendrus sprendimus, dalytis darbais ir atsakomybėmis;
Pozityvumo	ugdymosi procese kuriamos teigiamos emocijos, sudaromos sąlygos gerai vaiko savijautai.

Šaltinis: sudaryta pagal NVŠ koncepciją, 2012 (p. 4)

NVŠ vykdančios įstaigos, susivienijimai (įvairūs klubai, būreliai, studijos ir kt.) turi pranašumą, vykdant veiklą, lyginant su formaliojo švietimo organizavimu. NVŠ tiekėjų veikla, kuri dažniausiai vykdoma nedidelėse grupėse ar individualiai, išsiskiria pedagoginio, psichologinio pobūdžio pranašumais. NVŠ vykdyje nelieta susiskirstymo į tam tikras klases pagal amžių, neteikiama reikšmė hierarchinei priklausomybei. Neformalųjį ugdymą įgyvendinančios institucijos (muzikos, dailės, sporto mokyklos) atlieka šias funkcijas:

1. „Ugdo jauno žmogaus gabumus ir tenkina poreikius, skatina saviraišką, gebėjimą kūrybiškai reikštis, suteikia kompetenciją dalyvauti atitinkamoje veikloje;
2. Suteikia galimybę pasirengti profesiniam tolimesnei veiklai;
3. Atlieka šviečiamąją funkciją vietos bendruomenėje“ (Žemaitytė, 2006, p. 83).

Tinkamas ir vienodas visoje šalyje NVŠ organizavimas, pakankamas NVŠ teikiančių institucijų ir teikiamų paslaugų tinklas galėtų padėti išvengti atskyros tarp skirtingų savivaldybių ir tinkamai organizuoti bei plėtoti NVŠ paslaugas.

1.5. Neformaliojo vaikų švietimo paslaugų teikimo vertinimo kriterijai

Kiekvienos įmonės pagrindinis veiklos tikslas – pelnas, o kad jo pasiekti, būtina patenkinti klientų lūkesčius ir jų poreikius, prisitaikant prie jų, vertinant ir analizuojant. Siekianti sėkmingai įsitvirtinti konkurencingoje rinkoje ir efektyviai joje veikti, įmonės privalo ne tik nuolat gerinti ir optimizuoti paslaugų teikimo metodus, siekti finansinių rodiklių augimo, bet ir nuolat stebėti, vertinti ir analizuoti paslaugų teikimo procesą. Teikiamų paslaugų vertinimas gali parodyti įmonei jos esamą situaciją bei nurodyti kryptį, kuria įmonė juda. Kiekviena teikiama paslauga vertinama remiantis atitinkamais vertinimo kriterijais, kas būdinga ir NVŠ paslaugų teikimui. Tam, kad NVŠ paslaugų teikėjai išliktų konkurencingi rinkoje, būtų patrauklūs klientams svarbu, kad jų teikiamos paslaugos tenkintų kuo daugiau vartotojų t.y. vaikų bei jų tėvų interesus. Paslaugų pasiūlos kriterijus analizavo ir tyrė ne vienas autorius (Merkys, 2006; Ignatavičius, 2003; Bagdonienė, 2009) ir kt.) bei išskyrė svarbiausius kriterijus, aktualius neformaliojo vaikų ugdymo paslaugų teikime:

- Teikiamų paslaugų kaina;
- Neformaliojo vaikų švietimo institucijų lokalizacija;
- Informacijos sklaida ir jos prieinamumas;
- Ugdymo proceso organizavimas bei kt.

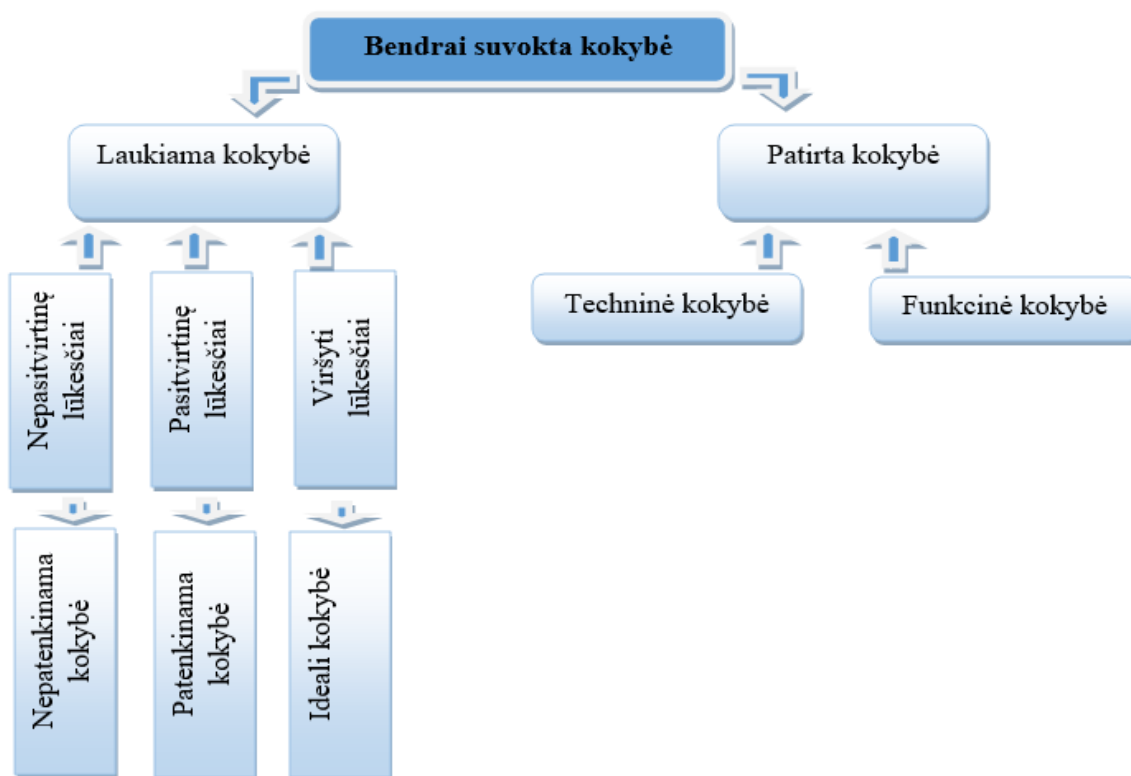
Nacionalinėje darnaus vystymosi švietimo 2007 – 2015 metų programoje pažymima, kad NVŠ mokyklų programose kasmet dalyvaujančių vaikų skaičių skirtingose savivaldybėse lemia: ”vaiko gyvenamoji vieta – paprastai pasirenkama neformalaus ugdymo mokykla arčiau namų; šeimos materialinė padėtis – ne visi tėvai išgali mokėti už neformalaus ugdymo mokyklos paslaugas; mokyklų

išdėstymas savivaldybės teritorijoje ir mokyklų materialinė bazė (patalpos, turimos laisvos vietos ir pan.); skirtingas veiklos finansavimas – skirtingose savivaldybėse neformalaus ugdymo programoms skiriamas skirtingas finansavimas, kas sudaro prielaidas nelygioms prieinamumo sąlygoms atsirasti“ (LR Vyriausybė, 2007).

Konkurencinėje kovoje, neformaliojo švietimo įstaigos ne tik siekia atitikti ir gerinti savo rodiklius, efektyvinti savo veiklą, tačiau atlieka veiklos vertinimo analizes, vykdo klientų apklausas bei kita. Tačiau, paslaugų teikimo proceso neapčiuopiamumas, kelia problemų, norint parengti vieningas paslaugų kokybės matavimo ir įvertinimo metodikas. Svarbu paslaugų teikimą vertinti tiek paslaugų teikėjų, tiek jų vartotojų aspektais. O vertinant NVŠ paslaugų teikimo pasiūlos atitikimą vartotojų poreikiams, reikėtų remtis bendrais paslaugų teikimo vertinimo kriterijais. Vieni autoriai (Pesockaja, 2000; Perminienė, 2000; Mažeikaitė, 2002) paslaugų rinką siūlo vertinti ne tik paslaugų teikėjų (įmonių skaičius, siūlomų paslaugų paketas, aptarnavimo formos), bet ir jų vartotojų aspektu (poreikis paslaugoms ir jų patenkinimo lygis, vertės suvokimas).

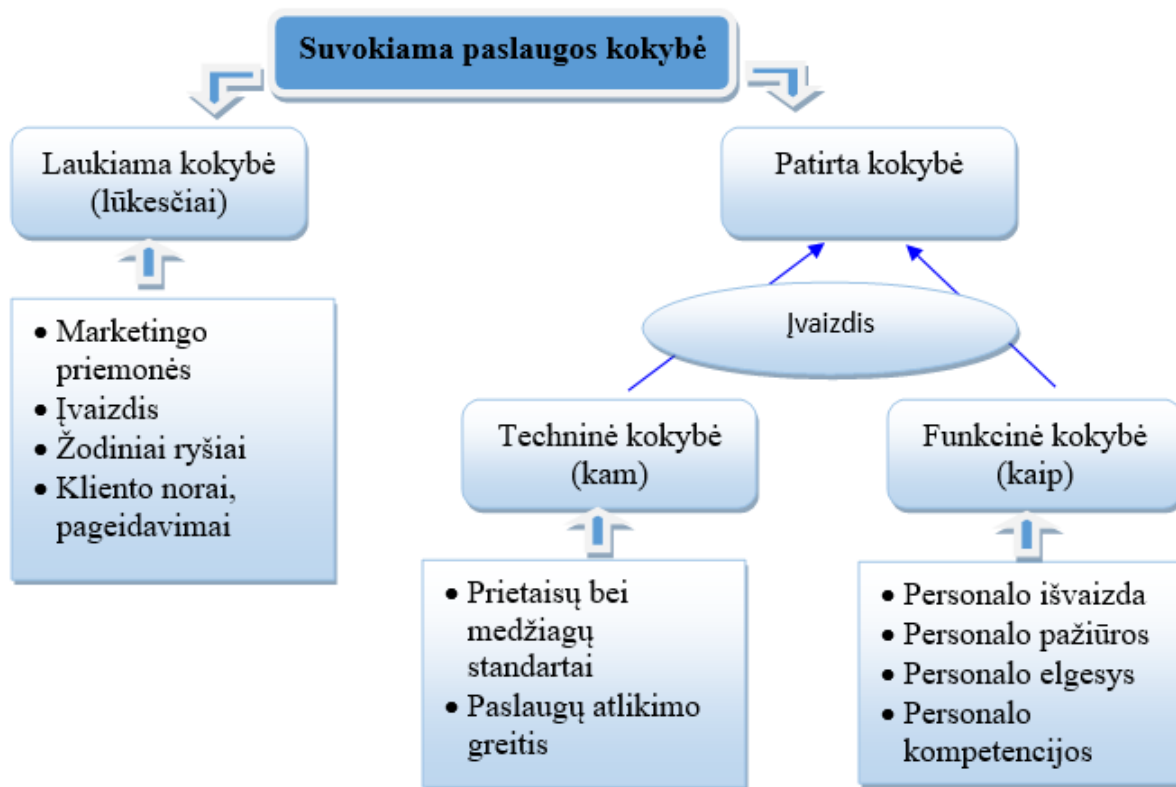
Paslaugos kokybės kriterijus yra vienas iš svarbiausių paslaugų vertinimo kriterijų: kokybė nustato vartotojo poreikius; įvertina paslaugos kokybę; parodo, kiek teikiamos paslaugos atitinka vartotojo poreikius (Bulašaitė ir Jesevičiūtė-Ufartienė, 2019). Paslauga turėdama vartotoją visada vertinama individų, kurie ta paslauga naudosis, todėl vartotojas tampa svarbiausiu dalyviu siekiant išmatuoti kokybę (Dikavičius, Stoškus, 2003). M. R. Vilkelis (2000) pateikia, G. Vincev nuomonę, kad kokybė yra tikslus ir objektyviai išmatuojamas dydis. Tačiau kiti autoriai teigia, kad kokybės vertinimas yra sudėtingas procesas, visų pirma dėl to, kad gaunamų paslaugų kokybė vertinama savanoriškai ir yra labai susijusi su korespondentų vertinimu. Vertinantys asmenys paprastai turi platų požiūrį į paslaugų kokybę, priklausomai nuo savo patirties, pageidavimų ir įsitikinimų (Vahdatzad, Salehi & Ahmadi 2018; Midor & Kučera, 2018). Kokybės vertinimui atlikti, mokslinėje literatūroje yra pateikta ne vienas modelis, A. Collins (2017) tyrinėdamas paslaugų kokybės modelių evoliuciją, išskyrė daugiau kaip 20 modelių, kuris jų tinkamiausias tinkamais įvertinti neformaliojo švietimo paslaugų teikimo kokybinį aspektą, sunku apibrėžti. Vartotojas paslaugos kokybę vertina pagal tam tikrus jam svarbius, priimtinius kriterijus ir paslaugų savybes.

L. Žaliemienė (2003) sudarė galimą paslaugos kokybės vertinimo modelį, kuriame atsispindi ne tik vartotojo požiūris į galutinį paslaugos rezultatą, tačiau ir visą jos teikimo procesą (žr.4 pav.).

4 pav. Paslaugos vertinimo modelis
Šaltinis: sudaryta pagal L. Žaliemienę, 2003

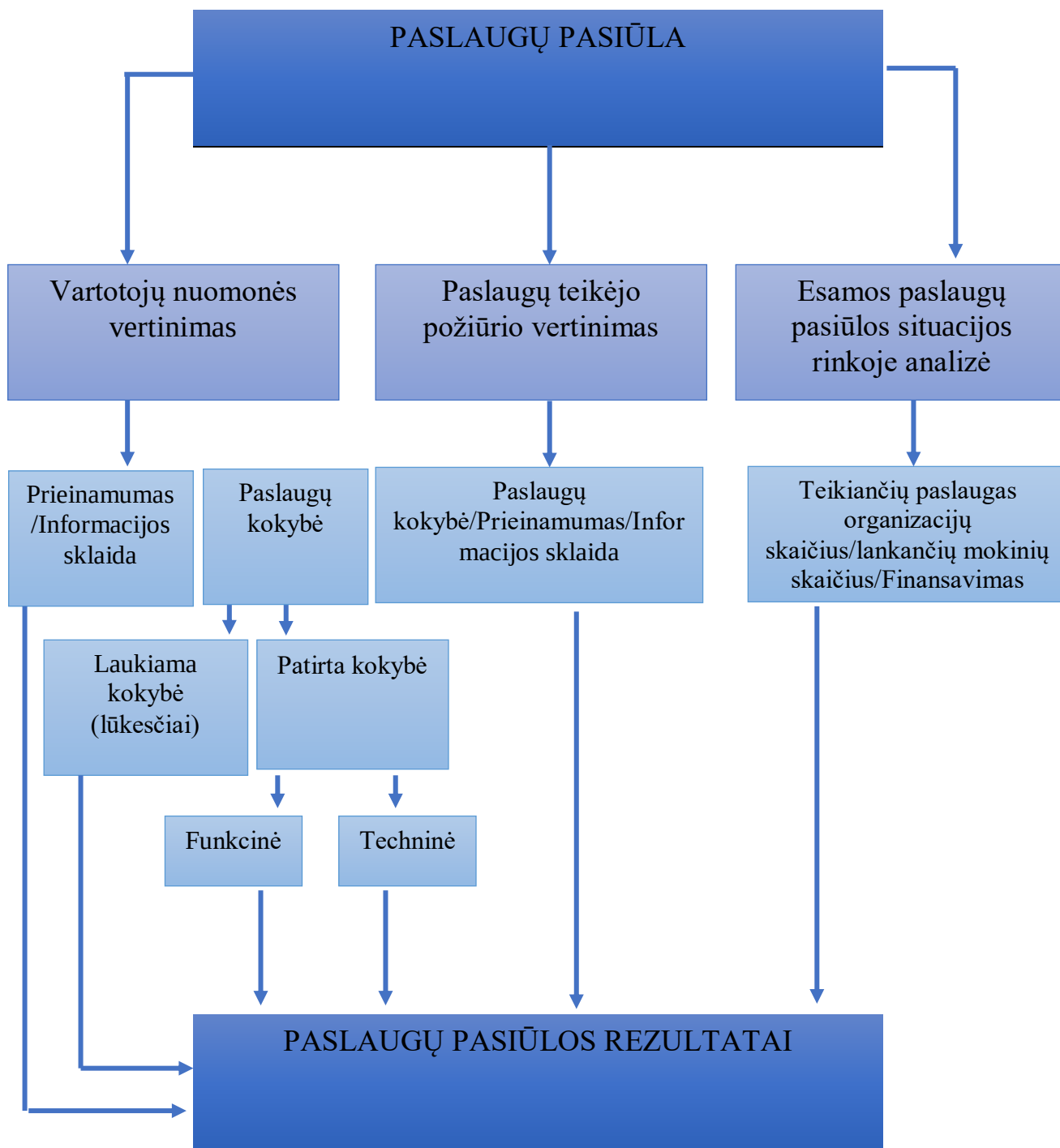
Modelyje pažymima, kad kokybės vertinimas apima tiek laukiamą, tiek patirtą kokybes ir nurodo galimus vertinimo rezultatus. Panašų modelį pateikia ir E. Grönroos ir Ch. Gummesson, nurodantys tas pačias kokybės vertinimo kryptis ir apibrėždami vertinimo kriterijus. Autoriai techninę kokybę pateikia kaip paslaugų teikimo rezultatą (atsakantį į klausimą kam?), ir funkcinę kokybę, kuri atspindi būdą, kuriuo paslauga teikiama klientui (atsako į klausimą kaip?) (žr. 5 pav.).

5 pav. E. Grönroos ir Ch. Gummesson integruotos kokybės modelis
Šaltinis: sudaryta cit. iš L. Bagdonienės, R. Hopenienės, 2015

Įvertinant autorių požiūrį, galima sakyti, kad toks paslaugos kokybės vertinimas ir vertinimo modeliai gali būti taikytini praktikoje.

Atlikta teorinė NVŠ paslaugų vertinimo analizė, leidžia sudaryti galimą NVŠ paslaugų pasiūlos vertinimo modelį, kuriame vertinimas remiasi trijų atskirų susijusių grupių, pagal tam tikrus kriterijus, vertinimu (žr. 6 pav.).

6 pav. Paslaugų pasiūlos vertinimo modelis
Šaltinis: sudaryta darbo autorės

Modelyje, norint įvertinti paslaugų pasiūlą yra pateikiamos trys vertinimo kryptys: Vartotojų nuomonės vertinimas, paslaugų teikėjo požiūrio vertinimas bei esamos situacijos rinkoje analizė. Skirtingas grupes atstovaujančių grupių požiūrio vertinimas leis identifikuoti kiekvienos iš jų požiūrį, bei palyginti su esama situacija ir identifikuoti reikalingus pokyčius.

1.6. Neformaliojo vaikų švietimo paslaugų Utenos savivaldybėje situacijos analizė

Neformalusis vaikų švietimas Utenos savivaldybėje vykdomas pagal bendrus neformaliojo švietimo organizavimo šalyje principus. Neformaliojo ugdymo paslaugas Utenos savivaldybėje teikia: bendrojo ugdymo mokyklos, neformaliojo vaikų švietimo ir formalųjį švietimą papildančio ugdymo mokyklos, laisvieji mokytojai, kiti švietimo teikėjai. Paslauga bendrojo ugdymo mokyklose teikiama kiekvienam besikreipiančiam vaikui. Rekomenduotina minimali paslaugos teikimo norma – 2 val. per savaitę (jei paslaugą teikia kiti teikėjai, paslaugos trukmę nustato savininko teisės ir pareigos įgyvendinanti institucija).

2022 metais Utenos raj. sav. pagal pateiktus duomenis buvo akredituotos ir kontaktiniu būdu įgyvendinamos 48 programos, kurias teikė 27 NVŠ teikėjai: 19 laisvieji mokytojai, 3 viešosios įstaigos, 2 asociacijos ir 3 biudžetinės įstaigos, veikė įvairios neformalios jaunimo grupės. Programose 2022 metais dalyvavo daugiau nei 1200 mokinių tai sudarė daugiau kaip 60 proc. nuo visų bendrojo ugdymo mokyklose besimokančių), kurie galėjo pasirinkti iš tokių NVŠ programų kaip: sportas, anglų kalba, robotika, šokiai, teatras ir kitas neformaliojo ugdymo programas. Daugiausia mokiniai rinkosi sporto programas. 2022 metais Utenos raj. sav. NVŠ buvo skirta 189 tūkst. Eur. Suma, kuri buvo pilnai įsisavinta (2022 NVŠ programos, Utenos rajono savivaldybės 2022-2024 metų strateginis veiklos planas, 2022).

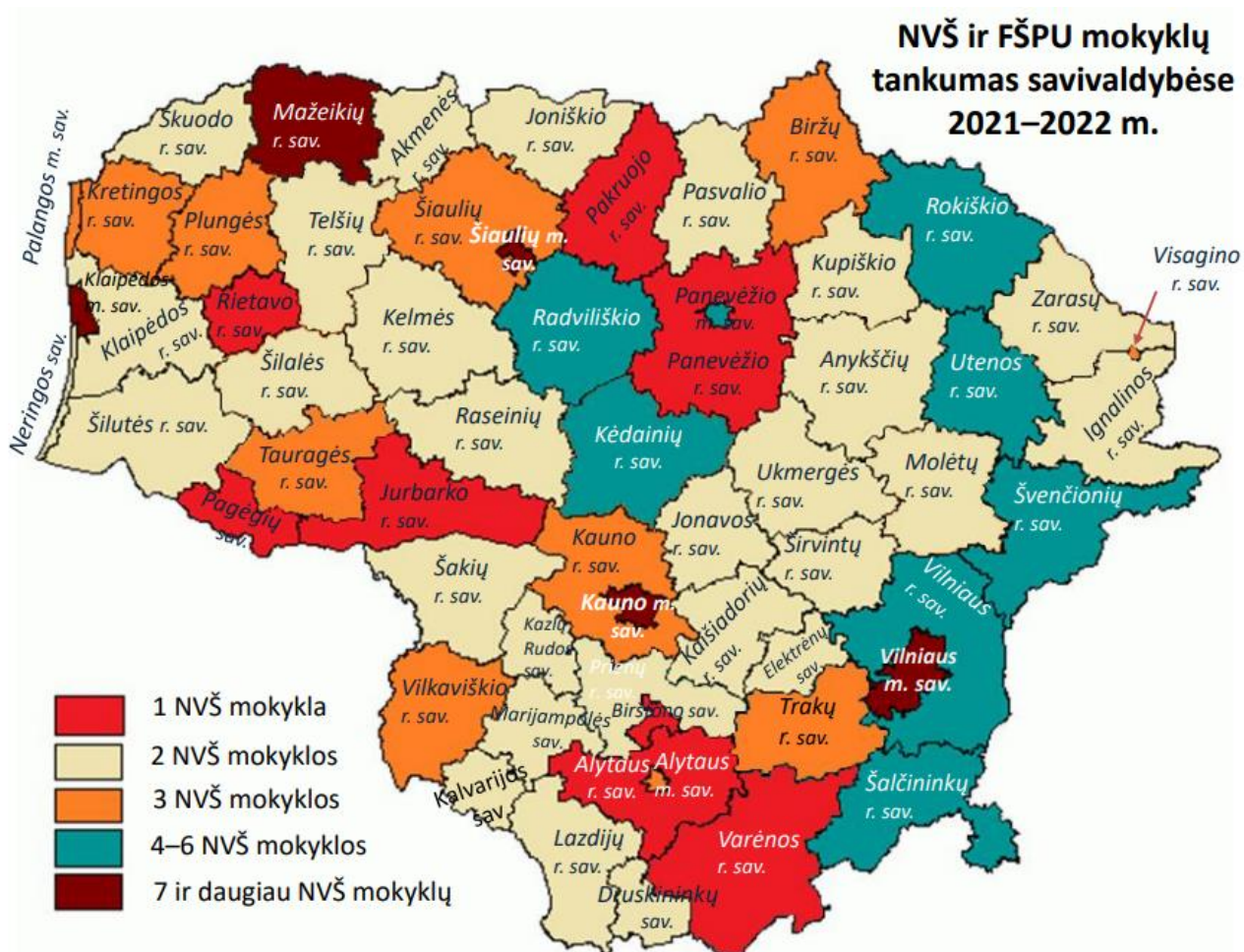
2022 metų lapkričio 30 d. duomenimis Utenos savivaldybėje NVŠ vykdymą galima vertinti teigiamai, lyginant su kitais Lietuvos miestais (žr. 4 lentelė).

4 lentelė. Neformaliojo vaikų švietimo programų (būrelių) įgyvendinimo bendrojo ugdymo mokyklose duomenų apžvalga 2018-2022

Kriterijus	Utenos raj. sav.	Kauno m. sav.	Vilniaus m. sav.
Bendro ugdymo mokyklų, kuriose vykdoma NVŠ veikla skaičius	iš 11 veikiančių bendro ugdymo mokyklų 8 vykdė NVŠ programas.	Iš 76 bendro ugdymo mokyklų NVŠ programos buvo vykdomos 55 bendro ugdymo mokyklose.	Iš 166 bendro ugdymo mokyklų, NVŠ programas vykdė 61 mokykla.
Mokinių, registruotų bendrojo ugdymo mokyklų NVŠ programose, skaičius	1620 mokiniai	18575 mokiniai	11807 mokiniai

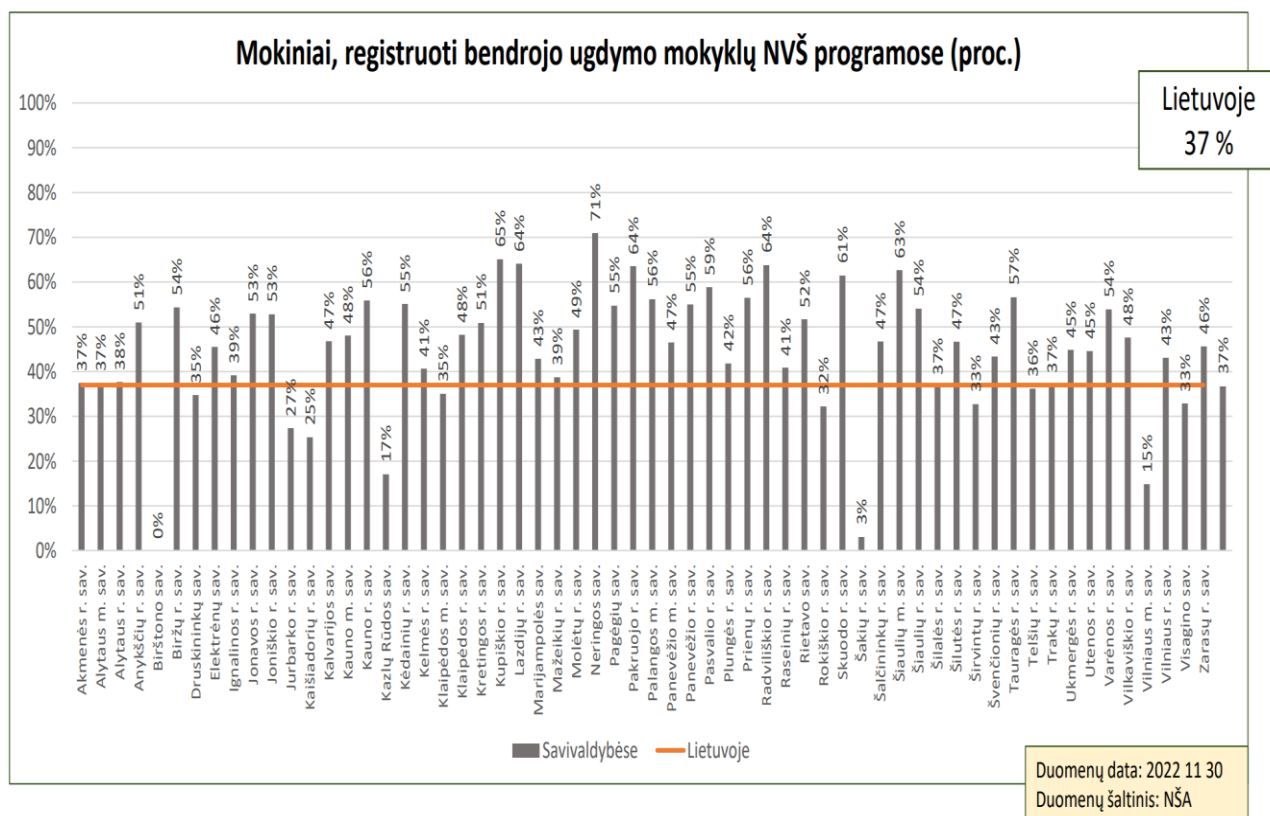
Šaltinis: sudaryta pagal Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centro (2022) duomenis

Taip pat NVŠ ir FŠPU mokyklų skaičiaus pasiskirstymas įvairiuose Lietuvos miestuose pateiktas 7 paveiksle.

7 pav. NVŠ ir FŠPU tankumas savivaldybėse 2021–2022
Šaltinis: Neformaliojo vaikų švietimo kokybės stebėsenos skyrius (2022)

2021–2022 m. Utenos raj. sav. buvo 4–6 NVŠ mokyklos. Tai parodo, kad Utenos r. sav. yra ne tik didelis dalyvaujančių neformaliojo švietimo veiklose mokinių skaičius, bet ir NVŠ mokyklų skaičius yra didesnis, nei daugelio kitų Lietuvos miestų. Savivaldybės vaikų, dalyvaujančių neformaliojo švietimo veiklose, dalis nuo visų bendrojo ugdymo mokyklose besimokančiųjų mokinių 2021 m. buvo 69,19 proc. (šalyje – 61,25 proc.). Mokinių skaičius šalies bendrojo ugdymo mokyklų NVŠ programose pateiktas 8 paveiksle.

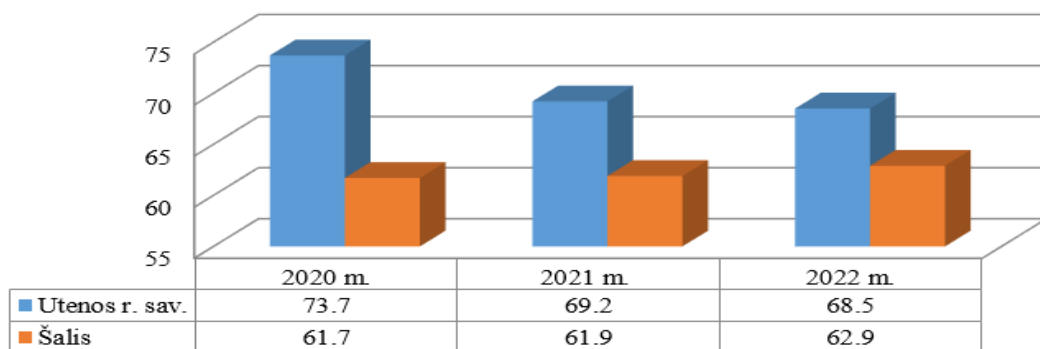
8 pav. Mokinių skaičius bendrojo ugdymo mokyklų NVŠ programose
Šaltinis: Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centras, 2022 (p. 10)

Taip pat Utenos rajone veikia 4 neformaliojo vaikų švietimo ir formalųjų švietimą papildančios ugdymo mokyklos: Utenos vaikų ir jaunimo užimtumo centras, Sudeikių daugiaviečių centras, Utenos meno mokykla, Utenos daugiaviečių sporto centras. Utenos raj. sav. plati neformaliojo vaikų švietimo teikėjų paslaugų įvairovė sudarė ir vis dar sudaro geras sąlygas mokinių užimtumui. Pagal statistinius duomenis 2021 m. NVŠ įstaigose dirbo 163 mokytojai (Utenos rajono savivaldybės administracijos švietimo ir sporto skyriaus vedėjo įsakymas dėl Utenos rajono savivaldybės 2021 metų švietimo būklės ir pažangos ataskaitos patvirtinimo, 2022). Taip pat Utenos miesto bibliotekoje vykdomos veiklos, kuriančios prielaidas spartesniam perėjimui į žinių ekonomiką ir žinių visuomenę – vieša interneto prieiga bibliotekoje, elektroninės paslaugos, skaitmeninio raštingumo ugdymas, mokymosi visą gyvenimą palaikymas per neformalųjį švietimą. Nauja bibliotekos veiklos kryptis – neformalus vaikų švietimas. Bibliotekoje vykdomos robotų kūrimo, valdymo ir skaitymo skatinimo neformaliojo vaikų švietimo programos.

Kaip nurodoma Utenos rajono savivaldybės 2022 metų švietimo būklės ir pažangos ataskaitoje (2023) “neformalusis vaikų švietimas tenkina savivaldybės mokinių saviraiškos poreikius, mokinių dalyvavimas neformaliojo švietimo veiklose yra vienas didesnis nei panašaus tipo savivaldybių“ (11).

Utenos rajono savivaldybėje neformaliojo vaikų švietimo veiklose bendrojo ugdymo, neformaliojo vaikų švietimo mokyklose ir neformaliojo vaikų švietimo programose 2021 m. dalyvavo 69,2 proc. mokinių (šalyje – 61,99 proc.). 2020 m. neformaliojo vaikų švietimo veiklose dalyvavo 73,7

proc., 2021 m. – 69,2 proc. Ugdomų mokinių skaičius dėl Covid-19 2021 m. sumažėjo 4,5 proc., o 2022 m. nukrito dar 0,7 proc. Utenos rajone formalųjį švietimą papildančias programas teikia Meno mokykla ir Daugiafunkcis sporto centras. Jas lankė 839 mokiniai, t.y. 23, 56 proc. bendrojo ugdymo mokinių (šalyje - 16,7 proc.). Utenos rajono savivaldybės vaikų, 2020-2022 m. dalyvavusių neformaliojo švietimo veiklose, dalis nuo visų bendrojo ugdymo mokyklose besimokančiųjų buvo didesnė nei šalyje (žr. 9 pav.).

9 pav. NVŠ veiklose Utenos raj. sav. ir šalyje dalyvavusių mokinių dalis (proc.) 2020-2022 m.
Šaltinis: Utenos rajono savivaldybės 2022 metų švietimo būklės ir pažangos ataskaita, 2023 (p. 11)

Neformaliojo vaikų švietimo programoms, kurios finansuojamos iš Valstybės biudžeto, vykdyti 2021 m. Utenos rajono savivaldybei skirta 189 tūkst. eurų. Dalyvavimui neformaliojo vaikų švietimo programose buvo planuojama 2021 m. iš Europos Sąjungos fondų gauti 18200 Eur. Iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto – 150000 Eur. 2022 m. Utenos rajono savivaldybei taip pat skirta 189 tūkst. eurų. (tokia pati suma iš LR valstybės biudžeto planuojam gauti ir 2023 m. 2022 m. akredituotos ir įgyvendinamos kontaktiniu bei nuotoliniu būdu 48 programos (2021 m. 43 programos). Jas teikia 27 (2021 m. teikė – 32) NVŠ teikėjai: 19 laisvųjų mokytojų, 3 viešosios įstaigos, 2 asociacijos ir 3 biudžetinės įstaigos. 2022 m. programose dalyvavo daugiau nei 1200 (32,5 proc.) mokinių (šalyje – 27 proc.) (2021 m. programose dalyvavo 1037 (29,12 proc.) mokiniai (šalyje - 26,6 proc.). (Utenos rajono savivaldybės 2021-2023 metų strateginis veiklos planas, 2021, Utenos rajono savivaldybės 2022 metų švietimo būklės ir pažangos ataskaita, 2023, p. 11)

Apžvelgus Utenos r. sav. neformaliojo vaikų švietimo situaciją, galima sakyti, kad pagal pateiktus duomenis neformaliojo vaikų švietimas tenkina savivaldybės mokinių saviraiškos poreikius, mokinių dalyvavimas neformaliojo švietimo veiklose yra vienas didžiausias tarp panašaus tipo savivaldybių. Utenos r. sav. užtikrintas mokinių pavėžėjimas iki mokyklos ir atgal; sudarytos sąlygos kokybiškam įvairiapusiškam neformaliajam vaikų švietimui. Tačiau pastebimas neformaliojo vaikų švietimo programų, kurios būtų susiję su STEAM (vienas iš šiuolaikiškų ugdymo būdų, kuris integruoja net penkias mokslo šakas: gamtos mokslus, technologijas, inžineriją, menų ir matematiką) veiklomis, savivaldybėje trūkumas. Taip pat kaimiškose vietovėse gyvenantiems vaikams, sunkiau lankyti NVŠ užsiėmimus.

2. NEFORMALIOJO VAIKŲ ŠVIETIMO PASLAUGŲ PLĖTROS GALIMYBIŲ UTENOS SAVIVALDYBĖJE TYRIMO METODIKA

2.1. Tyrimo problematika

Atlikta teorinė neformaliojo vaikų švietimo paslaugų pasiūlos Utenos savivaldybėje analizė, parodė, kad neformaliojo vaikų švietimo pasiūlos atitikimas vartotojų poreikiams yra labai svarbus. Šiuolaikinis neformalus vaikų švietimas prisideda prie pažinimo, lavinimosi, geresnio mokymosi, kritinio mąstymo pasiekimų, skatina pasitikėjimą savimi, savarankiškumą bei tenkina vaikų saviraiškos poreikį. Taip pat neformalus švietimas padeda vaikams tapti aktyviais visuomenės nariais. Todėl labai svarbu, kad kiekvienam vaikui neformalus švietimas, pagal poreikį, būtų prieinamas ir atitinkantis vaiko bei jo tėvų poreikius bei lūkesčius. Teorinė analizė leidžia teigti, kad nepaisant vaikų neformaliojo švietimo svarbos, toks švietimas ne visada atitinka tokio švietimo paklausą, o neformaliojo švietimo paslaugų teikimas skirtingose savivaldybėse turi savo problematiką. Ne visada neformaliojo vaikų švietimo pasiūla atitinka vartotojų poreikius,

Tyrimo metu siekiama ištirti NVŠ paslaugų pasiūlą Utenos savivaldybėje ir pateikti jų plėtros galimybes.

2.2. Tyrimo organizavimo aspektai

Atlikta teorinė neformaliojo vaikų švietimo paslaugų pasiūlos analizė bei sudarytas NVŠ paslaugų pasiūlos vertinimo modelis, leidžia apibrėžti tyrimo objektą, taikomą tyrimo metodą, parinkti tyrimo instrumentą, pritaikyti tinkamą duomenų rinkimo metodą ir kt.:

Tyrimo metodas – pasirinktas kiekybinis tyrimo metodas - apklausa internetu. „Socialiniuose moksluose apklausa taikoma kaip instrumentas informacijai iš respondentų surinkti iš anksto apgalvotais klausimais. Kiekybine apklausa nesiekama rasti mokslui nežinomų tiesų, greičiau tik patvirtinti arba paneigti teorines nuostatas ar praktikoje kilusias įžvalgas“ (Žukauskienė, 2008, p. 21).

Tyrimo instrumentas – anketa, kuri padeda susisteminti iš respondentų gaunamą informaciją. Anketavimo metu informacijai surinkti reikia mažiau laiko ir anketavimas pigesnis nei interviu. Anketos pateiktos taip, kad respondentai patys (raštu internete) atsako į tyrėjo pateiktus anketos klausimus, jiems pateikiama anketos pildymo instrukcija, respondentas gali skirti tiek laiko, kiek nori konkrečiam klausimui atsakyti. Pasirinktas optimalus pateikiamų klausimų kiekis, jų formuluotės suprantamos ir orientuotos tyrimo į tikslines grupes, klausimai nėra tendencingi,

sąmoningai kreipiantys respondentą pageidaujama linkme. Anketose užduodami klausimai susiję su teorinės analizės metu išskirtomis neformaliojo vaikų švietimo teorinėmis prielaidomis.

Duomenų rinkimo metodas. Duomenys buvo renkami anketinių apklausų metodu (sudarytos dvi anketos apklausa.lt internetiniame puslapyje), naudojant klausimynus, sudarytus remiantis teorinėje analizėje pateiktomis neformaliojo švietimo paslaugų pasiūlos įžvalgomis, taip pat pasinaudojant jau atliktų tyrimu minima tema klausimais. Klausimynas sudarytas siekiant ištirti Utenos rajono savivaldybės NVŠ paslaugų vartotojų bei teikėjų požiūrį ir paslaugų plėtros galimybes neformaliojo vaikų švietimo srityje. Anketoje pateikiami uždari klausimai su galimais atsakymais. Keli anketos klausimai turi ir atvirą atsakymo variantą, kuriame galima įrašyti savo asmeninį atsakymą. Anketinės apklausos duomenys apibendrinti taikant lyginamąją analizę, Microsoft Excel kompiuterinę programą. Anketinės apklausos metu surinktų duomenų apdorojimui taikyti šie analizės metodai: duomenų palyginimas, aprašomoji statistika, lentelės, diagramos. Aprašomoji statistika – tai duomenų susistemavimo ir grafinio atvaizdavimo metodai (Čekanavičius, Murauskas, 2002).

Tyrimo imtis. Tyrimas atliekamas internetu, nuorodą į apklausą patalpinant internete, nusiunčiant į Utenos savivaldybės mokyklas, su prašymu įkelti nuorodą į elektroninius dienynus, taip pat apklausos nuorodą išsiunčiant į NVŠ įstaigas.

„Autorinio tyrimo imtis gali būti nustatyta įvairiais būdais, pvz., naudojantis Sample Size Calculator (2016), ar remiantis Paniotto formule (Valackienė, 2007):

$$n = 1/(\Delta^2 + 1/N)$$

čia: n – imties dydis; Δ – imties paklaidos dydis arba ribinė atrankos paklaida (socialinių mokslų tyimuose priimtina 5-10 % paklaida, tai yra $\Delta = 0,05$ iki $0,1$); N – tyrinėjamos visumos dydis“ (Ruževičius, 2016, p. 20).

Organizuojant apklausą buvo apsibrėžta, kad tiriamąją visumą sudaro Utenos savivaldybės moksleiviai. Pagal Valstybės duomenų agentūros pateikiamus duomenis 2023 m., Utenos savivaldybės mokymosi įstaigose, mokosi 3,745 moksleiviai. Pasirinkus 7 proc. atrankos paklaidą (tokia paklaida pasirinkta, atsižvelgiant į J. Ruževičiaus (2016) pateiktą galimą paklaidos dydį ($\Delta = (0,05$ iki $0,1)$) apskaičiuota, kad reprezentatyvi tyrimo imtis – 194 respondentai.

Apskaičiuojant NVŠ paslaugų teikėjų imtį tyrimui, remtasi 2022 metų statistiniais duomenimis. 2022 metais NVŠ paslaugas Utenos raj. sav. teikė 27 NVŠ teikėjai: 19 laisvieji mokytojai, 3 viešosios įstaigos, 2 asociacijos ir 3 biudžetinės įstaigos. Pasirinkus 7 proc. atrankos paklaidą apskaičiuota, kad reprezentatyvi tyrimo imtis – 24 respondentai. Tyrimo metu, apklausos nuorodos išsiųstos į viešąsias įstaigas, su prašymu nuoroda pasidalinti, su asmenimis, kurie susiję su NVŠ teikimu. Apklausoje iš 27 NVŠ teikėjų įstaigų, dalyvavo 34 respondentai, susiję su NVŠ paslaugų teikimu.

Tyrimo etikos laikymasis: tyrimo duomenys yra anonimiški, visa pateikta informacija naudojama tik moksliniais tikslais, respondentų asmeniniai duomenys nenurodomi. Anketinio tyrimo metu buvo laikomasi etiškumo principų:

- savanoriškas anketos pildymas ir dalyvavimas tyrime;
- aiškūs ir suprantami klausimai, nepažeidžiantys žmogaus orumo, teisių, nesukeliantys tiriamiesiems psichinio streso;
- nepažeidžiamas tiriamųjų privatumas ir anonimiškumas.

Apklausos organizavimas. Apklausą atlikta 2023 m. sausio-kovo mėn. Utenos raj. savivaldybėje.

3. NEFORMALIOJO VAIKŲ ŠVIETIMO PASLAUGŲ PLĖTROS GALIMYBIŲ UTENOS SAVIVALDYBĖJE TYRIMO REZULTATŲ ANALIZĖ

3. 1. Neformaliojo vaikų švietimo paslaugų plėtros galimybių Utenos savivaldybėje tyrimo rezultatų lyginamoji analizė

Neformaliojo vaikų švietimo paslaugų pasiūlos atitikimo vartotojų poreikiams tyrimo atlikimo laikotarpiu buvo gauti 214 respondentų, užpildžiusių anketas internetiniame apklausų puslapyje, atsakymai. Pagal paskaičiuotą tyrimo imtį, to užtenka šio tyrimo rezultatams apibendrinti ir juos pateikti. Tyrime dalyvavo 174 vaikų mamos, 38 vaikų tėvai ir 2 vaikų globėjai. Tyrime dalyvavo vaikų tėvai ir globėjai, kurių šeimose nors vienas vaikas yra 1-12 klasių moksleiviai. Procentinis pasiskirstymas, kiek tokių vaikų yra respondentų šeimose pateiktas dešimtaine paveiksle (žr. 10 pav.).

Atsakymo variantai	Kiekis	Santykis
1	122	57.0%
2-3	80	37.4%
4 ir daugiau	10	4.7%
Neatsakė į klausimą	2	0.9%

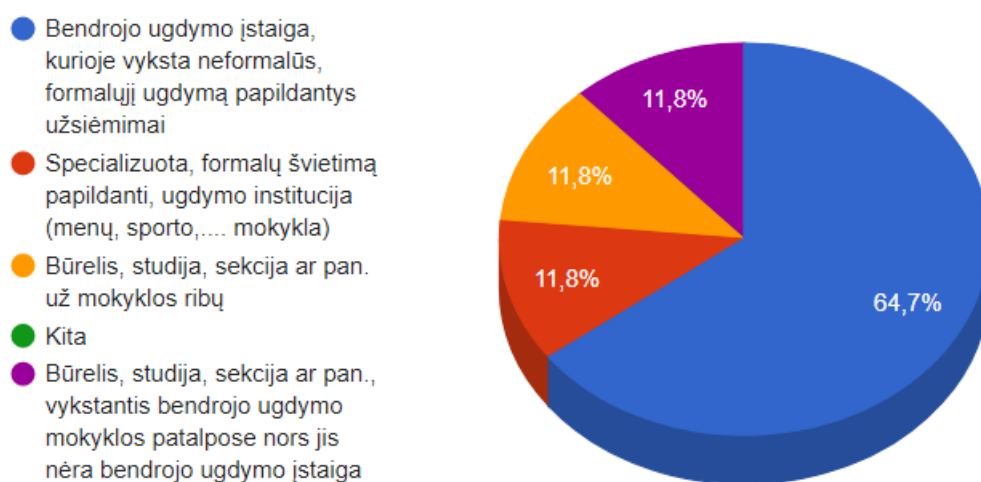
10 pav. Tyrimo dalyvių (tėvų) santykis, pagal tai, kiek šeimoje vaikų yra 1-12 klasių moksleiviai

Didžiausia dalis respondentų (tėvų) - 122 augina po vieną vaiką, kurie yra 1-12 klasių moksleiviai, 80 respondentų šeimose auga po 2-3, 1-12 klasių moksleivius. 2 respondentai į šį klausimą atsakymo nepateikė. Didžioji dalis respondentų turi vaikus, kurie mokinasi 5-9 klasėse (124 mokiniai), taip pat 98 respondentai augina vaikus, besimokančius 1-4 klasėse (žr. 11 pav.).

Atsakymo variantai	Kiekis	Santykis
1-4 klasėje	98	35.3%
5-9 klasėje	124	44.6%
10-12 klasėje	56	20.1%

11 pav. Tyrimo dalyvių (tėvų) santykis, pagal tai, kokiose klasėse mokinasi respondentų vaikai

Neformaliojo vaikų švietimo paslaugų pasiūlos tyrime dalyvavo 34 respondentai, kurie susiję su NVŠ paslaugų teikimu Utenos raj. sav. Didžioji dalis (22 respondentai iš 34) respondentų atstovauja bendrojo ugdymo įstaigas, kuriose vyksta neformalus, formalųjį ugdymą papildantys užsiėmimai. Dar po keturis respondentes atstovauja kitas, NVŠ paslaugas teikiančias, institucijas: specializuotas, formalų švietimą papildančias, ugdymo institucijas (menų, sporto mokykla); būrelius, studijas, sekcijas ar pan. už mokyklos ribų ir būrelius, studijas, sekcijas ar pan., vykstančius bendrojo ugdymo mokyklos patalpose, nors jie nėra bendrojo ugdymo įstaiga. Respondentų atstovaujamų įstaigų tipai vaizdžiai pateikti 12 paveiksle.

12 pav. Respondentų atstovaujamų NVŠ įstaigų tipai

Į klausimą kiek vaikų lanko respondentų (susijusių su NVŠ teikimu) atstovaujamas įstaigas, dažniausiai pasitaikantys atsakymai buvo 200-250 vaikų, arba 10-35 vaikai. Pagal atsakymų variantus (kiek vaikų įstaigoje lanko užsiėmimus), galima daryti prielaidą ar tai bendrojo lavinimo įstaiga, ar specializuotas būrelis, mokykla ir pan.

Ketvirtu, respondentams skirtu, anketos klausimu siekta išsiaiškinti iš kur respondentai (tėvai) gauna informaciją apie NVŠ teikiamas paslaugas Utenos raj. sav. ir kaip tą informaciją pateikia NVŠ įstaigų atstovai. Didžioji dalis respondentų (tėvų) - 98 iš 214 pažymėjo, kad vaikai (ir/arba tėvai) apie NVŠ teikiamas paslaugas Utenos raj. sav. sužino iš draugų/pažįstamų/bendraklasių. Taip pat 96 iš 214 respondentų (tėvų) pažymėjo, kad informaciją apie NVŠ randa mokyklų skelbimuose (elektroniniuose dienynuose). Vienas respondentų (tėvų) pateikė atsakymą, kad informacijos, skelbimų apie NVŠ Utenos savivaldybėje yra skelbiama ir viešinama mažai. Taip pat labai svarbu, kaip NVŠ paslaugų teikėjai pateikia informaciją apie teikiamas paslaugas. Didžioji dalis respondentų (įstaigų atstovų) (24 iš 34) pažymėjo, kad mokytojai asmeniškai informuoja vaikus (ir/arba tėvus) apie neformaliojo švietimo galimybes už mokyklos ribų, taip pat Informacija pateikiama įstaigos internetiniame

puslapyje (22 iš 34 respondentų). Bendri tėvų ir įstaigos atstovų atsakymų variantai, palyginimui pateikti 5 lentelėje.

5 lentelė. Informacijos sklaidos būdai, pagal populiarumą

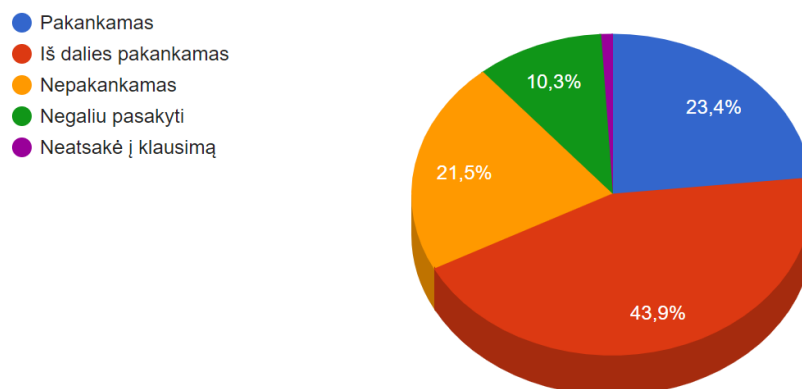
Atsakymo variantai	Įstaigų atstovų atsakymų kiekis proc.	Tėvų atsakymų kiekis proc.
Skelbimai mokyklose (elektroniniuose dienynuose)	53	45
Mokyklų renginių metu (sporto varžybų, koncertų ir kt.)	41	13
Informacija pateikiama įstaigos internetiniame puslapyje	65	0
Skelbimai internete	24	35
Skelbimai žiniasklaidos priemonėse, televizijoje, radijuje	18	9
Bukletai, informaciniai lankstinukai	24	16
Mokytojai asmeniškai informuoja vaikus (ir/arba tėvus) apie neformaliojo švietimo galimybes už mokyklos ribų	71	41
Vaikai (ir/arba tėvai) sužino iš draugų/pažįstamų/bendraklasių	59	46
Kitas variantas	12	2

Pagal pateiktus duomenis, įstaigų atstovai populiariausiu būdu pateikti informaciją apie NVŠ teikiamas paslaugas laiko tokį informacijos būdą, kai mokytojai asmeniškai informuoja vaikus (ir/arba tėvus) apie neformaliojo švietimo galimybes už mokyklos ribų bei informaciją pateikia įstaigos internetiniame puslapyje. O tėvai populiariausiu būdu, kuriuo gauna informaciją jie ar jų vaikai apie NVŠ teikiamas paslaugas, įvardina informacijos gavimą iš draugų/pažįstamų/bendraklasių. Be to, keli įstaigų atstovai pateikė papildomus taikomus informacijos sklaidos būdus: FB; priimant į gimnaziją mokiniams ir jų tėvams teikiama informacija apie pasirinkimų galimybes.

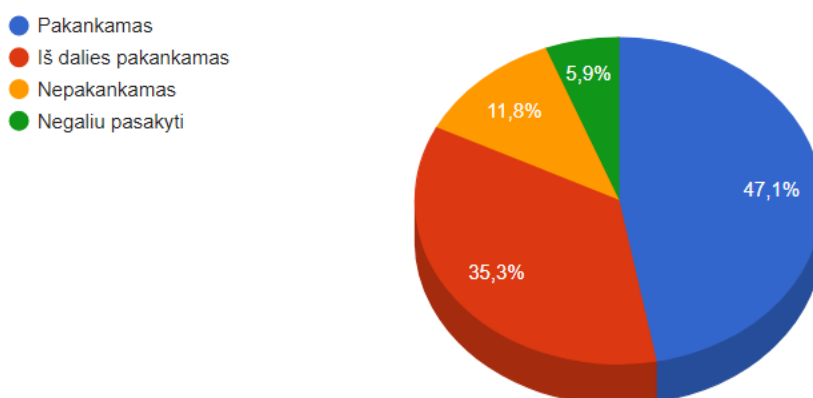
Informacijos, apie Utenos raj. sav. teikiamas NVŠ paslaugas, mažiausiai tėvai gauna, o įstaigų atstovai pateikia per žiniasklaidos priemones, televiziją, radiją. Taip pat nedidelė dalis respondentų (tėvų) informaciją apie NVŠ išgirsta mokyklų renginių metu.

Tam, kad būtų atsakyta į klausimą, ar Utenos raj. sav. yra pakankamas NVŠ teikėjų tinklas, respondentams buvo pateiktas penktas anketos klausimas. Dauguma respondentų (tėvų) - 94 iš 214 pažymėjo, kad Utenos savivaldybėje iš dalies pakankamas pasirinkimas NVŠ paslaugas teikiančių institucijų. 50 iš 214 respondentų (tėvų) pateikė atsakymą, kad NVŠ teikėjų kiekis savivaldybėje yra pakankamas. Panašiai į klausimą atsakė ir įstaigų atstovai: didžioji dalis respondentų (16 iš 34) atsakė, kad NVŠ paslaugas teikiančių institucijų tinklas Utenos raj. sav. yra pakankamas, o dar 12 respondentų pažymėjo, kad iš dalies pakankamas.

Apibendrinant šio klausimo atsakymų rezultatus galima teigti, kad daugumos respondentų (tiek tėvų, tiek ir įstaigų atstovų) nuomone Utenos savivaldybėje yra pakankamas ar iš dalies pakankamas neformaliojo švietimo paslaugas teikiančių institucijų pasirinkimas (žr. 13 pav., 14 pav.).

13 pav. NVŠ paslaugas teikiančių institucijų Utenos raj. sav. yra pakankamumas (tėvų požiūriu)

14 pav. NVŠ paslaugas teikiančių institucijų Utenos raj. savivaldybėje pakankamumas (institucijų atstovų požiūriu)

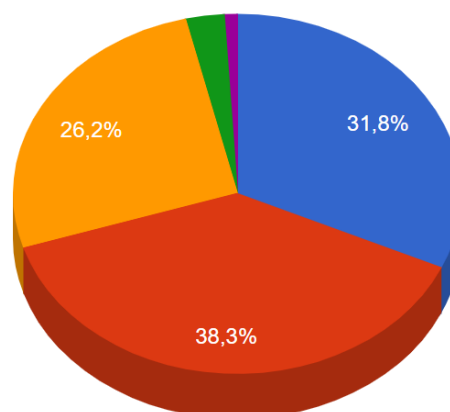
Kad nepakankamas NVŠ paslaugas teikiančių institucijų pasirinkimas Utenos raj. sav. pažymėjo 46 iš 214 respondentų (tėvų) ir tik 4 įstaigų atstovai iš 34. Tiek tėvų, tiek įstaigų atstovų nuomonių palyginimas (proc. išraiška), dėl NVŠ paslaugas teikiančių institucijų tinklo Utenos raj. sav. pakankamumo, pateikta 6 lentelėje.

6 lentelė. Kiek Utenos raj. sav. yra pakankamas NVŠ paslaugas teikiančių įstaigų pasirinkimas tėvų ir įstaigų atstovų požiūriu

Atsakymo variantai	Įstaigų atstovų atsakymų kiekis proc.	Tėvų atsakymų kiekis proc.
Pakankamas	47	23
Iš dalies pakankamas	35	44
Nepakankamas	12	22
Negaliu pasakyti	6	10
Neatsakė į klausimą	0	1

Nors ir esantis pakankamas ar iš dalies pakankamas respondentų nuomone NVŠ paslaugas teikiančių institucijų kiekis Utenos raj. sav., dar nenusako, ar taip pat savivaldybėje yra pakankamas teikiamų paslaugų spektras ir jų pasirinkimas. Ir kaip parodo respondentų (tėvų) atsakymų pasirinkimas, 48 respondentams iš 214 arba nepakanka siūlomų teikiamų NVŠ paslaugų Utenos raj. sav., arba 20 respondentų į šį klausimą negalėjo atsakyti. Tai parodo, kad NVŠ paslaugų spektras, respondentų (tėvų) manymu, turėtų būti platesnis, kad patenkintų vartotojų poreikius. Tačiau visiškai priešingai mano įstaigų atstovai ir 32 iš 34 šių respondentų teigimu, jų atstovaujamose įstaigose pakankamas ar iš dalies pakankamas NVŠ paslaugų pasirinkimas, nei vienas įstaigų vadovų nemato NVŠ paslaugų trūkumo. Tai parodo, kad tėvų ir įstaigų atstovų nuomonė dėl NVŠ paslaugų spektro Utenos raj. sav. yra labai skirtingas ir gali kelti problemų, kai nėra patenkinami vartotojų poreikiai, tačiau problema nėra akcentuojama ir sprendžiama iš paslaugų teikėjų pusės. Taip pat gali būti problema tame, kad apie teikiamas NVŠ paslaugas Utenos raj. sav. nepakankamai informuojama. Nes kaip parodo tėvų anketos septinto klausimo rezultatai („Ar Jums ir Jūsų vaikui (-ams) pakanka informacijos apie teikiamas neformaliojo švietimo paslaugas“), didžioji dalis respondentų (82 iš 214) atsakė, kad tik iš dalies tokios informacijos pakanka. Kad informacijos nepakanka, pažymėjo (56 iš 214 respondentų) (žr. 15 pav.).

- Pakanka
- Iš dalies pakankama
- Nepakanka
- Negaliu pasakyti
- Neatsakė į klausimą

15 pav. Informacijos apie teikiamas neformaliojo švietimo paslaugas pakankamumas

Informacijos nepakankamumo klausimas gali veikti ir tai, kad ne apie visas Utenos raj. sav. teikiamas NVŠ paslaugas, vartotojai žino ar gauna informaciją, dėl ko neturi galimybės tomis paslaugomis pasinaudoti ir įvardina teikiamų NVŠ paslaugų trūkumą savivaldybėje.

NVŠ teikiamos paslaugos respondentams (jų vaikams) yra svarbios, nes į anketos klausimą, kiek NVŠ tėvų požiūriu yra svarbus jų vaiko (-ų) gyvenime, didžioji dalis (160 iš 214) respondentų pažymėjo, kad NVŠ, jų vaikų gyvenime yra svarbus, dar 48 respondentai pažymėjo, kad iš dalies svarbus. Atsakymo, kad neformalus švietimas yra nesvarbus vaiko gyvenime, nepasirinko nei vienas respondentų. Todėl pagal gautus rezultatus, galima daryti išvadą, kad NVŠ Utenos raj. sav. gyventojai laiko svarbiu ir iš dalies svarbiu jų vaikų gyvenimuose, dėl to NVŠ paslaugas teikiančios institucijos turi skirti didesnę dėmesį NVŠ paslaugų teikimui.

Tyrimo buvo prašoma pažymėti, kiek respondentai (tiek tėvai, tiek įstaigų vadovai) sutinka su teiginiais apie neformalųjį švietimą, jo naudą, poveikį vaikui (-ams). Didžiausia dalis tėvų (102 iš 214) visiškai sutiko su teiginiu, kad neformalusis švietimas atitraukia vaiką nuo nepageidaujamos laisvalaikio veiklos (kompiuterio, nuobodulio ir kt.). Taip pat po 86 tėvus iš 214 visiškai sutiko, kad neformalusis švietimas: padeda vaikui tapti aktyviu visuomenės nariu; ugdo socialines ir asmenines kompetencijas; skatina kūrybiškumą ir kt. Visi klausimo atsakymų rezultatai pateikti 7 lentelėje.

7 lentelė. Teiginių apie NVŠ įvertinimas

	Visiškai sutinku	Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Nesutinku	Visiškai nesutinku
Tenkina vaiko lavinimosi poreikį	76 (35.8%)	106 (50.0%)	26 (12.3%)	0 (0.0%)	4 (1.9%)
Tenkina vaiko saviraiškos poreikį	82 (38.7%)	106 (50.0%)	18 (8.5%)	2 (0.9%)	4 (1.9%)
Padeda vaikui tapti aktyviu visuomenės nariu	86 (40.6%)	76 (35.8%)	38 (17.9%)	8 (3.8%)	4 (1.9%)
Padeda atskleisti vaiko individualumą	88 (41.9%)	80 (38.1%)	34 (16.2%)	4 (1.9%)	4 (1.9%)
Ugdo socialines ir asmenines kompetencijas	86 (40.6%)	82 (38.7%)	32 (15.1%)	8 (3.8%)	4 (1.9%)
Atitraukia vaiką nuo nepageidaujamos laisvalaikio veiklos (kompiuterio, nuobodulio ir kt.)	102 (48.1%)	74 (34.9%)	26 (12.3%)	6 (2.8%)	4 (1.9%)
Formuoja tam tikras (draugiškumą, supratingumą, atvirumą ar kt.) vertybines nuostatas	84 (39.6%)	106 (50.0%)	14 (6.6%)	4 (1.9%)	4 (1.9%)
Skatina kūrybiškumą	86 (40.6%)	92 (43.4%)	28 (13.2%)	2 (0.9%)	4 (1.9%)
Sudaro galimybę naudotis įvairiais pažinimo būdais	74 (34.9%)	106 (50.0%)	28 (13.2%)	0 (0.0%)	4 (1.9%)
Ugdo pilietiškumą, tautinę ir kultūrinę savimonę	82 (39.0%)	78 (37.1%)	42 (20.0%)	4 (1.9%)	4 (1.9%)

Kaip ir paslaugų gavėjų (tėvų), taip ir paslaugų teikėjų buvo prašoma įvertinti kiek NVŠ teikimas, atitinka pateiktus teiginius. Kad NVŠ padeda atskleisti vaiko individualumą, ugdo socialines ir asmenines kompetencijas pažymėjo 24 iš 34 respondentų. Taip pat didesnė dalis (20 iš 34) respondentų visiškai sutiko, kad NVŠ atitraukia vaiką nuo nepageidaujamos laisvalaikio veiklos (kompiuterio, nuobodulio ir kt.) (žr. 8 lentelė).

8 lentelė. Teiginių apie NVŠ įvertinimas

	Visiškai sutinku	Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Nesutinku	Visiškai nesutinku
Tenkina vaiko lavinimosi poreikį	16 (47.1%)	18 (52.9%)	0 (0.0%)	0 (0.0%)	0 (0.0%)
Tenkina vaiko saviraiškos poreikį	18 (52.9%)	16 (47.1%)	0 (0.0%)	0 (0.0%)	0 (0.0%)
Padedą vaikui tapti aktyviu visuomenės nariu	14 (43.8%)	16 (50.0%)	2 (6.2%)	0 (0.0%)	0 (0.0%)
Padedą atskleisti vaiko individualumą	24 (70.6%)	10 (29.4%)	0 (0.0%)	0 (0.0%)	0 (0.0%)
Ugdo socialines ir asmenines kompetencijas	24 (70.6%)	10 (29.4%)	0 (0.0%)	0 (0.0%)	0 (0.0%)
Atitraukia vaiką nuo nepageidaujamos laisvalaikio veiklos (kompiuterio, nuobodulio ir kt.)	20 (58.8%)	10 (29.4%)	2 (5.9%)	2 (5.9%)	0 (0.0%)
Formuoja tam tikras (draugiškumą, supratingumą, atvirumą ar kt.) vertybines nuostatas	20 (58.8%)	14 (41.2%)	0 (0.0%)	0 (0.0%)	0 (0.0%)
Skatina kūrybiškumą	20 (58.8%)	14 (41.2%)	0 (0.0%)	0 (0.0%)	0 (0.0%)
Sudaro galimybę naudotis įvairiais pažinimo būdais	18 (52.9%)	16 (47.1%)	0 (0.0%)	0 (0.0%)	0 (0.0%)
Ugdo pilietiškumą, tautinę ir kultūrinę savimonę	20 (58.8%)	12 (35.3%)	2 (5.9%)	0 (0.0%)	0 (0.0%)

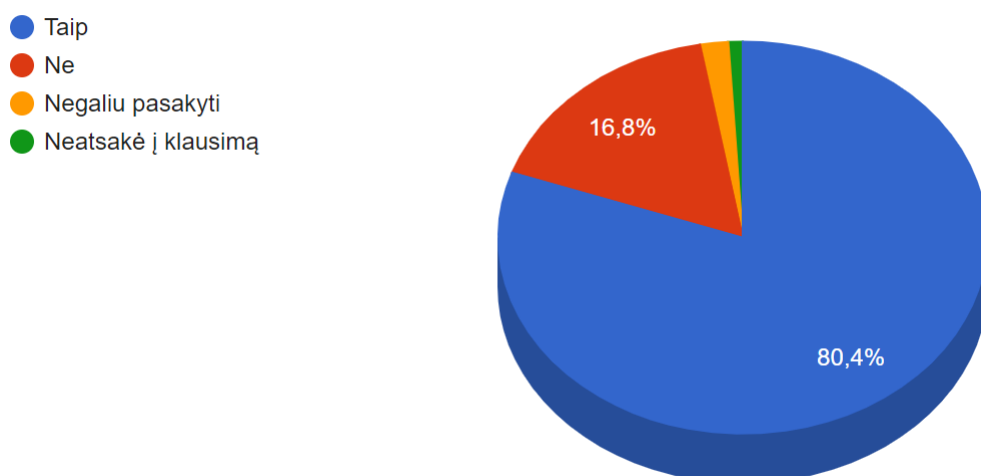
Lyginant respondentų pateiktus atsakymus, galima pateikti apibendrinimą, kad dėl to, kokią poveikį vaikams darbo NVŠ, nuomonės tarp šių grupių išsiskiria. Kiek visiškai sutinka tėvai ir įstaigų atstovai su pateiktais, NVŠ poveikio vaikams, teiginiais, pateikta 9 lentelėje.

9 lentelė. Teiginių, apie NVŠ poveikį vaikams, su kuriais visiškai sutinka respondentai, rezultatų palyginimas

	Visiškai sutinku (tėvų nuomonė)	Visiškai sutinku (įstaigų atstovų nuomonė)
Tenkina vaiko lavinimosi poreikį	35.8%	47.1%
Tenkina vaiko saviraiškos poreikį	38.7%	52.9%
Padedą vaikui tapti aktyviu visuomenės nariu	40.6%	43.8%
Padedą atskleisti vaiko individualumą	41.9%	70.6%
Ugdo socialines ir asmenines kompetencijas	40.6%	70.6%
Atitraukia vaiką nuo nepageidaujamos laisvalaikio veiklos (kompiuterio, nuobodulio ir kt.)	48.1%	58.8%
Formuoja tam tikras (draugiškumą, supratingumą, atvirumą ar kt.) vertybines nuostatas	39.6%	58.8%
Skatina kūrybiškumą	40.6%	58.8%
Sudaro galimybę naudotis įvairiais pažinimo būdais	34.9%	52.9%
Ugdo pilietiškumą, tautinę ir kultūrinę savimonę	39.0%	58.8%

Daugumos tėvų požiūriu, jie visiškai sutinka, kad NVŠ atitraukia vaiką nuo nepageidaujamos laisvalaikio veiklos (kompiuterio, nuobodulio ir kt.), o tuo tarpu įstaigos atstovai labiau akcentuoja, kad NVŠ padeda atskleisti vaiko individualumą; ugdo socialines ir asmenines kompetencijas. Skirtingas respondentų požiūris į teiginius, apie NVŠ poveikį vaikui (-ams), gali lemti ir vartotojų lūkesčių neišpildymą (kai paslaugų teikėjas, labiau koncentruojasi į kitas poveikio priemones).

Labai svarbu išsiaiškinti kiek, iš apklausoje dalyvavusių respondentų vaikų, lanko NVŠ užsiėmimus. Paaiškėjo, kad iš 214 šeimų, 172 šeimų vaikai (bent vienas vaikų) lanko NVŠ užsiėmimus, 36 šeimų vaikai tokių užsiėmimų nelanko, dar 6 respondentai negalėjo atsakyti ar neatsakė į klausimą (žr. 16 pav.).

16 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal NVŠ užsiėmimus lankančius vaikus šeimose

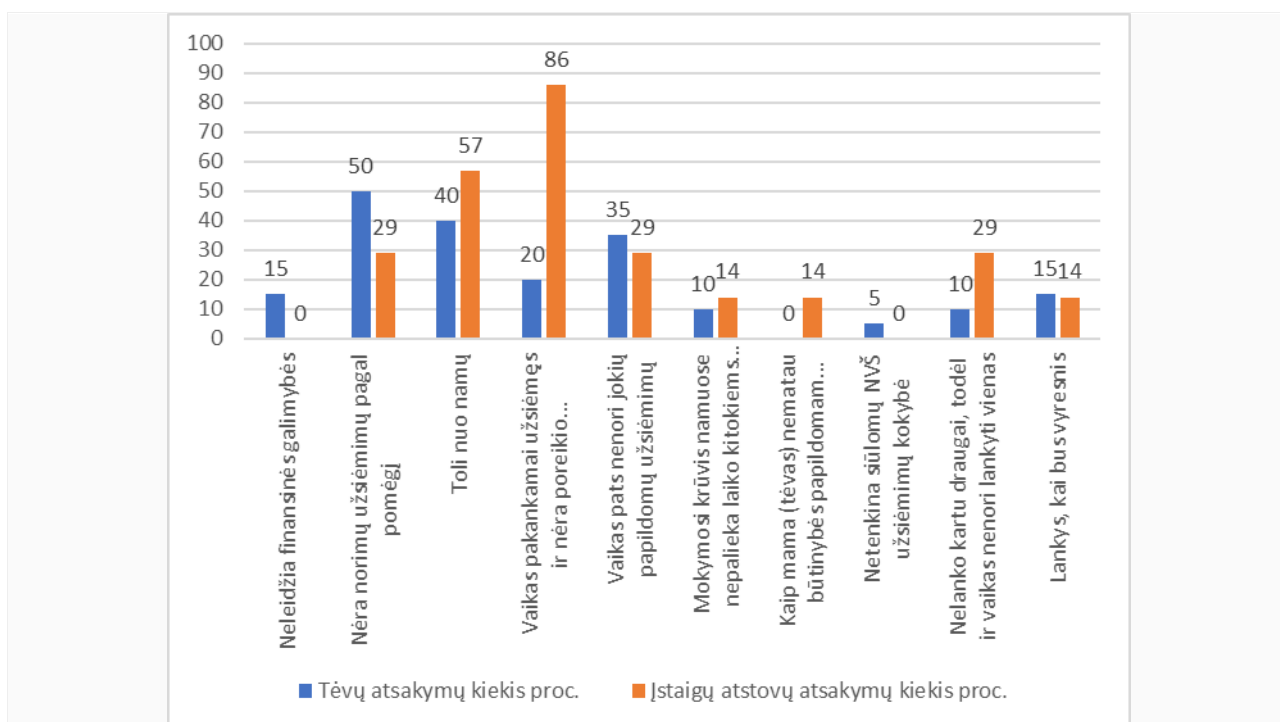
O ar įstaigų atstovų manymu visiems vaikams yra prieinamos galimybės lankyti NVŠ užsiėmimus, buvo aiškinamasi, pateikiant įstaigų atstovų anketoje aštuntą klausimą. Daugumos (20 iš 34) NVŠ paslaugų teikėjų manymu, visiems vaikams yra prieinamos galimybės lankyti NVŠ užsiėmimus, tačiau trečdalis respondentų pažymėjo, kad tokios galimybės yra sudarytos tik iš dalies, o dar du respondentai iš 34 atsakė, kad ne visiems respondentams yra sudarytos galimybės lankyti NVŠ užsiėmimus.

Dėl aukščiau paminėtų priežasčių, tyrime buvo siekiama ne tik apklausti NVŠ užsiėmimus lankančių vaikų tėvus, tačiau svarbu ir išaiškinti, kokios priežastys lemia, ar kokios priežastys numanoma gali lemti (įstaigų atstovų požiūriu) NVŠ užsiėmimų nelankymą Utenos raj. sav. Dažniausiai minima respondentų (tėvų) priežastimi, dėl ko jų vaikai nelanko NVŠ užsiėmimų, buvo norimų užsiėmimų pagal pomėgį (10 iš 40 požiūriu) trūkumas. Dar 8 respondentai iš 40, kurių vaikai nelanko užsiėmimų (arba, kurie tėvai negalėjo pasakyti dėl NVŠ užsiėmimų lankymo), nurodė, kad užsiėmimai vyksta toli nuo namų, o 7 respondentai pažymėjo, kad vaikas pats nenori jokių papildomų užsiėmimų, dėl ko jų ir nelanko. Procentinė, nelankymo priežasčių, atsakymų išraiška pateikta 10 lentelėje.

10 lentelė. NVŠ užsiėmimų nelankymo priežastys

Atsakymo variantai	Tėvų atsakymų kiekis proc.	Įstaigų atstovų atsakymų kiekis proc.
Neleidžia finansinės galimybės	15	0
Nėra norimų užsiėmimų pagal pomėgį	50	29
Toli nuo namų	40	57
Vaikas pakankamai užsiėmęs ir nėra poreikio papildomiems užsiėmimams	20	86
Vaikas pats nenori jokių papildomų užsiėmimų	35	29
Mokymosi krūvis namuose nepalieka laiko kitokiems užsiėmimams	10	14
Kaip mama (tėvas) nematau būtinybės papildomam NVŠ	0	14
Netenkina siūlomų NVŠ užsiėmimų kokybė	5	0
Nelanko kartu draugai, todėl ir vaikas nenori lankyti vienas	10	29
Lankys, kai bus vyresnis	15	14

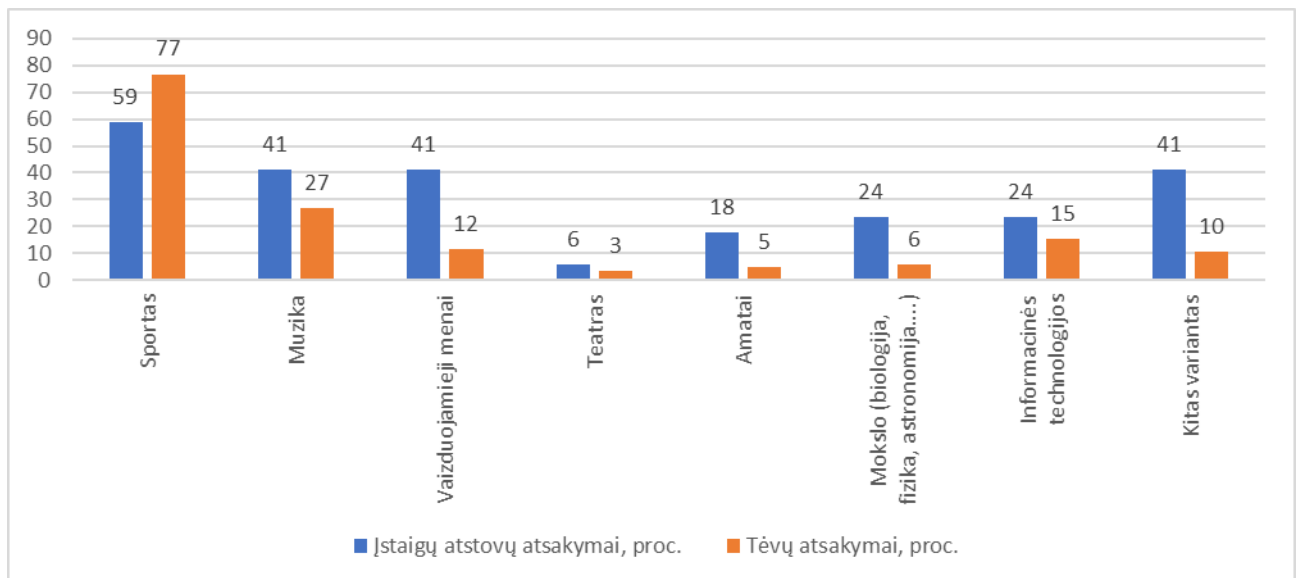
Aiškinantis priežastis, dėl kurių nevisi vaikai gali turėti vienodas galimybes lankyti NVŠ užsiėmimus, įstaigų atstovai dažniausiai žymėjo priežastis: vaikas pakankamai užsiėmęs ir nėra poreikio papildomiems užsiėmimams; užsiėmimai vyksta toli nuo namų. Įstaigų atstovai, kaip NVŠ užsiėmimų nelankymo priežasties, neminėjo finansinių galimybių bei, kad nelankymo priežastimi nėra tai, kad tėvų netenkina siūlomų NVŠ užsiėmimų kokybė. Atsakymų (tėvų ir įstaigų atstovų) palyginimas vaizdžiai -pateiktas diagramoje (žr. 17 pav.).

17 pav. NVŠ užsiėmimų nelankymo priežasčių, tėvų ir įstaigos atstovų požiūriu, palyginimas

Pateiktas palyginimas parodo, kad dėl galimų, NVŠ užsiėmimų nelankymo priežasčių, respondentų nuomonės išsiskyrė. Jei 86 proc. įstaigos atstovų pagrindine NVŠ nelankymo priežastimi laiko vaiko užimtumą, tai su tuo sutinka, tik 20 proc. apklaustų tėvų. Taip pat jei daugiau nei pusė tėvų pažymi, kad nėra norimų užsiėmimų, tai šią priežastį pažymi, tik 29 proc. įstaigų atstovų. Kaip jau minėta anksčiau, skirtingas dviejų pusių matymas ir atsakymai parodo, kad būtini vartotojų apklausos tyrimai, tam, kad išgryninti ne tik esamas NVŠ teikimo Utenos raj. sav. problemas, tačiau ir tobulinti NVŠ vykdomą veiklą savivaldybėje.

Aiškinantis, kokius užsiėmimus dažniausiai lanko Utenos raj. sav. vaikai, paaiškėjo, kad populiariausi yra sporto būreliai, kuriuos iš 172 apklaustų respondentų, lanko 66 jų vaikai. Mažiau populiarius yra muzikos užsiėmimai (juos lanko 23 vaikai), informacinės technologijos (lanko 13 vaikų). Mažiausiai populiarius NVŠ užsiėmimai: teatras; amatai; mokslo (juos lanko tik po kelis apklaustuosius). Įstaigų atstovai, kaip dažniausiai organizuojamus NVŠ užsiėmimus taip pat mini: sporto užsiėmimus; muzikos ir vaizduojamuosius menus. Respondentų atsakymų palyginimas pateiktas 18 pav.

18 pav. Respondentų pasiskirstymas, pagal NVŠ tam tikrų užsiėmimų sritį, lankančius vaikus šeimose ir NVŠ užsiėmimus organizuojamus įstaigų

Be pažymėtų apklausos atsakymų variantų, respondentai (tėvai) pateikė, kad keturių šeimų vaikai lanko tautinių šokių užsiėmimus, vienos šeimos vaikas lanko lego robotikos bei kalbų būrelius. O NVŠ įstaigų atstovų dalis pažymėjo, kad įstaigose, kurioms šie atstovauja vyksta ir tokie NVŠ užsiėmimai kaip: šokių, žurnalistikos, tarptautinių projektų, mokinių savivaldos – mokinių aktyvo srityse.

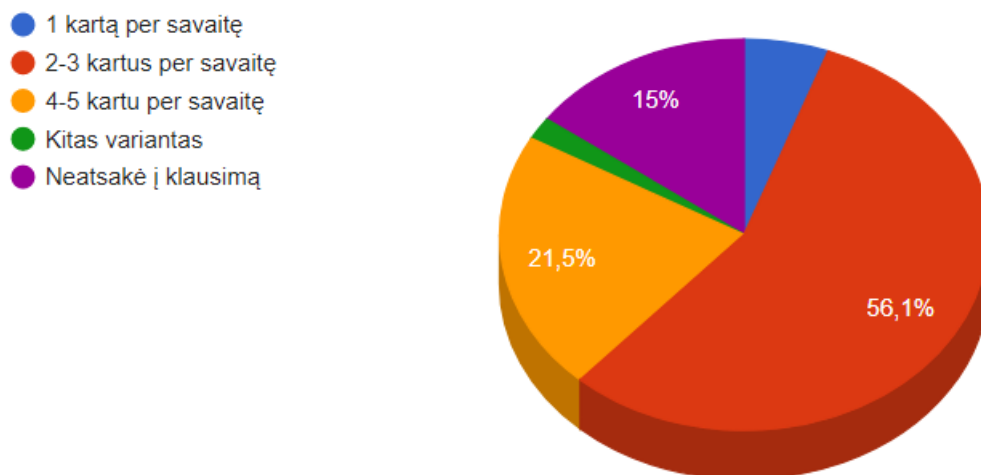
Daugiausiai respondentų (tėvų) vaikų būrelius lanko specializuotose mokyklose (70 iš 172 apklaustųjų), taip pat nemaža dalis vaikų būrelius lanko už mokyklos ribų (žr. 19 pav.)

19 pav. NVŠ paslaugų teikimo vietų pasiskirstymas pagal respondentų (tėvų) atsakymus

Dar šeši, iš NVŠ užsiėmimus lankančių vaikų, tėvai pateikė atsakymus, kad jų vaikai NVŠ užsiėmimus lanko: kitose mokyklose, stadione, kultūros rūmuose; ofise; zoom platformoje.

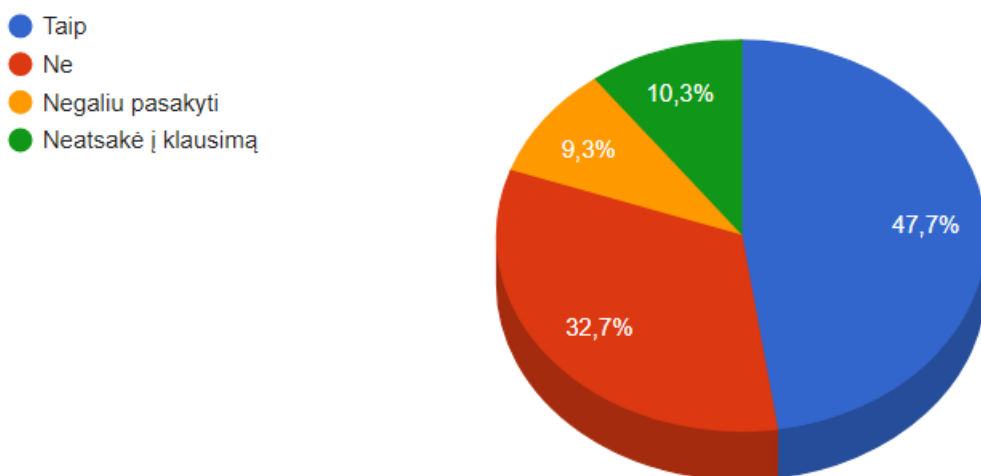
Didžioji dalis respondentų (96 iš 172) pažymėjo, kad jų vaikai užsiėmimus lanko 2-3 kartus per savaitę. 4-5 kartus per savaitę užsiėmimus lanko 37 šeimų vaikai (žr. 20 pav.).

20 pav. NVŠ užsiėmimų lankymo dažnis

Vienas tėvų pateikė atsakymą, kad vaikas lanko NVŠ užsiėmimus pagal poreikį (užsienio kalbos užsiėmimai).

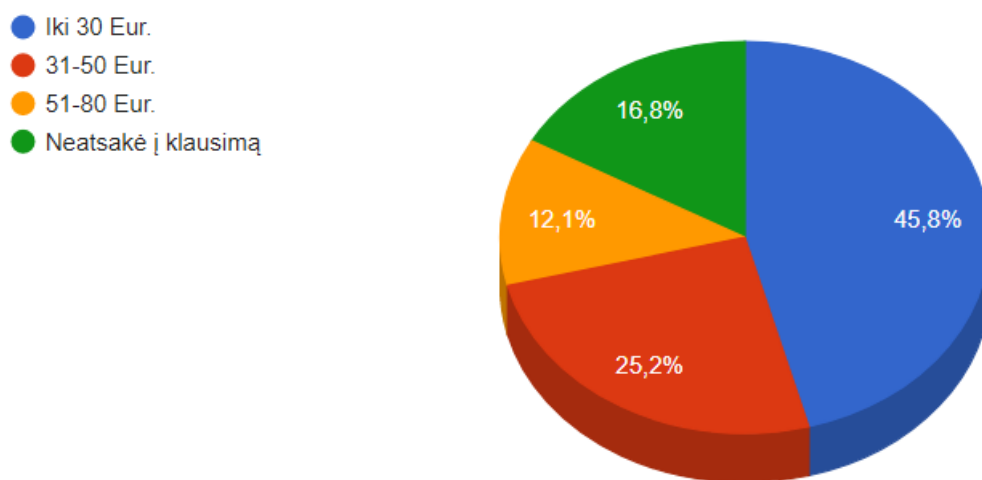
Tiriant, koks yra skiriamas finansavimas NVŠ iš Valstybės pusės, didžioji dalis tėvų (82 iš 172) pateikė informaciją, kad jų vaikas (nors vienas jų vaikų) gauna neformaliojo švietimo krepšėlį. Tačiau svarbu pažymėti, kad negaunančių tokio krepšelio šeimų dalis taip pat nemaža (56 iš 172 respondentų) (žr. 21 pav.).

21 pav. NVŠ finansavimas iš neformaliojo švietimo krepšelio

I klausimą ar respondentų atstovaujamos NVŠ paslaugas teikiančios įstaigos gauna NVŠ krepšelį taip pat didžioji dalis respondentų (20 iš 34) teigė, kad gauna, 8 iš 34 respondentų pateikė atsakymą, kad negauna ir 6 respondentai negalėjo atsakyti. Pagal apklausos rezultatus galima daryti prielaidą, kad didžioji dauguma NVŠ paslaugų Utenos raj. sav. yra finansuojama iš NVŠ krepšelio lėšų.

Bet, kadangi ne kiekvienas vaikų, gauna NVŠ krepšelį, kai kuriems tėvams tenka už užsiėmimus mokėti iš savo kišenės. Dauguma respondentų (79 iš 172) pažymėjo, kad vienam vaikui per mėnesį NVŠ jie skiria iki 30 Eur. Tačiau yra ir šeimų, kurios NVŠ turi skirti 31-50 Eur, ar net iki 80 Eur. (žr. 22 pav.).

22 pav. Tėvų, NVŠ per mėnesį skiriamos lėšos

Teorijoje analizuota kaip tam tikri veiksniai yra svarbūs vartotojams pasirenkant NVŠ užsiėmimus. Norint išsiaiškinti kiek tam tikri, paminėti veiksniai, yra svarbūs respondentų vaikui (ir/ar jų kaip tėvų) apsisprendimui pasirenkant vieną ar kitą neformaliojo švietimo veiklą, buvo pateiktas klausimas su veiksniais. Daugelis tėvų, kai labai svarbius veiksnius, pažymėjo: vaiko pomėgius, užsiėmimų vadovų kompetenciją, vaiko gabumus (žr. 11 lentelė).

11 lentelė. Veiksnių svarba, pasirenkant NVŠ užsiėmimus

	Labai svarbu	Iš dalies svarbu	Nei svarbu nei nesvarbu	Iš dalies nesvarbu	Visiškai nesvarbu
Vaiko pomėgiai	72.3%	22.3%	3.2%	1.1%	1.1%
Vaiko gabumai/pomėgiai	55.8%	29.5%	8.4%	5.3%	1.1%
Užsiėmimų vadovų kompetencija	56.5%	34.8%	3.3%	4.3%	1.1%
Užsiėmimų laikas	50.0%	30.9%	16.0%	2.1%	1.1%
Užsiėmimų pasiūla	46.2%	38.7%	11.8%	2.2%	1.1%
Informacijos apie užsiėmimus prieinamumas internete	44.1%	33.3%	16.1%	1.1%	5.4%
Užsiėmimų lokacija	42.6%	40.4%	10.6%	3.2%	3.2%
Techninė paslaugų bazė	42.6%	43.6%	8.5%	4.3%	1.1%
Užsiėmimų kaina	41.9%	35.5%	16.1%	4.3%	2.2%
Rekomendacijos	30.8%	40.7%	23.1%	2.2%	3.3%

Kaip mažiausiai svarbūs veiksniai buvo pažymėti: rekomendacijos bei užsiėmimų kaina. Galima daryti prielaidą, kad visi veiksniai, kurie gali daryti įtaką parenkant vaikui (ar pasirenkant vaikui) NVŠ užsiėmimus, yra labai ar bent iš dalies svarbūs ir lemia tėvų apsisprendimą į kokius užsiėmimus leisti savo vaikus. Tik vieni veiksniai turi didesnę reikšmę apsisprendimui, kiti mažesnę.

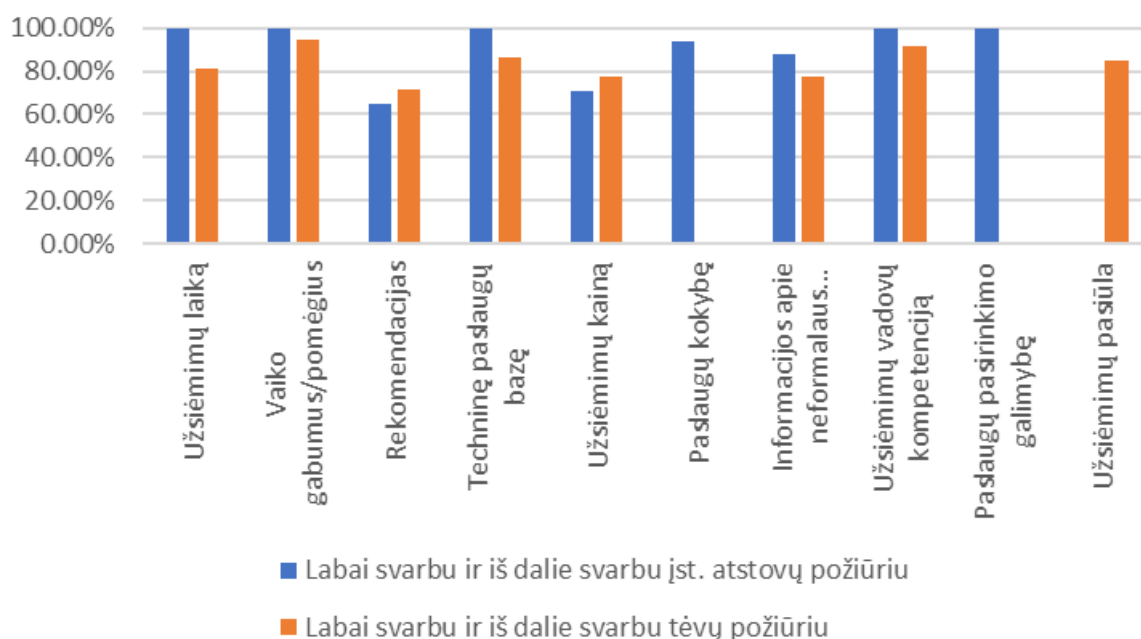
Analizuojant NVŠ organizavimą, respondentų taip pat buvo prašoma įvertinti, kiek yra svarbu atsižvelgti į tam tikrus veiksnius, vykdant NVŠ paslaugų teikimą. Respondentų nuomonė pateikta 12 lentelėje.

12 lentelė. Kiek svarbu atsižvelgti į tam tikrus veiksnius, vykdant NVŠ paslaugų teikimą

	Labai svarbu	Iš dalies svarbu	Nei svarbu, nei nesvarbu	Iš dalies nesvarbu	Visiškai nesvarbu
Užsiėmimų laiką	76.5%	23.5%	0.0%	0.0%	0.0%
Vaiko gabumus/pomėgius	47.1%	52.9%	0.0%	0.0%	0.0%
Rekomendacijas	11.8%	52.9%	29.4%	0.0%	5.9%
Techninę paslaugų bazę	58.8%	41.2%	0.0%	0.0%	0.0%
Užsiėmimų kainą	47.1%	23.5%	23.5%	5.9%	0.0%
Paslaugų kokybę	64.7%	29.4%	5.9%	0.0%	0.0%
Informacijos apie neformaliojo švietimo paslaugų prieinamumą	58.8%	29.4%	11.8%	0.0%	0.0%
Užsiėmimų vadovų kompetenciją	82.4%	17.6%	0.0%	0.0%	0.0%
Paslaugų pasirinkimo galimybę	70.6%	29.4%	0.0%	0.0%	0.0%

Kaip svarbiausius veiksnius, kurie reikšmingi teikiant NVŠ paslaugas respondentai pažymėjo: užsiėmimų vadovų kompetenciją (28 iš 34); užsiėmimų laiką (26 iš 34); paslaugų pasirinkimo galimybę (24 iš 34 respondentų). Kaip mažiausiai svarbų veiksnį respondentai pažymėjo - rekomendacijas.

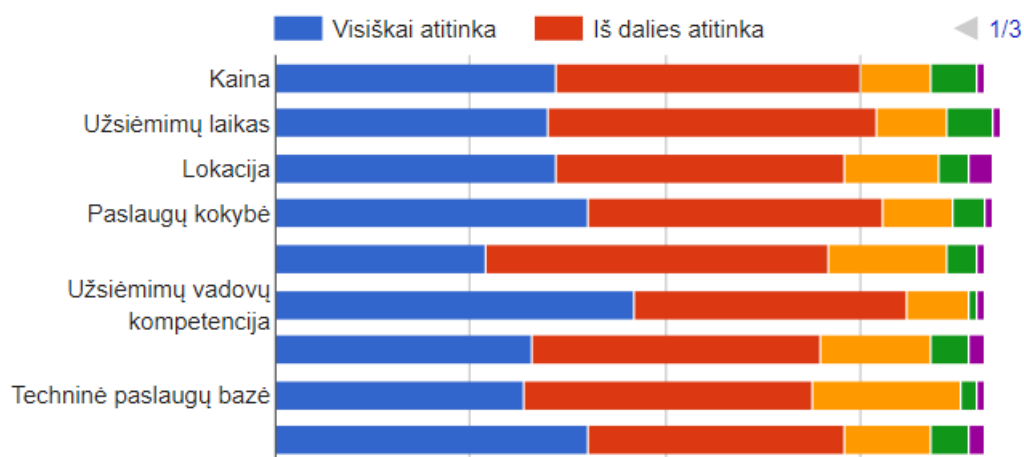
Respondentų nuomonių palyginimui, sekančiame paveiksle pateiktas veiksnių svarbos grafikas (žr. 23 pav.).

23 pav. Labai svarbių ir svarbių veiksnių, teikiant ir pasirenkant NVŠ užsiėmimus, respondentų požiūri, palyginimas

Pagal grafike matomą palyginimo informaciją, galima sakyti, kad tiek pasirenkant NVŠ mokymus, tiek teikiant NVŠ paslaugas respondentams svarbiausia vaikų gabumai, pomėgiai užsiėmimų vadovų kompetencija bei techninė paslaugų bazė. Mažiausiai aktualiu veiksniu respondentai mini rekomendacijas. Toks palyginimas leidžia daryti prielaidą, kad tiek tėvai renkant NVŠ užsiėmimus, tiek ir NVŠ paslaugų teikėjai turi panašų požiūrį į tam tikrų, NVŠ paslaugoms svarbių veiksnių poveikį.

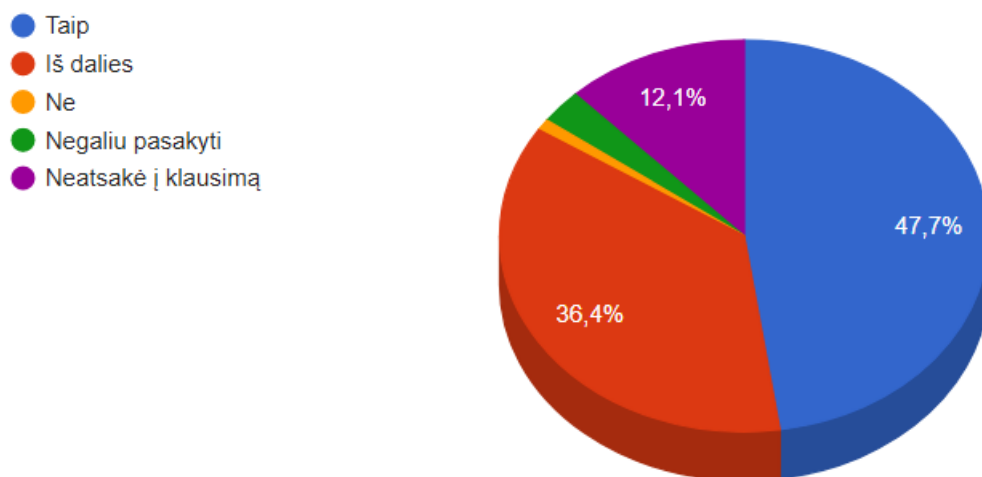
O kiek, tam tikri NVŠ paslaugų teikimo veiksniai atitinka respondentų lūkesčius, buvo tiriama tėvų atsakymų į 18 anketos klausimą, pagrindu. Vertinimui pateikta eilė kriterijų. Daugumą respondentų visiškai ar iš dalies tenkina užsiėmimų vadovų kompetencija, techninė paslaugų bazė bei paslaugų kokybė (žr. 24 pav.)

24 pav. NVŠ paslaugų teikimo atitikimas respondentų lūkesčiams

Kaip mažiausiai tenkinantis tėvų lūkesčius buvo pažymėta paslaugų pasirinkimo galimybė (23 proc. apklaustųjų tai iš dalies ar visiškai netenkina) bei užsiėmimų laikas ir kaina ne visai priimtina 16 proc. apklaustųjų tėvų. Žinant tėvų lūkesčius, svarbu atsižvelgti į juos ir NVŠ paslaugas teikiančioms institucijoms stiprinti tokias sritis, kurios ne visiškai atitinka vartotojų poreikius.

Respondentų (tėvų) teiraujantis ar jie patenkinti teikiamais NVŠ užsiėmimais Utenos raj. sav., beveik pusė atsakiusiųjų (82 iš 172 respondentų) teigė, kad taip, jie yra patenkinti VNŠ tiekiamomis paslaugomis. Iš dalies patenkinti 63 respondentai (žr. 24 pav.).

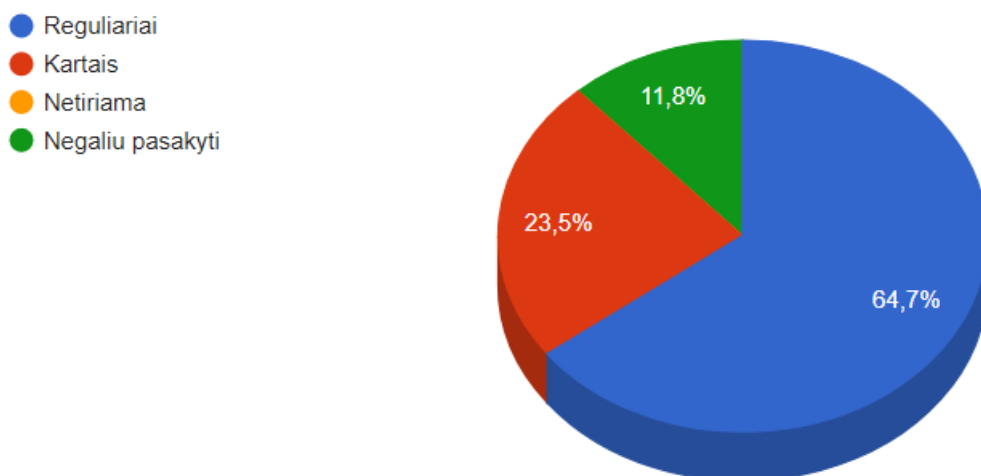

24 pav. Respondentų pasitenkinimas NVŠ paslaugų teikimu

Nepatenkintų NVŠ užsiėmimais buvo 2 respondentai. Likę 32 respondentai į klausimą negalėjo atsakyti ar neatsakė.

O, žinant, kad paslaugų pasirinkimą stipriai įtakoja jų kokybė, NVŠ paslaugų teikėjams buvo pateiktas klausimas, kiek reguliariai tiriama NVŠ proceso kokybė, jų atstovaujamosiose įstaigose. Iš 34

respondentų, dalyvavusių apklausoje 22 pažymėjo, kad jų įstaigoje NVŠ proceso kokybė tikrinama reguliariai, dar 8 respondentai pateikė atsakymą, kad proceso kokybė tikrinama kartais, o 4 negalėjo į šį klausimą atsakyti (žr. 25 pav.)

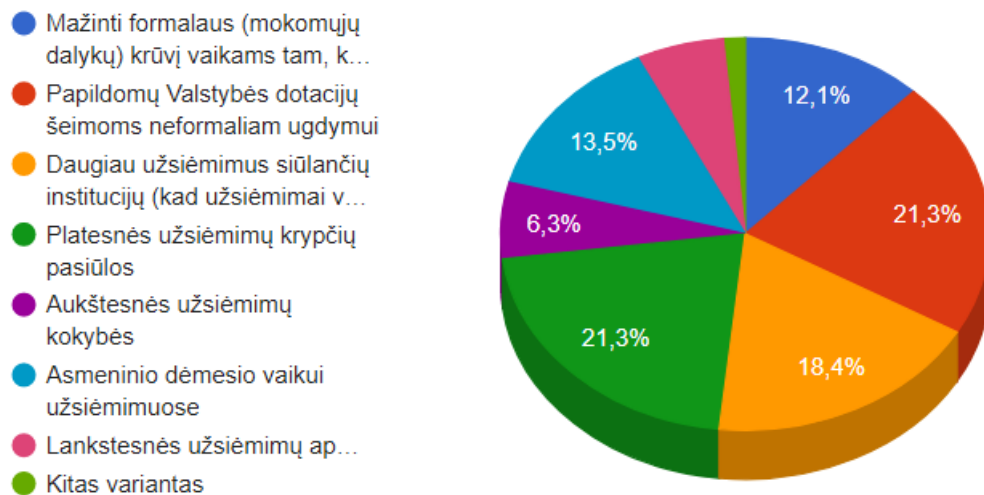
25 pav. NVŠ paslaugų teikimo proceso kontrolė NVŠ paslaugas teikiančiose įstaigose

Organizuojant užsiėmimus, kokybiškam neformaliojo vaikų švietimo paslaugų suteikimui, daugumos respondentų (įstaigų atstovų) manymu yra labai svarbu: Apsirūpinimas tinkamomis techninėmis priemonėmis (28 iš 34 respondentų nuomone); Racionalus ir veiksmingas vaikų laiko panaudojimas (24 iš 34 respondentų nuomone); Vaikų poreikių ir pasiekimų vertinimas (22 iš 34 respondentų nuomone). Visų veiksmų svarbumas pateiktas 13 lentelėje.

13 lentelė. Organizuojant užsiėmimus, kokybiškam NVŠ paslaugų suteikimui svarbūs veiksniai

	Labai svarbu	Iš dalies svarbu	Nei svarbu, nei nesvarbu	Iš dalies nesvarbu	Visiškai nesvarbu
Neformaliojo švietimo planų rengimas	14 (41.2%)	12 (35.3%)	4 (11.8%)	4 (11.8%)	0 (0.0%)
Kvalifikacijos kėlimas	18 (52.9%)	12 (35.3%)	4 (11.8%)	0 (0.0%)	0 (0.0%)
Renginių vertinimas	8 (23.5%)	16 (47.1%)	8 (23.5%)	2 (5.9%)	0 (0.0%)
Užsiėmimų vadovų vertinimo apklausos	8 (23.5%)	12 (35.3%)	8 (23.5%)	6 (17.6%)	0 (0.0%)
Tėvų nuomonės tyrimai	6 (17.6%)	16 (47.1%)	10 (29.4%)	2 (5.9%)	0 (0.0%)
Vaikų poreikių ir pasiekimų vertinimas	22 (64.7%)	12 (35.3%)	0 (0.0%)	0 (0.0%)	0 (0.0%)
Racionalus ir veiksmingas vaikų laiko panaudojimas	24 (70.6%)	10 (29.4%)	0 (0.0%)	0 (0.0%)	0 (0.0%)
Apsirūpinimas tinkamomis techninėmis priemonėmis	28 (82.4%)	6 (17.6%)	0 (0.0%)	0 (0.0%)	0 (0.0%)
Bendradarbiavimas su tėvais	8 (25.0%)	14 (43.8%)	6 (18.8%)	4 (12.5%)	0 (0.0%)
Paslaugų pasirinkimo galimybės	18 (56.2%)	12 (37.5%)	2 (6.2%)	0 (0.0%)	0 (0.0%)

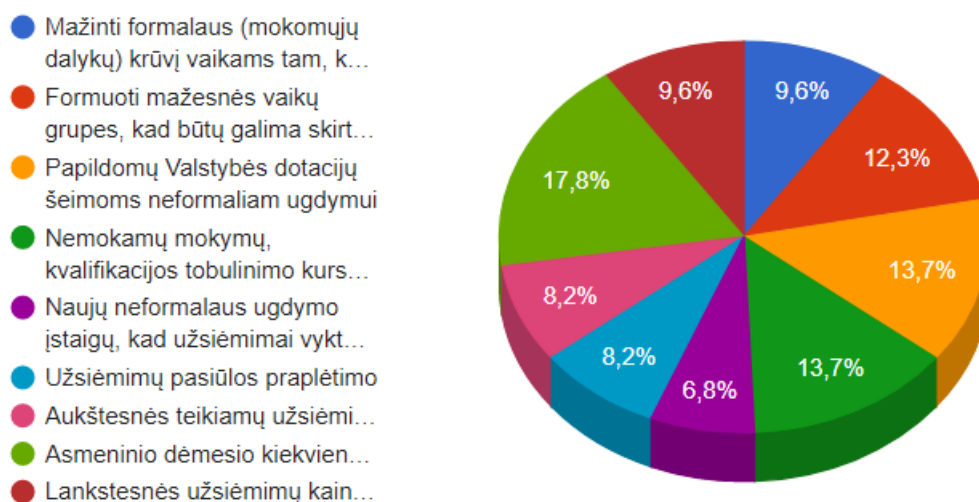
Tam, kad išsiaiškinti ko reikėtų, kad NVŠ užsiėmimai labiau tenkintų respondentų lūkesčius buvo pateiktas 20 tyrimo klausimas tėvų anketoje ir 14 klausimas įstaigų atstovų anketoje. Po 37 respondentus (tėvus) iš 172 pateikė atsakymus, kad tam, jog NVŠ užsiėmimai labiau tenkintų jų lūkesčius reikia platesnės užsiėmimų kryptių pasiūlos bei papildomų Valstybės dotacijų šeimoms neformaliajam švietimui. Taip pat 32 respondentai (tėvai) pažymėjo, kad reikia daugiau užsiėmimus siūlančių institucijų (žr. 26 pav.).

26 pav. Respondentų lūkesčiai dėl NVŠ paslaugų teikimo

Du respondentai pateikė ir savo variantus, kas galėtų padėti labiau išpildyti jų, kaip NVŠ paslaugų vartotojų lūkesčius: „Parama galėtų pasinaudoti ne tik su Savivaldybe sudarantys sutartis, o ir individualus sportas kaip sportiniai šokiai kur reikalingos labai didelės finansinės investicijos“; „Informacijos apie vykstančius būrelius visame mieste vienoje vietoje“.

Į klausimą ko reikėtų, kad NVŠ užsiėmimai labiau tenkintų vartotojų lūkesčius, daugelis respondentų (26 iš 34 įstaigų vadovų) pažymėjo, kad reiktų asmeninio dėmesio kiekvienam vaikui užsiėmimuose; dar po 20 respondentų (įstaigų vadovų) teigia, kad reikia papildomų valstybės dotacijų šeimoms NVŠ bei nemokamų mokymų, kvalifikacijos tobulinimo kursų neformalųjį ugdymą vykdančiams asmenims. Visi respondentų atsakymai pateikti 27 paveiksle.

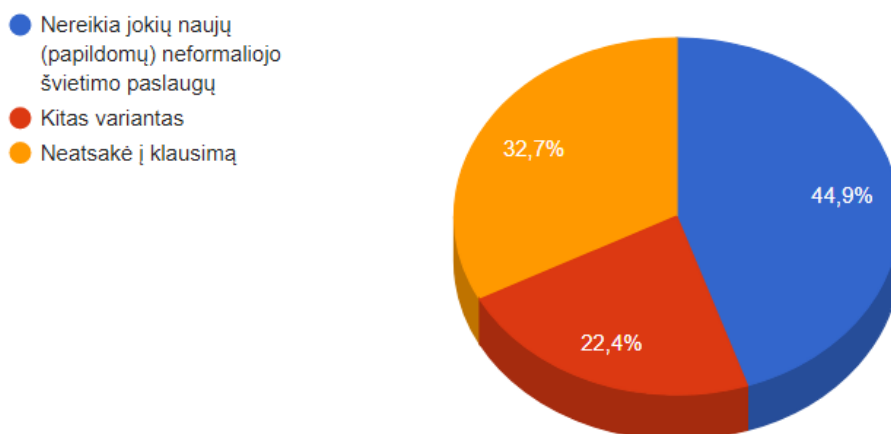

27 pav. NVŠ paslaugas teikiančių respondentų nuomonė apie galimas priemones vartotojų lūkesčiams patenkinti

Kaip mažiausiai reikšmingas priemones, vartotojų lūkesčiams patenkinti įstaigų atstovai (10 iš 34 respondentų) įvardino naujų NVŠ įstaigų steigimą, kad užsiėmimai vyktų arčiau namų bei užsiėmimų pasiūlos plėtimą (12 iš 34 respondentų).

Lyginant respondentų atsakymų rezultatus, vėl išryškėja tyškus skirtumas tarp tėvų lūkesčių bei paslaugų teikėjų požiūrio. Jei tėvai mano, kad reiktų platesnės NVŠ užsiėmimų kryptį pasiūlos, bei daugiau institucijų, siūlančių NVŠ paslaugas Utenos raj. sav., tai paslaugų teikėjai tam suteikia mažiausią reikšmę, o nesuvokiant ar nesiaiškinant vartotojų lūkesčių, juos išpildyti NVŠ paslaugų teikėjams tampa tik dar sudėtingiau.

Sekančiu klausimu respondentų (tėvų) buvo klausama, kokių naujų (papildomų) NVŠ paslaugų jie norėtų savo savivaldybėje. Nors daugelis respondentų (tėvų) pažymėjo, kad savivaldybėje trūksta NVŠ paslaugų, tačiau didžioji dalis respondentų (tėvų), atsakydami į šį klausimą pažymėjo, kad jokių naujų (papildomų) NVŠ paslaugų Utenos raj. sav. nereikia (žr. 28 pav.).

28 pav. Respondentų požiūris dėl naujų (papildomų) NVŠ paslaugų teikimo Utenos raj. sav. poreikio

Trečdalis respondentų į klausimą neatsakė, o 30 iš 172 pateikė savo variantus dėl NVŠ užsiėmimų poreikio: Robotika; Įvairesnių sporto šakų (ypatingai šokio atšakų); Futbolo; Gimnastika, baletas; Informacinių technologijų, fotografijos, video kūrimo; Mergaičių krepšinio; IT programavimo, grafinio dizaino, mechatronikos orientacinio, įvairesnių sporto būrelių; Sveikatinimo: masažai, kineziterapeuto paslaugų; Susijusių su mokslais, gamtos apsaugos, fizikos, informacinių; Menų krypties; Kino montažo, režisūros; Maža pasiūla vyresniems vaikams; Manau, kad Utenos savivaldybėje yra pakankama paslaugų pasiūla; Sąmoningumo, dvasinio tobulėjimo; Šachmatų, vaikų darželiuose, kad būtų būrelių įdomiai pateikta jauniems mokiniams programavimo ir kt. IT mokslas su galimybe mokytis nuotoliniu būdu; Robotika mokykloje, kurioje mokiniams; technologijų, kalbų. Kad daugiau būrelių vyktų toje pačioje mokykloje, o ne kitose įstaigose; Sporto; Nežinau, nes nežinau ar žinau apie visas paslaugas; individualių muzikos, meninių užsiėmimų, šokių (kaip baletas, kad mokytų kompetentingos dėstytojos, išmanančios savo darbą, o ne tik pinigams paimti); Užsienio kalba, sąmoningas judėjimas, joga; Šokių, užsiėmimų su gyvūnais.

Paskutiniu (penkioliktu) anketinio tyrimo klausimu įstaigų atstovams siekta taip pat išsiaiškinti, kokių naujų (papildomų) NVŠ paslaugų planuojama (norima) teikti, respondentų atstovaujamose įstaigose. Kaip ir tėvai, didžioji dalis įstaigų atstovų (18 iš 34) pateikė atsakymą, kad nereikia jokių naujų (papildomų) neformaliojo švietimo paslaugų, 16 respondentų pateikė savo atsakymų variantus: Ugdyti jaunus trenerius ne tik žaidėjus; astronomijos būrelis; kitų kalbų mokymosi; teatras; Daugiau keramikos užsiėmimų skirtingo amžiaus grupėms; Būrelių įvairovės niekada nebus per daug; Kelti esamų paslaugų lygį; Papildomos Lietuvių kalbos ir literatūros pamokos, Robotika, STEAM būrelis, Tornado krepšinis.

3. 2. Neformaliojo vaikų švietimo paslaugų plėtros galimybių Utenos savivaldybėje tyrimo rezultatų apibendrinimas

Apibendrinant neformaliojo vaikų švietimo paslaugų pasiūlos atitikimo vartotojų poreikiams tyrimo rezultatus, galima pateikti sekančias išvadas:

1. Daugumos Utenos raj. sav. respondentų vaikai užsiėmimus lanko specializuotose (menų, sporto) mokyklose.
2. Populiariausiais užsiėmimais, kuriuos lanko respondentų vaikai, įvardinami: sporto, muzikos, informacinių technologijų užsiėmimai.
3. Daugumos apklaustų tėvų nuomone, populiariausi informacijos sklaidos apie NVŠ Utenos raj. sav. teikimą būdai yra: vaikai (ir/arba tėvai) sužino iš draugų/pažįstamų/bendraklasių; skelbimai mokyklose (elektroniniuose dienynuose); mokytojai asmeniškai informuoja vaikus (ir/arba tėvus) apie neformaliojo švietimo galimybes.

4. Daugumos tėvų nuomone, Utenos raj. sav. yra iš dalies pakankamas ar pakankamas pasirinkimas NVŠ paslaugas teikiančių institucijų ir iš dalies pakankamas ar pakankamas teikiamų NVŠ paslaugų pasirinkimas.

5. Tėvams ir Jų vaikui (-ams) tik iš dalies pakanka informacijos apie teikiamas neformaliojo švietimo paslaugas Utenos raj. sav.

6. NVŠ, tėvų nuomone, yra svarbus vaiko gyvenime ir atitraukia vaiką nuo nepageidaujamos laisvalaikio veiklos (kompiuterio, nuobodulio ir kt.); padeda atskleisti vaiko individualumą; ugdo socialines ir asmenines kompetencijas; skatina kūrybiškumą.

7. NVŠ užsiėmimų nelankymą, respondentų nuomone, daugiausia nulemia tai, kad: nėra norimų užsiėmimų pagal pomėgį; toli nuo namų; vaikas pats nenori jokių papildomų užsiėmimų.

8. Didžioji dalis respondentų vaikų (nors vienas iš vaikų) gauna neformaliojo švietimo krepšelį.

9. Kiek, paminėti veiksniai yra svarbūs respondentų vaikui (ir/ar jų kaip tėvų) apsisprendimui pasirenkant vieną ar kitą NVŠ veiklą, labai svarbiais įvardinti: vaiko pomėgiai; užsiėmimų vadovų kompetencija; užsiėmimų laikas.

10. Apklausti respondentai pažymėjo, kad Utenos raj. sav. teikiamos NVŠ paslaugos visiškai ar iš dalies atitinka jų lūkesčius. Ir respondentai yra patenkinti teikiamais NVŠ užsiėmimais.

11. Kad NVŠ užsiėmimai labiau tenkintų vartotojų lūkesčius reikia: platesnės užsiėmimų kryptių pasiūlos; papildomų Valstybės dotacijų šeimoms NVŠ.

12. Didesnės dalies respondentų nuomone, Utenos raj. sav. nereikia jokių naujų (papildomų) NVŠ užsiėmimų.

Apibendrinant neformaliojo vaikų švietimo paslaugų pasiūlos tyrimo rezultatus, galima pateikti sekančias išvadas:

1. Utenos raj. sav. NVŠ didžiąja dalimi vykdomas bendrojo ugdymo įstaigose, kuriose vyksta neformalus, formalųjį ugdymą papildantys užsiėmimai.

2. Didžioji dalis užsiėmimų Utenos raj. sav. NVŠ teikiančiose įstaigose vykdomi: sporto, muzikos, vaizduojamųjų menų bei teatro srityse.

3. Populiariausi informacijos sklaidos apie NVŠ Utenos raj. sav. teikimą būdai: mokytojai asmeniškai informuoja vaikus (ir/arba tėvus) apie neformaliojo švietimo galimybes už mokyklos ribų; Informacija pateikiama įstaigos internetiniame puslapyje.

4. Daugumos respondentų nuomone Utenos raj. sav. yra pakankamas ar iš dalies pakankamas pasirinkimas NVŠ paslaugas teikiančių institucijų ir pakankamas NVŠ paslaugų pasirinkimas.

5. Neformaliojo vaikų švietimo užsiėmimai, kurie vykdomi respondentų atstovaujamose įstaigose: Padeda atskleisti vaiko individualumą; Ugdo socialines ir asmenines kompetencijas; Atitraukia vaiką nuo nepageidaujamos laisvalaikio veiklos (kompiuterio, nuobodulio ir kt.); Formuoja tam tikras (draugiškumą, supratingumą, atvirumą ar kt.) vertybines nuostatas.

6. Respondentų manymu, visiems vaikams yra prieinamos ar iš dalies prieinamos galimybės lankyti NVŠ užsiėmimus jų atstovaujamosiose įstaigose.

7. NVŠ užsiėmimų nelankymą, respondentų nuomone daugiausia nulemia tai, kad: Vaikas pakankamai užsiėmęs ir nėra poreikio papildomiems užsiėmimams; Užsiėmimai vyksta toli nuo namų.

8. Didžioji dalis respondentų atstovaujamų NVŠ įstaigų gauna neformaliojo vaikų švietimo krepšelį.

9. Organizuojant neformaliojo švietimo užsiėmimus, respondentų manymu yra svarbiausia atsižvelgti į: Užsiėmimų vadovų kompetenciją; Užsiėmimų laiką; Paslaugų pasirinkimo galimybę; Paslaugų kokybę.

10. Organizuojant užsiėmimus, kokybiškam NVŠ paslaugų suteikimui, respondentų manymu yra labai svarbu: Apsirūpinimas tinkamomis techninėmis priemonėmis; Racionalus ir veiksmingas vaikų laiko panaudojimas; Vaikų poreikių ir pasiekimų vertinimas.

11. Respondentų nuomone, kad NVŠ užsiėmimai labiau tenkintų vartotojų lūkesčius reikia: Asmeninio dėmesio kiekvienam vaikui užsiėmimuose; Papildomų Valstybės dotacijų šeimoms NVŠ; Nemokamų mokymų, kvalifikacijos tobulinimo kursų NVŠ vykdančioms asmenims.

12. Daugelio respondentų nuomone Utenos raj. sav. nereikia jokių naujų (papildomų) neformaliojo švietimo paslaugų.

Išanalizavus tiek statistinių NVŠ paslaugų teikimo Utenos raj. sav., tiek ir NVŠ gavėjų bei teikėjų apklausų rezultatus, galima pateikti bendrus rezultatus ir įvertinti, ar teorijoje sudarytas paslaugų pasiūlos vertinimo modelis gali būti efektyviai pritaikomas NVŠ paslaugų pasiūlos vertinimui. Modelyje (žr. 6 pav.) NVŠ paslaugų pasiūla buvo vertinama trimis kryptimis: atliktas vartotojų nuomonės vertinimas bei paslaugų teikėjo nuomonės vertinimas, taip pat atliktą paslaugų pasiūlos situacijos analizę Utenos raj. sav.

Atlikus vartotojų nuomonės vertinimą, buvo aiškinamasi NVŠ teikiamų paslaugų prieinamumas Utenos raj. sav., bei informacijos sklaidos pakankamumas apie teikiamas paslaugas. Atliktas tyrimas parodė, kad daugelio respondentų nuomone, NVŠ paslaugos Utenos raj. yra prieinamos jų vaikams, jos vykdomos tiek bendrojo ugdymo įstaigose, tiek specializuotose mokyklose ar būreliuose ir pan. NVŠ užsiėmimus vykdančių institucijų ir teikiamų paslaugų savivaldybėje visiškai arba iš dalies pakanka. Informacija apie vykdomus NVŠ užsiėmimus savivaldybėje dauguma respondentų gauna per elektroninį dienyną, arba tiesiogiai iš mokytojų. Informacijos daugelių respondentų nuomone iš dalies pakanka arba pakanka. Tiriant paslaugų kokybės aspektą, laukiama kokybė tenkina daugumos respondentų lūkesčius, o patirta kokybė, kuri apibūdinama tam tikrais kokybiniais kriterijais daugumos atžvilgiu tenkina vartotojų lūkesčius. Didžiausia dalimi vartotojų lūkesčius visiškai atitinka ar iš dalies atitinka: užsiėmimų vadovų kompetenciją; paslaugų kokybę; dėmesys kiekvienam vaikui (nedidelės užsiėmimų grupės). Užsiėmimų kaina, lokacija bei paslaugų

pasirinkimo galimybės yra rodikliai, kurie mažiau nei kiti tenkina vartotojų lūkesčius. Techninę paslaugų kokybę, daugelis Utenos raj. sav. respondentų įvertino kaip visiškai atitinkančią ar iš dalies atitinkančią jų lūkesčius, tai dalis respondentų dėl to turėjo ir nusiskundimų.

Paslaugų teikėjų atsakymai parodo, kad teikiamų paslaugų spektras bei jas teikiančių įmonių tinklas Utenos raj. sav. yra pakankamas arba iš dalies pakankamas. Paslaugų teikėjo požiūrio vertinimas leidžia daryti prielaidą, kad paslaugų teikėjų požiūriu, jie pakankamai plačiai teikia informaciją apie Utenos raj. sav. teikiamas NVŠ paslaugas: mokytojai asmeniškai informuoja vaikus (ir/arba tėvus) apie neformaliojo švietimo galimybes už mokyklos ribų; informacija pateikiama įstaigos internetiniame puslapyje; skelbimai mokyklose (elektroniniuose dienynuose) ir kt. Utenos raj. sav. NVŠ paslaugas teikiančių institucijų daugumos atstovų nuomone, NVŠ paslaugas yra prieinamos kiekvienam vaikui. Jei tokios paslaugos neprieinamos, tai daugumos nuomone dėl to, kad: vaikas pakankamai užsiėmęs ir nėra poreikio papildomiems užsiėmimams arba užsiėmimai vyksta toli nuo namų.

Esamos NVŠ paslaugų pasiūlos analizė, leidžia daryti išvadą, kad pagal Lietuvos rodiklius, Utenoje yra pakankamai NVŠ paslaugas teikiančių įmonių bei pakankamas teikiamų paslaugų spektras. NVŠ užsiėmimus lankančių mokinių skaičius viršija bendrą Lietuvos vidurkį.

Įvertinus visus paslaugų pasiūlos kriterijus, galima daryti išvadas, kad Utenos raj. sav. NVŠ paslaugų pasiūlą atitinka daugelių vartotojų poreikius. Tačiau būtina atsižvelgti ir į mažesnės dalies respondentų nuomonę ir plėsti teikiamų NVŠ paslaugų spektrą (trūksta meno, teatro, informacinių technologijų užsiėmimų), NVŠ paslaugas teikti didesnėje dalyje institucijų, kad būtų lengviau pasiekama visiems vaikams. NVŠ paslaugas teikiančioms įstaigoms plačiau informuoti savivaldybės gyventojus apie vykdomus NVŠ užsiėmimus, jų finansavimą bei prieinamumą.

Teorinis NVŠ paslaugų teikimo modelis yra pritaikomas praktiškai, jo dėka, galima patikrinti paslaugų teikimo atitikimą kiekvienos savivaldybės gyventojams ir pateikti ne tik situacijos apžvalgą, bet ir pasiūlymus, kaip gerinti NVŠ paslaugų teikimo veiklą.

IŠVADOS

1. NVŠ yra laisvai pasirenkama švietimo forma, bendru požiūriu apibrėžiama kaip ikimokyklinio ar mokyklinio amžiaus vaikų įvairių įgūdžių, kompetencijų bei gebėjimų, kurie leistų vaikui sėkmingai veikti besikeičiančioje aplinkoje, ugdymas, suteikiantis galimybę tokiems vaikams tapti aktyviais visuomenės nariais. NVŠ pagalba vaikų švietimas yra papildomas ne tik trūkstamomis formaliajame švietime kompetencijomis, tačiau ir papildomomis programomis bei veiklomis, kurios sudaro vaikams galimybes naudotis įvairiais pažinimo būdais, praplečia kūrybines galimybes, suteikia galimybes norima linkme ugdyti kiekvieno vaiko asmeninius gebėjimus.
2. Dėl NVŠ reikšmingumo visai švietimo sistemai, Lietuvoje NVŠ paslaugų teikimo problemos analizuojamos gan plačiai, atliekami įvairūs tyrimai, atskleidžiamos NVŠ paslaugų teikimo trūkumus. Kadangi NVŠ paslaugų teikimas apima daugelį sričių (pačią paslaugą, jos teikimo aspektus, vertinimo kriterijus ir kt.), tai lemia visą NVŠ paslaugų teikimo procesą, įtakoja paslaugų teikimo kokybę bei jų prieinamumą. Todėl tik tinkamas ir vienodas visoje šalyje NVŠ organizavimas, pakankamas NVŠ teikiančių institucijų ir teikiamų paslaugų tinklas visoje šalyje, bei vienodas finansavimas, gali padėti išvengti atoskyros tarp skirtingų savivaldybių, suteikti galimybes kiekvienam vaikui lankyti NVŠ užsiėmimus ir tinkamai organizuoti bei plėtoti NVŠ paslaugas
3. Atlikta teorinė neformaliojo vaikų švietimo paslaugų analizė, leido išskirti pagrindinius NVŠ vertinimo kriterijus (teikiamų paslaugų kaina; neformaliojo vaikų švietimo institucijų lokalizacija; informacijos sklaida ir jos prieinamumas; ugdymo proceso organizavimas bei kokybė ir kt.) bei sudaryti galimą NVŠ paslaugų pasiūlos vertinimo modelį, kuriame vertinimas remiasi trijų atskirų susijusių grupių, pagal tam tikrus kriterijus, vertinimu ir leidžia identifikuoti esamą NVŠ paslaugų teikimo situaciją bei pateikti siūlymus tos situacijos gerinimui.
4. Atlikti NVŠ paslaugų teikimo tyrimai bei esamos situacijos analizė leidžia daryti išvadas, kad bendru respondentų požiūriu, Utenos raj. sav. NVŠ paslaugų teikimą galima vertinti teigiamai, tačiau būtina atkreipti dėmesį į vartotojų lūkesčius: NVŠ paslaugų spektro praplėtimas naujomis paslaugomis, daugiau institucijų, teikiančių NVŠ paslaugas, informacijos sklaida ir kt.

REKOMENDACIJOS

Siekiant užtikrinti vartotojų lūkesčius atitinkantį NVŠ paslaugų teikimą ir kiekvienam vaikui užtikrinti vienodas galimybes lankyti NVŠ užsiėmimus Utenos raj. sav., galima pateikti sekančias rekomendacijas:

1. Institucijoms, vykdančioms NVŠ veiklą Utenos raj. sav., siekiant užtikrintų NVŠ paslaugų vartotojų poreikių atitikimą, rekomenduojama plėsti teikiamų NVŠ paslaugų spektrą: meno, teatro, informacinių technologijų užsiėmimais.
2. Suinteresuotiems asmenims ar savivaldybėms, siekiant sudaryti sąlygas NVŠ paslaugomis naudotis kiekvienam norinčiam vaikui, kurti bei steigti naujas, NVŠ paslaugas vykdančias institucijas.
3. Laisviesiems mokytojams (dėl jų paprastesnio mobilumo), siekiant didesnio paslaugų prieinamumo visoje Utenos raj. sav. užtikrinimo, teikti NVŠ užsiėmimų paslaugas įvairiose Utenos raj. sav. vietose: mokyklose, laisvalaikio centruose, nuomotose patalpose ir kt.
4. Savivaldybės lygmeniu, siekiant užtikrinti didesnę NVŠ paslaugų prieinamumą Utenos raj. sav. vaikams, būtina peržvelgti NVŠ finansavimą (kas metus peržvelgti NVŠ finansavimo galimybes, pagal NVŠ veikloje norinčių dalyvauti mokinių skaičių ir apibrėžti esamą situaciją atitinkančią NVŠ krepšeliui sumą).
5. NVŠ institucijoms, siekiant gerinti NVŠ paslaugų teikimo kokybę, atlikti reguliarius tyrimus apie NVŠ paslaugų vartotojų lūkesčių atitikimą esamai NVŠ paslaugų teikimo situacijai.

LITERATŪRA

1. Brander, P., Cardenas, C., Abad, J.V. Gomes R., Taylor. (2007). Metodinis rinkinys. *Visi skirtingi – visi lygūs*. Vilnius: Baltijos kopija.
2. Briuselis. (2021). *Komisijos ataskaita Europos parlamentui, tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir regionų komitetui dėl Europos Sąjungos jaunimo strategijos (2019–2021 m.) įgyvendinimo*. Prieiga per internetą: [https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/api/files/COM\(2021\)636_0/090166e5e33b741a?rendition=false](https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/api/files/COM(2021)636_0/090166e5e33b741a?rendition=false)
3. Bulašaitė, I., Jasevičiūtė-Ufartienė, L. (2019). *Vartotojų lūkesčių ir tikrovės vertinimas maitinimo paslaugose*. Straipsnių rinkinys. Kauno kolegija. Prieiga per internetą: https://dspace.kaunokolegija.lt/bitstream/handle/123456789/1710/VF_straipsniu%20rinkinys_2019%20%28koreg%2006.26%29.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
4. Bulašaitė, I., Jasevičiūtė-Ufartienė, L. (2019). *Paslaugų kokybės vertinimo modelių analizė*. Verslo aktualijos būsimųjų specialistų požiūriu 2019: mokslinė-praktinė konferencija, 2019 m. balandžio 17 d.: straipsnių rinkinys, 35–41. Prieiga per internetą: <https://vb.kaunokolegija.lt/permalink/f/p4bb94/ELABAPDB40980023>.
5. Butvilienė, J. (2011). *Suaugusiųjų neformaliojo švietimo socialinis kontekstas*. Filosofija. Sociologija. 22 (4), 446 – 454.
6. Bužinskas, G., Tamošiūnas, T. (2004). Tyrimas - „Jaunimo dalyvavimas visuomeninių organizacijų ir savivaldos veikloje“. Prieiga per internetą: https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:llDefyPFCYAJ:https://smsm.lrv.lt/uploads/smsm/documents/files/kiti/jaun_dalyvav_veikloje_ataskaita_2004.doc&cd=1&hl=lt&ct=clnk&gl=lt.
7. *Dėl 2021–2030 m. plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos Švietimo plėtros programos patvirtinimo*. 2021/Nr. 25242. TAR. Žiūrėta 2023 m. kovo 7 d. <https://www.nsa.smm.lt/projektai/wp-content/uploads/2022/02/NVS-programa-22.01.31.programa.pdf>.
8. *ES jaunimo strategija (2019–2027 m.)*. Prieiga per internetą: http://publications.europa.eu/resource/cellar/413b5b69-70d4-11ed-9887-01aa75ed71a1.0014.02/DOC_1.
9. *Europos Sąjungos oficialusis leidinys*. 2018 m. gegužės 22 d. *Europos Tarybos rekomendacijos dėl bendrųjų mokymosi visą gyvenimą gebėjimų*. (2018). Prieiga per internetą: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604\(01\)&from=GA](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604(01)&from=GA).

10. Ivaskenko, A. (20212). *Neformaliojo vaikų švietimo paslaugų pasiūla ir numatomi jos pokyčiai Vilniaus rajono savivaldybėje (magistro baigiamasis darbas)*. Prieiga per internetą: <https://vb.mruni.eu/object/elaba:1983913/MAIN>
11. Janavičiūtė, R. (2018). *Neformaliojo vaikų švietimo ir formalųjį švietimą papildančio ugdymo mokyklų raiškos analizė*. Prieiga per internetą: <https://www.svietimonaujienos.lt/neformaliojo-vaiku-svietimo-ir-formaluji-svietima-papildancio-ugdymo-mokyklu-kuriu-savininko-teises-ir-pareigas-igyvendina-savivaldybe-raiskos-analize/>.
12. Jusienė, R. (2021). *Neformaliojo vaikų ugdymo svarba karantino (ir ne tik) laikotarpiu*. Vilniaus universitetas. Prieiga per internetą: <https://www.lmnsc.lt/uplfiles4/1.%20Prof.%20dr.%20Roma%20Jusien%C4%97.pdf>
13. Kotler, P., Keller, K. L. (2007). *Marketingo valdymo pagrindai*. Klaipėda: Logitema.
14. Kvieskienė G., Petronienė O., Bitinas, B., Prakapas, R., Mockevičienė, D. (2006). *Neformaliojo vaikų švietimo prieinamumas*. Prieiga per internetą: https://smsm.lrv.lt/uploads/smsm/documents/files/kiti/NVS_sanaudos_ir_prieinamumas_ataska_ita.pdf
15. Kvieskienė, G., Petronienė, O. (2007). *Neformaliojo vaikų švietimo prieinamumas*. Socialinis ugdymas. Socialinė pedagoginė pagalba. VPU.
16. Lakštauskas, A. *Neformalus ugdymas visiems: krepšelio sistema* // Konferencijos pranešimo medžiaga: Liberalų atsakas XXI a. iššūkiams europietiškoje Lietuvoje. Vilnius. Prieiga per internetą: http://www.atviravisiuomene.lt/upload-files/Albertas_NU_krepAelis.pdf.
17. *Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centras*. (2023). Prieiga per internetą: <https://www.lmnsc.lt/>.
18. Lietuvos neformaliojo ugdymo asociacija. (2021), *Neformaliojo ugdymo metodika*. Prieiga per internetą: <https://www.neformaliai.lt/>.
19. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija. *Valstybinė švietimo 2013–2022 metų strategija*. Prieiga per internetą: https://smsm.lrv.lt/uploads/smsm/documents/files/teisine_informacija/valstybine-svietimo-strategija-2013-2022press-2014-12-23.pdf.
20. Lietuvos respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymas. *Dėl neformaliojo vaikų švietimo koncepcijos patvirtinimo*. 2005 m. gruodžio 30 d. Nr. ISAK-2695. Žiūrėta 2023 m. vasario 20 d. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.269178>.
21. *Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas*. (1991). Nr. 153-0 . Žiūrėta 2023 m. vasario 20 2 d. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.1480>.

22. *Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo pakeitimo įstatymas*. Straipsnio redakcija įsigalioja nuo: 2011-07-01. Teisės akto redakcija įsigalioja nuo: 2015-07-10. Žiūrėta 2023 m. vasario 20 d. <https://www.infolex.lt/teise/DocumentSinglePart.aspx?AktoId=144473&StrNr=1>
23. Mažeikaitė, R. (2002). *Paslaugų marketingo pagrindai*. Vilnius: UAB "Infosiūlas". ISBN 9986-9299-6-2.
24. Morkūnienė, A. *Neformaliojo vaikų švietimo kaitos nuostatos 2012-11-21*. Ugdymo plėtotės centras. Prieiga per internetą: http://www.pamarys.lt/publ/SV_N.pdf
25. *Nacionalinė darnaus vystymosi švietimo 2007 – 2015 metų programa*. LR Vyriausybės 2007 – 10 – 02 Nutarimas Nr. 1062.
26. *Neformalaus vaikų švietimo programos Utenos rajono savivaldybėje*. (2023). Prieiga per internetą: www.svietimas.utenal.m.lt.
27. *Neformaliojo ugdymo aktualijos*. (2012). Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija ISSN 1822-4156. Nr. 20 (84). Prieiga per internetą: https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2016/01/nf_2012-12_Nr_20_Neformaliojo-ugdymo-aktualijos.pdf.
28. *Neformaliojo vaikų švietimo aktualijos ir kaitos kryptys*. (2013). Prieiga per internetą: <http://www.sokis.upc.smm.lt/wp-content/uploads/2013/11/A.Mork%C5%ABnien%C4%97.-Neformaliojo-vaik%C5%B3-%C5%A1vietimo-aktualijos-ir-kaitos-kryptys.pdf>.
29. Neformaliojo vaikų švietimo koncepcija. 2012/Nr. 4-115. Žiūrėta 2023 m. vasario 20 d. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct>.
30. *Neformaliojo vaikų švietimo programų (būrelių) įgyvendinimo bendrojo ugdymo mokyklose duomenų apžvalga 2018-2022 metai*. (2022). Prieiga per internetą: https://www.lmnsc.lt/uplfiles4/BUM%20NV%C5%A0%20programos_SM.PDF
31. *Neformaliojo vaikų švietimo sąnaudos ir prieinamumas*. (2006). Tyrimo ataskaita. Prieiga per internetą: https://smsm.lrv.lt/uploads/smsm/documents/files/kiti/NVS_sanaudos_ir_prieinamumas_ataskaita.pdf.
32. Patvirtinta Utenos rajono savivaldybės tarybos 2021 m. sausio 28 d. sprendimu Nr. Ts-5 *Utenos rajono savivaldybės 2021-2023 metų strateginis veiklos planas*. 2023/Nr. 1951. TAR> Žiūrėta 2023 m. vasario 27d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/b954bcb0a2fc11ed8df094f359a60216>
33. Petraitytė, G., Lingytė, A. (2010). *Neformaliojo ugdymo tendencijos Lietuvoje ir pasaulyje. Ešvietimas: mokslas, studijos ir verslas*. Konferencijos pranešimų medžiaga. (97) Vilnius.
34. Petronienė, O., Taljūnaitė, M. (2011). Neformaliojo vaikų švietimo prieinamumo geografinis veiksnys. *Filosofija, Sociologija* 22(4).

35. Raipa, A. (2010). *Įvadas į viešąjį valdymą*. KTU leidykla Technologija.
36. Roy L.E., Woodcock P. (2010). *Informal Education and Human Rights*. Published by the CiCe Thematic Network Project Institute for Policy Studies in Education, London Metropolitan University. Prieiga per internetą: <https://metranet.londonmet.ac.uk/fms/MRSite/Research/cice/pubs/professional/professional04.pdf>.
37. Ruškus, J., Žvirdauskas, D., Stanišauskienė, V. (2009). *Neformalusis švietimas Lietuvoje : faktai, interesai, vertinimai*. Vilnius : Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras.
38. Skačkauskienė, I., Vestertė, J. (2018). *Paslaugos sampratos aktualizavimas šiuolaikinėje vadyboje*. Straipsnių rinkinys. ISSN 2029-2341 / eISSN 2029-2252. 2018 Volume 10, Article ID: mla.2018.364, 1–9. Vilniaus Gedimino technikos universitetas, Vilnius, Lietuva.
39. Skirmantienė, J. (2013). *The importance of non-formal education for positive socialization*. Socialinė Teorija, Empirija, Politika Ir Praktika, 7, 108-118.
40. Smith, M. (2001). *Non-formal education*. D.Britanija. Prieiga per internetą: <http://www.infed.org/biblio/b-nonfor.htm>.
41. Švietimo, mokslo ir sporto ministerija. (2021). *2021–2030 m. Plėtros programos valdytojos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos švietimo plėtros programos pagrindimas*. Prieiga per internetą: https://smsm.lrv.lt/uploads/smsm/documents/files/Administracine%20informacija/planavimo%20dokumentai/pletros%20programos/%C5%A0PP%20pagrindimass_2021-05-31.pdf.
42. Utenos rajono savivaldybės 2021 metų švietimo būklės ir pažangos ataskaita. Prieiga per internetą: [http://www.svis.smm.lt/file/manual/Savaivaldybiu_pazanga/2021%20m/Utenos%20rajaus%20\(%202021%20m.%20pa%C5%beangos%20ataskaita\)%20SUGLAUDINTA.pdf](http://www.svis.smm.lt/file/manual/Savaivaldybiu_pazanga/2021%20m/Utenos%20rajaus%20(%202021%20m.%20pa%C5%beangos%20ataskaita)%20SUGLAUDINTA.pdf)
43. Utenos rajono savivaldybės 2022 metų švietimo būklės ir pažangos ataskaita. 2023/Nr. V-5. Prieiga per internetą: <http://www.svis.smm.lt/savivaldybiu-pazanga-test/>
44. Zaleskienė, I. (1994). *Moksleivių papildomas ugdymas: straipsnių rinkinys*. Vilnius.
45. Zinkevičienė, N. (2011). *Neformalaus ir savaiminio mokymo pripažinimas: Kauno kolegijos patirtis. Seminaras aukštojo mokslo sistemos administravimo agentūrų darbuotojams*. „Bolonijos procesas: tendencijos ir realijos Lietuvoje“, Kaunas, p. 1 – 20. Prieiga per internetą: https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2016/01/nf_2012-12_Nr_20_Neformaliojo-ugdymo-aktualijos.pdf.
46. Želvys, R., Būdienė, V., Zabulionis, A. (2003). *Švietimo politika ir monitoringas*. Vilnius: Garnelis.

47. Терещенко Л. К. *Услуги государственные, публичные, социальные* // Журнал Российского права. 2004 г. Nr. 10 с. 15-23. - ISSN 1605-6590
48. Тихомиров, Ю. А. Публичные услуги: спрос общества и реализующие его институты // Доклад на VI международной научной конференции: Модернизация экономики и выращивание институтов. / Отв. ред. Е. Г. Ясин; Гос. ун-т, Москва, 2005 г., с. 117-126.

Žukauskaitė – Vengelevičienė L. Neformaliojo vaikų švietimo paslaugų plėtros galimybių Utenos savivaldybėje analizė / Viešojo administravimo magistro baigiamasis darbas. Vadovė Aušra Šukvietienė. – Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, Viešojo valdymo ir verslo fakultetas, Viešojo administravimo institutas, 2023. – 78 p.

SANTRAUKA

Darbo aktualumas. Tinkamos vaikų švietimo kokybės užtikrinimo, jos įtakos vaikų socialinei raidai klausimai aktualūs ne tik Lietuvoje, bet ir visame pasaulyje. Todėl diskusijos apie švietimo kokybės gerinimą, naujų švietimo strategijų kūrimą ir vaikų poreikius atitinkamos švietimo politikos formavimą išlieka svarbūs ir aktualūs. Valstybės ir atskiros savivaldybės, į pagalbą pasitelkdamos už švietimą atsakingus asmenis, nuolatos ieško naujų galimybių ir įrankių, visuomeniškos asmenybės ugdymui, atsižvelgiant į jos interesus ir poreikius. Dėl šių priežasčių vis dažniau kaip į pagalbinių vaikų ugdymo įrankį dėmesys krypta į neformalųjį vaikų švietimą. Dėl to tampa svarbu tirti neformaliojo švietimo paslaugų pasiūlą savivaldybėse, įvertinti kaip neformaliojo švietimo pasiūla atitinka mokyklinio amžiaus vaikų (ir jų tėvų) poreikius bei lūkesčius bei pateikti galimas neformaliojo švietimo paslaugų plėtros galimybes. **Tikslas** – ištirti neformaliojo vaikų švietimo paslaugų pasiūlą Utenos savivaldybėje ir pateikti jų plėtros galimybes. **Baigiamojo darbo uždaviniai:** 1. Išanalizuoti neformaliojo švietimo paslaugos teorinius aspektus; 2. Apibrėžti neformaliojo vaikų švietimo paslaugų pasiūlos vertinimo kriterijus; 3. Įvertinti Utenos savivaldybės neformaliojo vaikų švietimo paslaugų pasiūlą; 4. Kiekybinio tyrimo pagalba ištirti Utenos rajono savivaldybės vartotojų poreikius ir paslaugų plėtros galimybes neformaliojo vaikų švietimo srityje.

Darbo metodai: mokslinės literatūros ir dokumentų analizė, sintezė, antrinių duomenų šaltinių analizė, kiekybinis apklausos metodas.

Teorinėje darbo dalyje išanalizuoti teoriniai neformaliojo vaikų švietimo aspektai. Apibrėžti paslaugų pasiūlos vertinimo kriterijai, sudarytas paslaugų pasiūlos vertinimo modelis. Apžvelgta esama neformaliojo vaikų švietimo situacija Utenos raj. sav. **Tiriamąjoje dalyje** ištirta NVŠ Utenos raj. sav. paslaugų gavėjų poreikiai, apžvelgtos paslaugų plėtros galimybes neformaliojo vaikų švietimo srityje Utenos raj. sav.

Rezultatai. Utenos raj. sav. NVŠ srityje teikiamų paslaugų, pagal vaikų skaičių savivaldybėje yra pakankamai. Respondentai yra patenkinti ar iš dalies patenkinti esama NVŠ paslaugų teikimo situacija, tik iš dalies savivaldybėje galėtų būti teikiamas platesnis NVŠ paslaugų spektras: daugiau naujo pobūdžio užsiėmimų, lengviau vaikams pasiekiamose vietose. Sudarytas teorinis paslaugų pasiūlos vertinimo modelis, gali būti pritaikomas praktikoje, analizuojant esamą NVŠ paslaugų teikimą įvairiose šalies savivaldybėse ir rengiant siūlymams kaip ją pagerinti.

Žukauskaitė - Vengelevičienė L. Analysis of opportunities for developing informal education services for children in the municipality of Utena / Master's thesis in Public Administration. Supervisor: Aušra Šukvietienė. - Vilnius: Mykolas Romeris University, Faculty of Public Governance and Business, Institute of Public Administration, 2023. - 78 p.

SUMMARY

Relevance of the thesis. The issues of ensuring adequate quality of children's education and its impact on their social development are relevant not only in Lithuania but globally as well. Therefore, the discussions about improving the quality of education, developing new educational strategies, and shaping educational policies that meet the needs of children remain important and relevant. States and individual municipalities, with the help of persons responsible for education, are constantly looking for new opportunities and tools for the development of public personalities, taking into account their interests and needs. For these reasons, attention is increasingly directed to children's informal education as an auxiliary tool for children's education. Therefore, it becomes important to study the supply of informal education services in municipalities, to evaluate how the supply of informal education meets the needs and expectations of school-age children (and their parents), and present possible opportunities for the development of informal education services. The aim of the thesis is to investigate the supply of informal education services for children in Utena municipality and present the possibilities for their development. The objectives of the thesis: 1. Analyze the theoretical aspects of informal education services; 2. Define the criteria for evaluating the supply of informal children's education services; 3. Evaluate the supply of informal children's education services in Utena municipality; 4. Study the needs of consumers and the opportunities for the development of informal children's education services in Utena municipality with the help of quantitative research.

Research methods: analysis of scientific literature and documents, synthesis, analysis of secondary data sources, quantitative survey method. The theoretical part of the work analyzes the theoretical aspects of informal children's education. The criteria for evaluating the supply of services are defined, and a model for evaluating service supply is developed. The existing situation of informal children's education in Utena district municipality is reviewed. The research part studies the needs of consumers of informal children's education services, and reviews the opportunities for the development of informal children's education services in Utena district municipality.

Results. The amount of services in the supply of Utena district municipality in the field of informal children's education, according to the number of children in the municipality, is sufficient. Respondents are satisfied or partially satisfied with the existing situation of providing informal children's education services, however the municipality could provide a wider range of informal children's education services: more new type of activities in places that are easier for children to reach.

The created theoretical model of assessment of service supply can be applied in practice by analyzing the current provision of informal children's education services in various municipalities of the country and presenting the suggestions on how to improve it.

PRIEDAI

1 PRIEDAS

ANEKTA

"NEFORMALIOJO VAIKŲ ŠVIETIMO PASLAUGŲ PASIŪLOS ATITIKIMAS VARTOTOJŲ POREIKIAMS“

Gerb. Respondente, esu Mykolo Romerio universiteto Viešojo valdymo ir verslo fakulteto Viešojo administravimo magistro studijų programos paskutinio kurso studentė ir atlieku tyrimą, kurio tikslas – įvertinti kaip Jūsų požiūriu neformaliojo vaikų švietimo paslaugų pasiūla Utenos savivaldybėje atitinka Jūsų poreikius. Mano tyrimui labai svarbi ir aktuali Jūsų asmeninė nuomonė. Prašau pažymėti tinkamus ar vieną Jums tinkantį atsakymo variantą, jeigu nenurodyta kitaip. Apklausa yra anoniminė, apibendrinti duomenys naudojami šiam darbui išgryninti ir rezultatams pateikti baigiamajame darbe. Surinkti duomenys bei jų rezultatai leis panaudoti juos rengiant mokslines išvadas bei praktines rekomendacijas, kurios atkreiptų dėmesį institucijų, atsakingų už neformaliojo švietimo paslaugų pasiūlą Utenos savivaldybėje.

1. Jūs vaikui (-ams) esate ?

- ☐ Mama
- ☐ Tėvas
- ☐ Globėjas
- ☐

2. Kiek Jūsų šeimoje vaikų yra 1-12 klasių moksleiviai ?

- ☐ 1
- ☐ 2-3
- ☐ 4 ir daugiau

3. Kurioje klasėje (-ėse) mokosi Jūsų vaikas (-ai) ?

- ☐ 1-4 klasėje
- ☐ 5-9 klasėje
- ☐ 10-12 klasėje

4. Iš kur Jūs gaunate informacijos apie neformalųjį vaikų švietimą Jūsų savivaldybėje ?

- ☐ Skelbimai mokyklose (elektroniniuose dienynuose)
- ☐ Mokyklų renginių metu (sporto varžybų, koncertų ir kt.)
- ☐ Skelbimai internete
- ☐ Skelbimai žiniasklaidos priemonėse, televizijoje, radijuje
- ☐ Bukletai, informaciniai lankstinukai
- ☐ Mokytojai asmeniškai informuoja vaikus (ir/arba tėvus) apie neformaliojo švietimo galimybes

- ☐ Vaikai (ir/arba tėvai) sužino iš draugų/pažįstamų/bendraklasių
- ☐

5. Ar Jūsų savivaldybėje yra pakankamas pasirinkimas neformaliojo vaikų švietimo paslaugas teikiančių institucijų ?

- ☐ Pakankamas
- ☐ Iš dalies pakankamas
- ☐ Nepakankamas
- ☐ Negaliu pasakyti

6. Ar Utenos savivaldybėje yra pakankamas neformaliojo vaikų švietimo paslaugų pasirinkimas ?

- ☐ Pakankamas
- ☐ Iš dalies pakankamas
- ☐ Nepakankamas
- ☐ Negaliu pasakyti

7. Ar Jums ir Jūsų vaikui (-ams) pakanka informacijos apie teikiamas neformaliojo švietimo paslaugas Utenos raj. sav. ?

- ☐ Pakanka
- ☐ Iš dalies pakankama
- ☐ Nepakanka
- ☐ Negaliu pasakyti

8. Ar neformalusis vaikų švietimas Jūsų požiūriu yra svarbus vaiko gyvenime ?

- ☐ Svarbus
- ☐ Iš dalies svarbus
- ☐ Nesvarbus
- ☐ Negaliu pasakyti

9. Jūsų nuomone neformalusis vaikų švietimas:

	Visiškai sutinku	Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Nesutinku	Visiškai nesutinku
Tenkina vaiko lavinimosi poreikį	☐	☐	☐	☐	☐
Tenkina vaiko saviraiškos poreikį	☐	☐	☐	☐	☐
Padedą vaikui tapti aktyviu visuomenės nariu	☐	☐	☐	☐	☐
Padedą atskleisti vaiko individualumą	☐	☐	☐	☐	☐
Ugdo socialines ir asmenines kompetencijas	☐	☐	☐	☐	☐
Atitraukia vaiką nuo nepageidaujamos laisvalaikio veiklos (kompiuterio, nuobodulio ir kt.)	☐	☐	☐	☐	☐
Formuoja tam tikras (draugiškumą, supratingumą, atvirumą ar kt.) vertybines nuostatas	☐	☐	☐	☐	☐
Skatina kūrybiškumą	☐	☐	☐	☐	☐
Sudaro galimybę naudotis įvairiais pažinimo būdais	☐	☐	☐	☐	☐
Ugdo pilietiškumą, tautinę ir kultūrinę savimonę	☐	☐	☐	☐	☐

10. Ar Jūsų vaikas (nors vienas Jūsų vaikų) lanko neformaliojo švietimo užsiėmimus ?

- ☐ Taip
- ☐ Ne
- ☐ Negaliu pasakyti

11. Jei atsakėte "NE" ar "NEGALIU PASAKYTI" pažymėkite nelankymo priežastį ar priežastis ir į sekančius klausimus neatsakinėkite. Jei atsakėte "TAIP", pereikite prie 12 klausimo.

- ☐ Neleidžia finansinės galimybės
- ☐ Nėra norimų užsiėmimų pagal pomėgį
- ☐ Toli nuo namų
- ☐ Vaikas pakankamai užsiėmęs ir nėra poreikio papildomiems užsiėmimams
- ☐ Vaikas pats nenori jokių papildomų užsiėmimų
- ☐ Mokymosi krūvis namuose nepalieka laiko kitokiems užsiėmimams
- ☐ Kaip mama (tėvas) nematau būtinybės neformaliajam vaikų švietimui
- ☐ Netenkina siūlomų neformaliojo vaikų švietimo užsiėmimų kokybė
- ☐ Nelanko kartu draugai, todėl ir vaikas nenori lankyti vienas
- ☐ Lankys, kai bus vyresnis
- ☐

12. Lankomų užsiėmimų rūšis (sritis)

- ☐ Sportas
- ☐ Muzika
- ☐ Vaizduojamieji menai
- ☐ Teatras
- ☐ Amatai
- ☐ Mokslo (biologija, fizika, astronomija)
- ☐ Informacinės technologijos
- ☐

13. Kur vyksta neformaliojo vaikų švietimo užsiėmimai ?

- ☐ Mokykloje, kurioje mokosi vaikas (vaikai)
- ☐ Specializuotoje (menų, sporto) mokykloje
- ☐ Būrelis, studija, sekcija ar pan. už mokyklos ribų
- ☐

14. Kiek dienų per savaitę Jūsų vaikais lanko neformaliojo vaikų švietimo užsiėmimus

- ☐ 1 kartą per savaitę
- ☐ 2-3 kartus per savaitę
- ☐ 4-5 kartu per savaitę
- ☐

15. Ar Jūsų vaikas (nors vienas Jūsų vaikų) gauna neformaliojo švietimo krepšėlį ?

- ☐ Taip
☐ Ne
☐ Negaliu pasakyti

16. Kokią mėnesinę suma Jums tenka skirti neformaliojo vaikų švietimo užsiėmimams vienam vaikui ?

- ☐ Iki 30 Eur.
☐ 31-50 Eur.
☐ 51-80 Eur.
☐

17. Kiek, paminėti veiksniai, yra svarbūs Jūsų vaikui (ir/ar Jūsų kaip tėvų) apsisprendimui pasirenkant vieną ar kitą neformaliojo vaikų švietimo veiklą ?

	Labai svarbu	Iš dalies svarbu	Nei svarbu, nei svarbu	Iš dalies nesvarbu	Visiškai nesvarbu
Vaiko pomėgiai	☐	☐	☐	☐	☐
Užsiėmimų lokacija	☐	☐	☐	☐	☐
Užsiėmimų laikas	☐	☐	☐	☐	☐
Vaiko gabumai/pomėgiai	☐	☐	☐	☐	☐
Rekomendacijos	☐	☐	☐	☐	☐
Užsiėmimų vadovų kompetencija	☐	☐	☐	☐	☐
Užsiėmimų pasiūla	☐	☐	☐	☐	☐
Techninė paslaugų bazė	☐	☐	☐	☐	☐
Užsiėmimų kaina	☐	☐	☐	☐	☐
Informacijos apie užsiėmimus prieinamumas internete	☐	☐	☐	☐	☐

18. Kiek neformaliojo vaikų švietimo paslaugų teikimas Utenos raj. sav. atitinka Jūsų lūkesčius ?

	Visiškai atitinka	Iš dalies atitinka	Nei atitinka, nei neatitinka	Iš dalies neatitinka	Visiškai neatitinka
Kaina	☐	☐	☐	☐	☐
Užsiėmimų laikas	☐	☐	☐	☐	☐
Lokacija	☐	☐	☐	☐	☐
Paslaugų kokybė	☐	☐	☐	☐	☐
Informacijos apie neformaliojo švietimo paslaugų prieinamumas	☐	☐	☐	☐	☐
Užsiėmimų vadovų kompetencija	☐	☐	☐	☐	☐
Paslaugų pasirinkimo galimybė	☐	☐	☐	☐	☐
Techninė paslaugų bazė	☐	☐	☐	☐	☐
Dėmesys kiekvienam vaikui (nedidelės užsiėmimų grupės)	☐	☐	☐	☐	☐

19. Ar esate patenkinti teikiamais neformaliojo švietimo užsiėmimais, kuriuos lanko Jūsų vaikas ?

- ☐ Taip
☐ Iš dalies
☐ Ne
☐ Negaliu pasakyti

20. Ko reiktų, kad neformaliojo vaikų švietimo užsiėmimai labiau tenkintų Jūsų lūkesčius ?

- ☐ Mažinti formalaus (mokomųjų dalykų) krūvį vaikams tam, kad liktų laiko neformaliajam vaikų švietimui
☐ Papildomų Valstybės dotacijų šeimoms neformaliajam vaikų švietimui
☐ Daugiau užsiėmimų siūlančių institucijų (kad užsiėmimai vyktų arčiau namų)
☐ Platesnės užsiėmimų kryptių pasiūlos
☐ Aukštesnės užsiėmimų kokybės
☐ Asmeninio dėmesio vaikui užsiėmimuose
☐ Lankstesnės užsiėmimų apmokėjimo sistemos

☐

21. Prašau parašykite, kokių naujų (papildomų) neformaliojo švietimo paslaugų norėtumėte Jūsų savivaldybėje?

☐

AČIŪ UŽ SKIRTĄ LAIKĄ

"NEFORMALIOJO VAIKŲ ŠVIETIMO PASLAUGŲ PASIŪLA“

Gerb. Respondente, esu Mykolo Romerio universiteto Viešojo valdymo ir verslo fakulteto Viešojo administravimo magistro studijų programos paskutinio kurso studentė ir atlieku tyrimą, kurio tikslas – įvertinti Jūsų požiūrį į neformaliojo vaikų švietimo paslaugų pasiūlą. Mano tyrimui labai svarbi ir aktuali Jūsų asmeninė nuomonė. Prašau pažymėti tinkamus ar vieną Jums tinkantį atsakymo variantą, jeigu nenurodyta kitaip. Apklausa yra anoniminė, apibendrinti duomenys naudojami šiam darbui išgryninti ir rezultatams pateikti baigiamajame darbe. Surinkti duomenys bei jų rezultatai leis panaudoti juos rengiant mokslines išvadas bei praktines rekomendacijas, kurios atkreiptų dėmesį institucijų, atsakingų už neformaliojo vaikų švietimo paslaugų pasiūlą Utenos savivaldybėje.

1. Įstaigos, kuriai atstovaujate tipas ?

- ☐ Bendrojo ugdymo įstaiga, kurioje vyksta neformalus, formalųjį ugdymą papildantys užsiėmimai
- ☐ Specializuota, formalųjį švietimą papildanti, ugdymo institucija (menų, sporto mokykla)
- ☐ Būrelis, studija, sekcija ar pan. už mokyklos ribų
- ☐

2. Kiek Jūsų atstovaujamą įstaigą lanko vaikų ?

- ☐

3. Kokių krypčių neformaliojo vaikų švietimo užsiėmimai yra teikiami jūsų atstovaujamoje įstaigoje ?

- ☐ Sportas
- ☐ Muzika
- ☐ Vaizduojamieji menai
- ☐ Teatras
- ☐ Amatai
- ☐ Mokslo (biologija, fizika, astronomija)
- ☐ Informacinės technologijos
- ☐

4. Kokiais būdais Jūs pateikiate informaciją apie neformalųjį švietimą Jūsų atstovaujamoje įstaigoje?

- ☐ Skelbimai mokyklose (elektroniniuose dienynuose)
- ☐ Mokyklų renginių metu (sporto varžybų, koncertų ir kt.)
- ☐ Informacija pateikiama įstaigos internetiniame puslapyje
- ☐ Skelbimai internete
- ☐ Skelbimai žiniasklaidos priemonėse, televizijoje, radijuje
- ☐ Bukletai, informaciniai lankstinukai
- ☐ Mokytojai asmeniškai informuoja vaikus (ir/arba tėvus) apie neformaliojo švietimo galimybes už mokyklos ribų
- ☐ Vaikai (ir/arba tėvai) sužino iš draugų/pažįstamų/bendraklasių
- ☐

5. Jūsų požiūriu, ar savivaldybėje yra pakankamas pasirinkimas neformaliojo vaikų švietimo paslaugas teikiančių institucijų?

- ☐ Pakankamas
- ☐ Iš dalies pakankamas
- ☐ Nepakankamas
- ☐ Negaliu pasakyti

6. Ar Jūsų įstaigoje yra pakankamas neformaliojo vaikų švietimo paslaugų pasirinkimas?

- ☐ Pakankamas
- ☐ Iš dalies pakankamas
- ☐ Nepakankamas
- ☐ Negaliu pasakyti

7. Jūsų nuomone, neformaliojo vaikų švietimo užsiėmimai, kurie vykdomi Jūsų atstovaujamoje įstaigoje?

	Visiškai sutinku	Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Nesutinku	Visiškai nesutinku
Tenkina vaiko lavinimosi poreikį	☐	☐	☐	☐	☐
Tenkina vaiko saviraiškos poreikį	☐	☐	☐	☐	☐
Padedą vaikui tapti aktyviu visuomenės nariu	☐	☐	☐	☐	☐
Padedą atskleisti vaiko individualumą	☐	☐	☐	☐	☐
Ugdo socialines ir asmenines kompetencijas	☐	☐	☐	☐	☐
Atitraukia vaiką nuo nepageidaujamos laisvalaikio veiklos (kompiuterio, nuobodulio ir kt.)	☐	☐	☐	☐	☐
Formuoja tam tikras (draugiškumą, supratingumą, atvirumą ar kt.) vertybines nuostatas	☐	☐	☐	☐	☐
Skatina kūrybiškumą	☐	☐	☐	☐	☐
Sudaro galimybę naudotis įvairiais pažinimo būdais	☐	☐	☐	☐	☐
Ugdo pilietiškumą, tautinę ir kultūrinę savimonę	☐	☐	☐	☐	☐

8. Jūsų manymu, ar visiems vaikams yra prieinamos galimybės lankyti neformaliojo švietimo užsiėmimus Jūsų atstovaujamoje įstaigoje ?

- ☐ Taip
- ☐ Iš dalies
- ☐ Ne
- ☐ Negaliu pasakyti

9. Jei atsakėte "NE", "NEGALIU PASAKYTI" ar „IŠ DALIES“ pažymėkite priežastį ar priežastis, dėl ko vaikai galimai gali neturėti galimybės lankyti užsiėmimų). Jei atsakėte "TAIP", pereikite prie 10 klausimo.

- ☐ Neleidžia šeimos finansinės galimybės
- ☐ Nėra norimų užsiėmimų pagal pomėgį
- ☐ Užsiėmimai vyksta toli nuo namų
- ☐ Vaikas pakankamai užsiėmęs ir nėra poreikio papildomiems užsiėmimams
- ☐ Vaikas pats nenori jokių papildomų užsiėmimų
- ☐ Mokymosi krūvis namuose nepalieka laiko kitokiems užsiėmimams
- ☐ Tėvai nemato būtinybės papildomam neformaliajam vaikų švietimui
- ☐ Tėvų netenkina siūlomų neformaliojo vaikų švietimo užsiėmimų kokybė
- ☐ Nelanko kartu draugai, todėl ir vaikas nenori lankyti vienas
- ☐

10. Ar Jūsų atstovaujama įstaiga gauna neformaliojo vaikų švietimo krepšėlį ?

- ☐ Taip
- ☐ Ne
- ☐ Negaliu pasakyti

11. Organizuojant neformaliojo švietimo užsiėmimus, kiek Jūsų manymu yra svarbu atsižvelgti į :

	Labai svarbu	Iš dalies svarbu	Nei svarbu, nei svarbu	Iš dalies nesvarbu	Visiškai nesvarbu
Užsiėmimų laiką	☐	☐	☐	☐	☐
Vaiko gabumus/pomėgius	☐	☐	☐	☐	☐
Rekomendacijas	☐	☐	☐	☐	☐
Techninę paslaugų bazę	☐	☐	☐	☐	☐
Užsiėmimų kainą	☐	☐	☐	☐	☐
Paslaugų kokybę	☐	☐	☐	☐	☐
Informacijos apie neformaliojo švietimo paslaugų prieinamumą	☐	☐	☐	☐	☐
Užsiėmimų vadovų kompetenciją	☐	☐	☐	☐	☐
Paslaugų pasirinkimo galimybę	☐	☐	☐	☐	☐

12. Neformaliojo vaikų švietimo proceso kokybė Jūsų įstaigoje tiriama ?

- ☐ Reguliariai
- ☐ Kartais
- ☐ Netiriama
- ☐ Negaliu pasakyti

13. Organizuojant užsiėmimus, kokybiškam neformaliojo vaikų švietimo paslaugų suteikimui, kiek Jūsų manymu yra svarbu:

	Labai svarbu	Iš dalies svarbu	Nei svarbu, nei svarbu	Iš dalies nesvarbu	Visiškai nesvarbu
Neformaliojo vaikų švietimo planų rengimas	☐	☐	☐	☐	☐
Kvalifikacijos kėlimas	☐	☐	☐	☐	☐
Renginių vertinimas	☐	☐	☐	☐	☐
Užsiėmimų vadovų vertinimo apklausos	☐	☐	☐	☐	☐
Tėvų nuomonės tyrimai	☐	☐	☐	☐	☐
Vaikų poreikių ir pasiekimų vertinimas	☐	☐	☐	☐	☐
Racionalus ir veiksmingas vaikų laiko panaudojimas	☐	☐	☐	☐	☐
Apsirūpinimas tinkamomis techninėmis priemonėmis	☐	☐	☐	☐	☐
Bendradarbiavimas su tėvais	☐	☐	☐	☐	☐
Paslaugų pasirinkimo galimybės	☐	☐	☐	☐	☐

14. Ko reikėtų, kad neformaliojo vaikų švietimo užsiėmimai labiau tenkintų vartotojų lūkesčius ?

- ☐ Mažinti formalaus (mokomųjų dalykų) krūvį vaikams tam, kad liktų laiko neformaliajam švietimui
- ☐ Formuoti mažesnės vaikų grupes, kad būtų galima skirti pakankamai dėmesio kiekvienam vaikui
- ☐ Papildomų Valstybės dotacijų šeimoms neformaliajam vaikų švietimui
- ☐ Nemokamų mokymų, kvalifikacijos tobulinimo kursų neformalųjį vaikų švietimą vykdančioms asmenims
- ☐ Naujų neformaliojo vaikų švietimo įstaigų, kad užsiėmimai vyktų arčiau namų
- ☐ Užsiėmimų pasiūlos praplėtimo
- ☐ Aukštesnės teikiamų užsiėmimų kokybės
- ☐ Asmeninio dėmesio kiekvienam vaikui užsiėmimuose
- ☐ Lankstesnės užsiėmimų kainos skaičiavimo sistemos (lengvatų ir nuolaidų sistemos)
- ☐

15. Prašau parašykite, kokių naujų (papildomų) neformaliojo švietimo paslaugų planuojate (norėtumėte) teikti Jūsų atstovaujamoje įmonėje?

- ☐

AČIŪ UŽ SKIRTĄ LAIKĄ